

JAU 83!

Vasario 16 Gimnazija reiškia širdingiausią padėką 1600 rėmėjų, susibūrusių į 83 būrelius ir užtikrinusių mokslą ir išlaikymą 83-ms jos mokykloms. Du trečdaliu gimnazijos mokinių džiaugiasi, galėdami mokytis ir auklėtis savoje gimnazijoje. Likusieji 32 dar laukia globėjų.

1600 nuolatinių rėmėjų kasdien gyvena mūsų rūpesčiais ir vargais, 1600 tautiečių per plačius vandenynus ištisė pagalbos rankas ir padeda tvirtiau žengti Tėvynės laisvei tiesiamais vieškeliais. Didžiausias nuopelnas bus jų, kad tais vieškeliais parvesim į laisvą Tėvų Žemę gražų būrį tautiškai susipratusių ir Lietuvos atkūrimo darbams tinkamai pasiruošusių mūsų jaunimo.

Ir ne vien materialinė pagalba mums brangi. Nemažiau brangi ir tų rėmėjų moralinė parama, jų padėsinantys ir stiprinantys žodžiai, laiškai. Jų gauname daug ir labai nuosirdžių, už vienas kitą jautresnių laiškų. Jie persunkti Tėvynės ilgesiu, jos kančiomis ir padėsinimais mums.

Mus įpareigoja dar stropiau ir nuosirdžiau dirbti, kad ir šie iš vieno rėmėjų laiško žodžiai: "Esu vienas iš tų, kuriams tremties mokyklos vargai geriausiai pažįstami, nes 1948-49 m. baigia Diepholz'o Lietuvių Gimnaziją..."

O jūs laikykites, nes lietuviškos visuomenės širdys yra su Jumis. Nė vienas, paprašytas prisidėti, dar neatsisakė, tad, reikia tik žmonių, kurie paaugę truputį laiko savo pažįstamiems pakalbinti ir patarpininkauti..."

Jau esame paskelbę 72 Vasario 16-osios gimnazijos rėmėjų būrelius. Šiandien skelbiame vienuolika naujų būrelių:

74 ir 75 sudaro BALF skyrius Nr. 73 iš Racine, Wis. (Edv. Shilling);

76. Rėmėjų būrelis Waterbury (Em. Liaukienė);

77. Rėmėjų būrelis Brooklyn (Dr. K. Krivickas);

78. Rėmėjų būrelis Stamforde (A. Deikis);

79. Chicago Skautininkų Draugovė (O. Zalskienė);

80. Venezuelos Lietuvių Savivalpos Bendruomenė;

81. Rėmėjų būrelis Chicago (Vyt. Vintartas);

82. Rėmėjų būrelis Chicago (Ant. Valavičius);

83. Rėmėjų būrelis Chicago (B. Virkus).

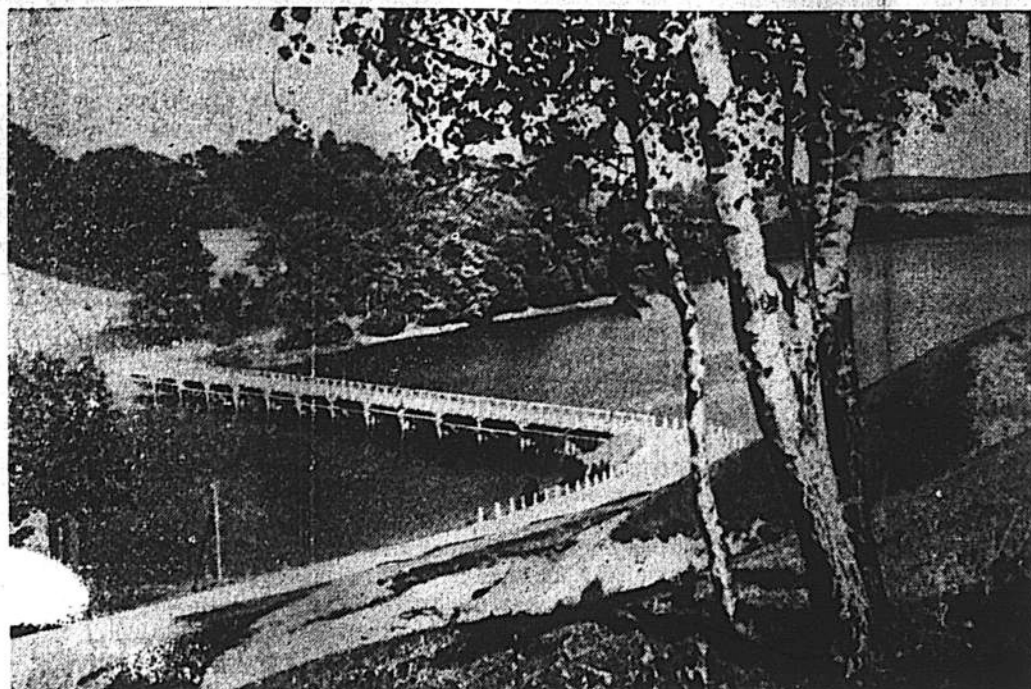
Kas sudarys kitus rėmėjų būrelius ir padės mūsų jaunimui mokytis?

RENATE JAU KALBA

Pereitais metais BALFas apeliavo į visuomenę, prašydamas savo aukomis gėlbėti mažą mergaitę Renatę ir padėti jai atgauti kalbą. Šimtai gėrindžių lietuvių jautriai reagavo į šį prašymą. Ypač daug širdies ir iniciatyvos parodė BALFo direktorius Juozas Ginkus, kuris net specialų koncertą Brooklyn surengė ir visą pelną skyrė šiam kilniam tikslui. Ir štai Renatei gydyti BALFas surinko \$1,015,10, kurie išimtinai BALFo centro tam tikslui naudojami.

Šiandien malonu pranešti tiems gėrindžiams lietuviams, kad jų aukos pradėjo duoti gerų rezultatų. Pirmi ledai pralaužti, nors dar labai sunkiai, bet po 7 mėnesių gydymosi Universiteto klinikoje, Renate pradėjo kalbėti.

Visiems buvusiems tremti-

Pavergtos tėvynės gražiosios upės ir ežerai

Gyvenimas dabartinėje Lietuvoje

PASAKOJA GRĮZUSIEJI VOKIEČIAI IS LIETUVOS. — LIETUVOJ PASIPRIEŠINIMAS DIELIS. — KLAUSĖS AMERIKOS BALSO. — LIETUVIAI NEGAUNA GERESNIO DARBO. — LIETUVIAI SIUNCIAMI Į KOREJĄ. — IŠVEŽIMAI TEBEVYKDOMI. — UŽ KALBAS APIE KARĄ 25 METAI KALĖJIMO.

Dachau vardas ne vieną šiuo puokratą. Ten daugis iš mūsų tautiečių yra pro kamien paleisti dūmams. Dabar toje vietoje, kur seniau buvo kacetos, įtaisyta nuolatine pabėgėlių stovykla. Visi žuvusieji pagerbiami gražiu paminkliniu atminimu. Kiek toliau nuo miestelio, bent už penkiolikos minučių kelio, yra ir kita stovykla — peršalimo, kurioje gyvena keliolika Rytprūsių vokiečių, ilgesni laiką buvusių Lietuvoje ir iš ten sugrąžintųjų į Vakarus. Jie pasakoją įdomių žinių apie pavergtą tėvynę. Tai lyg mielas ir brangus tėvų šalies padvelkimas.

Stovyklos barakai prasti, menkučiai, po juos, kaip veik visur

niams labai gerai pažįstamas kun. Šarka, BALFo paprašytas aplankė Renatę klinikoje ir štai savo laiške rašo:

"Šiandien apsilankiau pas prof. Dr. G. Panconcelli-Calzia, Sprachheilheim, Hamburg-Bergstedt, Lottbecktal, ir patyriau, kad Renata Jonaitytė jos žinioje nuo š. m. sausio mėn. 1 dienos. Mergaitė yra labai gabi, pažangi, drausminga, inteligentiška. Aš ją pats mačiau ir truputį kalbėjau. Truputį jau kalba. Mergaitė, — sako profesorė, — yra gabi, darbšti ir padariusi milžinišką pažangą. Kol kas susikalbėti galima labai sunkiai ir primityviai. Gydymas dar turės užtrukti pusantros metų.

Visi mokesčiai BALFo yra reguliariai apmokėti.

Už pirmus du mėnesius BALF mokojo po 300 DM, o vėliau išrūpino, kad vokiečių valdžia moka po 120 DM, o BALFas po 180 DM."

Tuo būdu surinktais pinigais BALFas toliau gydys Renatę klinikoje iki ji išmoks visai gerai kalbėti.

Kasdien iš įvairių pasaulio šalių šimtai nelaimingų lietuvių kreipias pagalbos. BALFas gali pagelbėti, kiek visuomenė ji remia. Būkime duosnūs mūsų nelaimingiesiems tautiečiams.

kitur, kur tik pabėgėliai gyvena, švilpauja vėjas. Tačiau skirtingas tuoj pajuntamas jėgas į pakeičia mūsų buvusiojo kaimynų įprastinis vokiškas švarumas ir tvarkingumas, nors prūsų bavarai tiek pat nemėgsta, kiek ir svetimauciu, turinčių vilkti jų krūstą nykius tremtinių dienas. Patys savo kailiu dar neišgyvenę viso bolševizmo siaubo, šie pietų vokiečiai dar ir dabar neįstengia kaip reikiant suprasti kitų, į juos žiūredami daugiau kaip į niekam nereikalingą našatą.

Nedideliu sulūžusiam barake pasitinka malonaus veido moteris. Tai Erna, kilimo iš Karaliaučiaus, su seseria įsikūrusi nedideliame kambaryje. Sužinojusi, kad svečio esama lietuvio, pati prabyla lietuviškai, ir reikia pripažinti, jog kalba ne taip jau blogai. Su ja visą laiką lietuviškai tik ir tekalbėjome — ir kaip reikiant susikalbėjome. Ji pasakoją, kad su jos seseria, kuri, deja, šiuo metu buvo susirgusi, lietuviškai galima dar geriau susikalbėti. Ta net mokanti lietuviškai rašyti. Dabar lankanti mašinraščio ir steno-grafijos kursus Muenchene ir mananti tokiu būdu ateityje sau duoną pelnyti.

Išgirdusios lietuviškai kalbant, ir daugiau vokiečių, atėjusios pačios, užsnekina lietuviškai, lyg norėdamos pasitikrinti, ar dar neužmiršo to juos sunkiomis dienomis priglaidusio kaimynų krašto kalbos.

Tuo tarpu Erna turi pasirūpinti savo dukterimi, Brigita, kuri miegojo lopšelyje. Jos tėvas — lietuvis, partizanas, varė antanas. Jis horėjo, kaip ir daugiau kitų lietuvių, patekti į Vakarus, deja, iš tų jų pastangų nieko neišėjo, nes bolševikai lietuvių vis tiek ten neišleidžia, o su vokiečiais tuoktis ar jas vesti neleidžia, o jei kas susituoktų nors ir bažnyčioje, tai vis tiek tokios santuokos laikomos niekingomis, negaliojančiomis, ir jai neduoda teisės kitai šeimos pusei išvykti. Kartojasi istorija,

kuri seniau ištiko kai kruviuos Vakaru žurnalistus, vedusius Maskvoje rusus. Tokios santuokos vis tiek bolševikų nebuvo pripažintos santuokomis. Taip išėjo ir čia. Mažosios Brigitos tėvas mobilizuotas išėjo iš sunkvežimio pakeliui į Vilnių ir pasirinko miško laisvę, žinoma, drauge su visais pavojaus. O tie pavojai — vieni iš baisiausių.

Šiurpus ir liūdnas miško brolių likimas. Pavojus jiems visą laiką tyko iš kiekvieno kampo, jų eilės, priešingai kai kurių žmonių tvirtinimams, ne tik mažėja, bet greičiau net gausėja. Sunku, esą, ypač žiemą. Vasarą ir kitais metų laikais — geriau. Pasakotoja primena seną jvykį Siesikuose, kur vienas lietuvis per Rožancinės atlaidus, norėdamas įkūsti partizanų, užsipašė rusus, bet per susišaudymą ir pats žuvo — ir tai nuo tų pačių rusų kulcos. Platėliau pasakoją apie partizanų švedrio, be to, brolių Antano ir Vlado Vaičiūnų žuvimo aplinkybes.

Jų giminės buvo išvežti į Sibirą. Ką įtaria turint ryšių su partizanais — išveža ištisais kaimais. Prie Lėno ežero žuvo taip pat vienas vokiečių karys, susidėjęs su partizanais, — jį įvijo į Lėno ežerą, ir jis iš ten gyvas jau nebeištrūko. Žmonės jį vadino Franzu. Jis buvo taip pat pramokęs lietuviškai, kaip visi kiti vokiečiai, atvykę iš Rytprūsių sau duonos ir uždarbio įieškoti.

Partizanų gyvenimą pasakotoja pažįsta gerai. Ji ir sesuo yra parvežusios į Vakarus jų dainų ir šiaip kūrybos. Nors pakeliui (jų transportas ejo per Vilnių ir iš Rytprūsių buvo nukreiptas per Lenkiją) viską atiminėjo ir į kiekvieną vagoną atėjęs rusas karininkas ragino "viską užmiršti", o apie bolševikus grįžus tik gerai atsiliepti, bet joms pavyko tas dainas gerai paslėpti. Jų tvirtinimu, tas dainas sukuria patys partizanai. Tai palaiko žmonių nuotaikas. Pasakotoja, apie lietuvių atsiliepimą labai gerai, į Lietuvą no-

Rinkiminės lenktynės

Rinkiminės abiejų kandidatų lenktynės jau prasidėjusios ir gyventojai pradeda dalintis į du frontus. Kiek tenka orientuotis iš pasiskaymų ir įvairių organizacijų pareiškimų, Stevenson kandidatūra remia dauguma darbininkijos. Eisenhower daugiau remia prekybininkai, pramonininkai, turėję ar tebeturintieji ryšių su kariuomene.

Mums, daugiau besisielojantiems Lietuvos nepriklausomybės reikalais, labai šiltai nuskaubė paskutiniąjį Eisenhowerio kalbą New Yorke vetera-

ny suvažiavimo metu. Toje kalboje jis labai realiai įvertino rusų pavojų, pasisakė už visišką Europos išlaisvinimą, komunizmo sutradymą. Kalboje paminėjo visą eilę pavergtų kraštų, jų tarpe ir mūsų tėvynę.

Po šios Eisenhowerio kalbos, iš demokratų pusės pasigirdo labai daug balsų, kad, girdi, kalba buvusi nediplomatiška. Gal ir taip, bet pavergtų tautų atstovams tos labai diplomatiškos kalbos, ir dar labiau elgesys, jau visiškai įkyrėjo. Mes Amerikoje norim matyti valdžią kie-

rėtą, jei tik būtų galima, grįžti.

Karo lietuviai laukia kaip išganymo. Kaune būdamos yra klausiusios per radiją Amerikos Balso pranešimų iš New Yorke lietuviškai. Gerai girdėti vakare 7 val. Rytą 9 val. girdėti labai prastai — matyti, smarkiai truko. Jo transliacijų klausosi taip pat komunistai — ir geriems pažįstamiems papasakoja, ką girdėjo.

Bado šiuo metu Lietuvoje dar neturėtų būti, bet patys rusai sako, kad su laiku ir Lietuvoje bus taip, kaip pas juos. Prie to gali prieiti po poros trejų metų. Tada, pačių rusų tikinimu, negalės net iš kolchozo į kolchozą eiti.

Rusų daugiausia gabenama iš Maskvos ir Leningrado rajonų — vis vadais. Lietuviams sunku gauti geresnį darbą mieste net ir fabrike. Komunistų skaičius auga, bet daug stoja į juos visai ne iš įsitikinimo. Jie ypač pikti, o iš visų ar tik ne bjauriausi vad. istriebiteliai. Tačiau taip juos viešai vadinti draudžiama — reikia sakyti "liaudies tarnai". Bet žmonės savo tarpe sūkia: "skreba". Kiti iš jų net sulietuvina savo pavardes. Jie kartais bjaurėsi net ir už rusus.

Kariuomenės imamiems ne sako, kiek laiko laikys. Tik paklama ir išveža — net nepasakodami kur. Pamoko kelis mėne-

sus ir — faktiškai veža į Korėją. Keletas iš tų, kurie išbuvo kariuomenėje penkeris metus, jau yra sugrįžę. Todėl lietuviai labai bijo eiti į kariuomenę, ir ne vienas pasirenka mišką. Yra grįžusių iš Korėjos be kojų, — o iš gaunamos 60 rublių negi išgyvensi? Kiekvieną pavasarį vyksta manevrai. Centrai yra apie Klaipėdos kraštą ir Įsrutį. Žuvusių per kautynes dabar nei partizanų, nei rusų lavonų nerodo viešai — tik juos kažkur išveža.

Išvežimai tebeina, tik gal kiek kitokiu būdu. Išgabenti visi turtingesnieji, turėjusieji kokias nors prie vokiečių tarnabas (kaip burmistru, viršaičių, seniūnų, pardavėjų...), tarnavusieji jų ir lietuvių kariuomenėje. Kai kur yra išvežta pusė kaimo, prie šakių žino išvežtą visą kaimą.

Už šnektas apie karą — 25 metai. Žmonių nuotaikos yra prastos. Visi laukia karo, kaip išvadavimo. Tačiau apie jį oficialiai šnekti ir tos rūšies savo rūpesčius rodyti negalima. Pasakotojai žino atsitikimą, kaip vienas lietuvis, ėmęs kalbėti apie karą, buvo už tai suimtas ir nuteistas 25 metams į Sibirą. Nieko nepadėjo nė aiškinimasis, kad apie karą rašo "Tiesa" ir kiti kom. laikraščiai, — jis buvo apšauktas karo kurstytoju sandarbininku ir išvežtas.

Z. Puzinauskas stumia rutulį II š. Amerikos Lietuvių sporto žaidynėse. Nuotr. B. Gaidžiūno.

tesnėse, sovietų atžvilgiu, rankose ir norime pradėti žiūrėti, kad pavergtiems laisvė žadama ne tik rinkiminėje propagandoje, bet ir realioj praktikoje. Kuris iš tų kandidatų tą vykdys, reikia tikėti, kad tas kandidatas bus ne tik šios kadencijos prezidentas, bet ir kitų kadencijų laimėtojas. Amerikoje gerai susiorganizavusios tautybės tikrai gali daugiau lemti, negu visi čia esantieji milionieriai, jų sukurta propaganda ir jų patogūs išskaičiavimai.

Stevensonas ilgesnė kalbą pasakė praėjusį sekmadienį Detroit. Kalbos klausėsi daug tūkstančių detroitiečių ir ją per televiziją sekė milijonai balsuotojų. Ir Stevensonas savo pareiškimuose nėra švelnus komunistams. Žodžiu, abu kandidatai šiose rinkiminėse lenktynėse yra pakankamai aiškiai pasisakę, kad pavergtiesiems reikia laisvės, kad reikia pažaboti pasaulio agresorius. Reikia tik laukti, kad tas būtų nuosirdžiai įgyvendinta.

Į rinkiminės lenktynės turi noro įsijungti ir trečias, progresyvių kandidatas — Vincent Hallinan. Mūsų akimis žiūrint tas trečiasis kandidatas nėra amerikiečių kandidatas, bet tu, kurie nori visam pasauliui priimti savo priespaudą. Ir nestebėtina, kad jis, paleistas iš kalėjimo už teismo pažeminimų, einant komunistų bylas, tuoj Trumano paprašė, kad jam būtų suteiktos visos slapčiausios žinios. Aišku, kam tos žinios labiau reikalingos: prezidentams lenktynėms ar tiems, kurie tas žinias taip rūpestingai renka...

LIETUVIŲ PASIRODYMAS BROCKTONO PARODOJE

Kiekvienais metais rengiamą Brocktono žemės ūkio parodą aplanko apie 100,000 amerikiečių. Brocktono Lietuvių Tarybos skyrius, parodos aikštėje turi savo paviljoną.

Kad parodoje būtų parodyta visa gražioji ir kūrybingoji Lietuva, šiais metais į talką buvo pakviesti dailininkai Antanas ir Anastazija Tamošaitiai iš Kanados.

Dailininkas Tamošaitis šiai parodai padarė gražią lietuvišką kraitinę skyrą, išpuostą lietuviškais raštais. Bakūžės virtuvei didžiulį šauksdėtį ir rankšluostinę. Taip pat dail. Tamošaitis šiai parodai padarė visų didžiųjų Lietuvos miestų herbus ir senoviškas stakles, kurlomis parodos metu dailininkė Tamošaitienė aus kaisiutinius. Dail. Tamošaitienė išaudė keletą kilimų, visų Lietuvos vietovių moteriškus tautinius rūbus, vyriškus bei vaikiškus rūbus, langų užuolaidas, staltieses, kaklaraiščius, juostas. Be to, bus išstatyta daugybė medžio ir odos dirbinių.

Šią parodą turėtų aplankyti kiekvienas lietuvis, kuriam tik galimybės leidžia nuvykti į Brocktoną.

Rugsėjo 7 dieną, trečią valandą po pietų, įvyksta iškilmingas parodos atidarymas ir Tautos šventės minėjimas. Kalbės advokatas Kalinauskas iš Bostono. Laukiama atvykstant senatoriaus Lodge.

Mening daili atlikš muziko Gaidelio vadovaujamas vyrų choras ir Ivaškiens tautinių šokių grupė iš Bostono.

Paroda galima lankyti kasdien nuo 10 val. ryto iki 10 val. vakaro pradedant rugsėjo 6 d. ir baigiant rugsėjo 13 d.

Lithuanian Weekly, American Lithuanian Press & Radio Ass'n VIL-TIS, Inc. (Nonprofit), 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland, Ohio, every Thursday. Editor Balyš Gaidžiūnas.

Entered as Second-Class matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879.

Subscription per year in advance: in the United States — \$5.00 in Canada — \$5.50, elsewhere — \$6.50. Single copie — 10 cents.

VILTIES, Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radio Draugijos (Inkorp., no pelno tikslu), 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: ENdicott 1-4486. Išėina kiekviena ketvirtadienį. Redaktorius Balyš Gaidžiūnas.

Registruota kaip antros klasės siunta 1915 metų gruodžio 6 d., Clevelande pagal 1879 m. kovo 3 dienos įstatymą.

Prenumerata metams iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — \$5.00, Kanadoje — \$5.50, kitur — \$6.50. Atsk. Nr. kainą 10 centų.

KAS ir KUR

• Australijoje pradėjo organizuoti lietuviai studentai į Australijos Lietuvių Sąjungą.

• Artėjant Amerikos Lietuvių socialistų suvažiavimui Bostone, Keleivis graudena, kad tokiose vietose, kaip Cleveland, Waterbury, Philadelphia ir kitur neturi kuopų. Kai kas juokiasi, kad socialistų jaunąją kartą sudaro: P. Grigaitis, K. Bielinis ir kt. ...

• Australijoje mirė Kęstutis Renigeris, Vytauto Didžiojo universitete baigęs teisės mokslus. Australijoje gyveno nuo 1948 metų.

• Lietuvaitė, buv. Metropolitan operos dainininkė Polyna Stoška šiuo metu vieši Berlyne. Ji koncertuoja dviejuose koncertuose.

• Dr. Juozas Januškevičius dabar gyvena Riverside, N. J. sulaukė 90 metų jubiliejų. Lietuvoje jis buvo mokytojas, gimnazijų direktorius, parašęs eilę vadovėlių. Ir dabar tebebendradarbiauja laikraščiuose.

• Australijoje mirė E. Gaigolienė.

né, Lietuvos aviacijos majoro P. I. Garolio žmona. Velionė ėjo 49 metus. Liko vyras, sūnus Andrius ir duktė Jolanda.

• Great Neck, N. Y. susidarė grupė lietuvių, kurie išlaiko vieną Vasario 16-osios gimnazijos mokinių. Grupę sudaro: V. Butkienė, L. Ciplijauskienė, E. Čibienė, P. Eimutis, K. Garbauskienė, E. Jakienė, J. Kašuba, I. Krupauskas, O. Lažaunienė, V. Norkus, A. Patamsis, A. Petraitytė, V. Podbereskiene, D. Senikienė, A. Senikas, I. Smalys, O. Telksnienė, I. Valaitis ir J. Vilkaitis.

• Kėdainiuose veikia tik viena katalikų bažnyčia. Evangelikų ir reformatų bažnyčios uždarytos. Krakėse buvęs vienuolynas uždarytas ir vienuolės išvaikytos. Vienuolyne įsikūrė saugumo policija.

Patark ir kaimynui,

kad prenumeruotų

DIRVA

STONY BROOK LODGE

PR. LAPIENĖ, Vedėja

Kas mėgsta maudytis jūrų vandenys, žavėtis gamta, džiaugtis lietuviška aplinka, kviečiamas į STONY BROOK LODGE, STONY BROOK, LONG ISLAND. Čia ideali vieta įvairiems pobūviams bei piknikams.

Kambarius atostogoms ir dienas įvairioms išvykoms prašome rezervuoti raštu, adresuojant: Mrs. Lape, Stony Brook, L. I., N. Y. Telefonas Stony Brook 7-0586.

Susisiekimas automobiliais 25 arba 25A keliu; arba iš Jamaica stoties Long Island traukintu į Stony Brook. Stotyje sėdintis pasitinka vasarvietės mašinos.

PASTOGĖ CLEVELANDE

K. APASČIA

Dėl mūsų pastogės labai prasti papieriai. Dėdė Dzidas Dziedulionis davė mums mažytį kambarėlį, kuriame anksčiau laikė šluotas, lentgalius, tuščias bonkas ir šiaipjau kaupė didžiulį rinkinį įvairiausių gelžgalių, kurių nei vardų, nei pareigų aš nežinau ir niekad nežinosiu. Negana, kad mažytis tas kambarys, bet dar ir trikampiškas. Dėdė, reikia sakyti teisybę, labai geras žmogus: jis mums ir širdį atiduotų, bet kad jis daugiau atliekamo ploto nė neturi. O iš kitų kambarių savo nuomininkų dėl mūsų, grynorių, neišvairys. Toks įstatymas. Ką daryt, stenedami ten įstumiam vienui vieną lovą, išpraudžiam dar kelias kėdes ir viskas. Reikėtų, būtinai reikėtų nors mažo staluko, ale kad nebeliks jokio tako.

Dieną vien po kitą lankstomės kaip vijūnai ir vis tiek apmimdome kulnus ir padurkus. Ir ta vargšė peliukė, karts nuo karto pas mus pasirodanti (gal užuodžianti jai svetimą europinį kvapą?), turi šokinėti per mūsų kojas, nes dėl susigrūdimo ir ji nebeįmano, kaip pro mus prasmukti. Kartais šitas užsižipojęs sutvėrimas pakiša net savo uodegaitę po mano ar žmonos batų.

O tada kad sucyps, kad sužviags, jog mes urmu šokame ant tos vienintelės lovos ir visi sutartinai užriečiame kojas į viršų, tuo parodydami, jog esame geros valios žmonės ir kad ji gali laisvai sau keliauti į savo būstinę, esančią grindyse po radijatorium. Ten vaikai, atsiprašydami už visokias nuoskaudas, paberia jai šokolado ir saldinių trupinėlių.

Pamažu ta peliukė visiškai apsi-pranta ir kaip išmanydama rodė mums savo draugystę ir palankumą. O mums tai kvaila ir juokinga. Va, anądien sūnus, anksti rytą prasipilęs akutes, šaukia:

— Ei, pažiūrėkit — prie pat mano veido peliukės nakvota! — ir jis rodo ant savo pagalvėlės šlapią vietą.

— Et, gal tau naktį kas iš nosies nuvarvėjo, — atsakome.

— Ką, gal netikėsite dar? Va, ir spirą juodžiausia palikta čia!

Matomė: taip, sūnus teisus...

O tos naktys! Kokios jos vargin-gos. Būk tu man toks profesorius, kad išmanytum, kaip vienoje lovoje išmie-goti keturiesė. O mes visgi suradome kaip: gulime tiesūs ir susispaudę, kaip

Katalikybė Rusijoje

Tokių pavadinimų straipsnis buvo atspausdintas Dirvos 34 Nr. Straipsniui medžiaga, kaip buvo pranešta, paimta iš vokiečių laikraščio "Kirche in der Welt." Tą santrauką padarė Eltos redakcija.

Straipsnį atspausdus mes gavome Dr. J. Januškevičiaus pataisas. Jas čia ir spausdiname, kad susidarytų išsamesnis vaizdas. Red.

Straipsnyje "Katalikybė Rusijoje" yra netikslumų, tad laiku savo pareigą paskelbti tikrus duomenis, liečiančius Katalikų Bažnyčios veiklą Rusijoje.

Barono Roppo sekretorius buvo Antanas Okolo-Kulak, bet ne Okolo Koulak.

Kalbant apie katalikybę Rusijoje reikia skirti laiką prieš Lietuvos ir Lenkijos padalinimą ir po jo. Prieš tų valstybių in-korporavimą Rusijoje buvo dvi katalikų bažnyčios Maskvoje ir Petrapilyje, bet jos nepriklausė jokiai diecezijai, kadangi jų nebuvo. Tos bažnyčios buvo valdomos užsienų diecezijų kunigų. Nei seminarijų nei teologijos fakulteto nebuvo. Katalikų dvasinė seminarija buvo įsteigta 1880

m. Petrapilyje ir vadinosi Mohylevo arkidiecezijos seminarija. Ta arkidiecezija buvo Kotrynos II atgaivinta 1783 metais. Jos pirmuoju arkivyskupu buvo paskirtas St. Bohuš-Sestrzencevičius (gimęs Lietuvoje, Zabludovo parapijoje, buvęs Kalvino tikybos narys ir tarnavęs rusų kariuomenėje). Tapęs kataliku, paskui kunigu ir net Vilniaus pavyskupu, jis buvo be Popiežiaus žinios paskirtas, kaip jau minėjau, atgaivintos Mohylevo arkidiecezijos. Jo ir jo įpėdinių rezidencija buvo ne Mohyleve, bet Petrapilyje.

Ta arkidiecezija apėmė visą Rusiją (išskyrus Lietuvą ir Lenkiją) iki Sachalino salos ir Rygą bei Estiją. Kadangi po Lietuvos ir Lenkijos padalinimo atsirado katalikų ir kituose Rusijos miestuose, net Sibire, kur buvo po sukilimo išsiųsta daug katalikų kunigų, tikintieji pakratė ir ten savo šventoves. 1852 buvo sudaryta nauja diecezija, kurios ribas ėjo vokiečių kolonistų apgyventas Pavolgės kraštas į pietus nuo Saratovo. Čia buvo įsteigta ir pirmoji dvasinė seminarija. Ta diecezija buvo pavadinta "Tiraspolio diece-

zija" ir jos pirmuoju vyskupu buvo iš Rygos pakviestas domininkonas Kahnas.

Kol atsirado kunigų iš Mohylevo seminarijos, dvasinius reikalus įkurtose diecezijose parapijose aprūpindavo kunigai iš Vilniaus ir žemaičių seminarijų.

Po 1863 metų buvo provoslavams užkirstas kelias į katalikų tikėjimą ir valkal mišrių šeimų, kurių vienas narys buvo provoslavas, neturėjo teisės priklausyti Katalikų Bažnyčiai. Kunigas, kuris pakrikštydavo tokios šeimos vaikus, turėdavo atsidurti Sibire.

19 amžiaus gale buvo net žymių asmenų atsivertimai. Be straipsnyje minėtos Stolyfino gimnaitės Natalijos Očiakovaitės atsivertimo tenka paminėti čaro rūmų šambellonas Zerebcovas, švietimo viceministerio žmona, kunigaikštienė Volkonskienė, popas Aleksas Zerčaminov, apskrities viršininkas ir teisejas J. Deibner ir kiti. Leonidas Fiodorovas nebuvo išsiųstas į Sibirą, bet jau baigdamas provoslavų Dvasinę Akademiją Petrapilyje jis atsivertė. Ne Natalija Očiakovaitė įsteigė rytų apeigų bažnyčią. Jos nereikėjo, kadangi ji egzistavo jau seniai Galicijoje ir iki Mikalojaus I laikų Rusijoje buvo vadinama unitų bažnyčia.

Lvovo arkivyskupas A. Šepetyckis, kuris pirmojo pasaulinio karo metu buvo rusų valdžios ištremtas į Niežni Novgorod, nuvertus carą, buvo apgyvendintas Petrapilyje ir ten įšventino kunigais atsivertėlius: Maskvos milionierių Vt. Abrikosovą, Verchovskį ir Kolpinski. Romoje gyveno jau ankščiau tapę katalikais kunigaikštis Volkonskis ir

buvęs ministeris Sipiagin.

Pirmoji unitų parapija, arba kaip jie save vadina "rusų katalikų" parapija buvo įsteigta Petrapilyje minėto kun. A. Zerčaminovo. Kadangi atsivertėlių skaičius žymiai augo kun. L. Fiodorova šuvo paskirtas egzarchu.

Sutvirtėjus bolševikų valdžiai kun. L. Fiodorovas buvo nužudytas, o Al. Zerčaminov ištremtas į Sibirą, kur, sulaukęs 90 metų, mirė.

Apie aplinkybes, surištas su jo atsivertimu, netrukus parašysiu, nes jos stebina kiekvieną skaitytoją.

Dr. J. Januškevičius

RASOMOSIOS MASINĖLĖS

Garsiosios SMITH-CORONA 44-rių raktų portatyvės rasomosios masinėlis PILNU LIETUVISKU raidynu arba VISAIŠ lietuviškais ženklais NEPAKEISTAM amerikoniškam raidyne, gaunamos išsimokėtinai pas V. Bartkus, 712 E. 92 St., Cleveland 8, Ohio. Telef.: LI 1-6716. (52)

VILTIS

LAUKIA

JOSŲ TALKOS!

ISTOKI

VILTIES

DRAUGIJA

NAUJOS PLOKSTELĖS

Leidykla PASVAISTĖ tik ką išleido dvi naujas, Broniaus Budriūno Vyrų Kvarteto (Detroit, Mich.) įdainuotas, patefono plokšteles: ŠAUKSMAS / ALUTIS ir TEVYNEI / SUBATOS VAKARELI.

Kiekvienos plokštelės kaina \$1.75, gi siunčiant paštu po\$2.00. Užsakymus siųskite:

PASVAISTĖ

560 Grant Ave., Brooklyn 8, N. Y.

DIRVOS ATSTOVAI

į kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumeratos ir skelbimų reikalais:

Baltimore, Md.
Antanas Česonis
1323 Hollins St.

So. Boston, Mass.
Brunonas Kalvaitis,
545 East Broadway.

Brockton, Mass.
Bačulis A.,
9 Broad St.

Chicago, Ill.
Jonas Paplėnas,
4416 So. Hermitage Ave.,
Yard 7-0191

Dayton, Ohio
J. A. Urbonas,
1302 Lamar St.

Detroit, Mich.
Vl. Pauza,
9124 Quincy Ave.

Newark, New Jersey
A. S. Trečiokas,
314 Walnut St.

New York-Brooklyne
Antanas Sodaitis,
57-56, 63rd St.,
Maspeth, N. Y.

Omaha, Nebr.
J. Povilaitis,
5617 So. 31 St.

Waterbury, Conn.
Vladas Varneckas,
2157 N. Main St.

Hamilton, Canada
Antanas Mingėla,
190 Catherine St. S.

Montreal, Canada
Stepas Kęsgaila,
6882 Beaulieu St.

Toronto, Canada
Jonas Paršeliūnas,
62 Pauline Ave.

Welland, Canada
Zukauskas Kazys,
287½ E. Main St.

Anglijoje
Dainora Daunoras
49 Thornton Ave.
Thornham Green,
London W. 4

Australijoje
Povilas Lukošius,
Box 1665 M. G.P.O.,
Adelaide, S. A.

Venecueloje
Antanas Diržys,
Avenida Alayon No. 6
Oeste
Maracay, Edo, Aragua

cigaretės užantspauduotame pokelyje. Nė ausų nevalia pakrutinti. Kad neiškristume, lovą iš šono dar paramstome kėdėmis. Šitokio atsargumo įmanė ir dėl to, kad neduotume progos žmonėms iš mūsų lavonų pasijuokti: nagi atvažiuo laimingai iš Jūros, krito čia iš lovos ir, matykite, negyvai užsimušė...

Išlindę iš tokio guolio, žinoma, atrodome tartum būtume išsmukę iš mogle. Viskas — ir ausys, ir nosys, ir blauzdos — suglamžyta, sukraipyta, sudarkyta.

Aišku, šitaip negalima gyventi. Mes turime įieškoti sau kitos pastogės. Tiesa, dėdė Dzidas Dziedulionis visad sako, kad jis nekėrina, kad pas jį galime gyventi nors ir 100 metų, bet kas iš to? Juk ir jis pats, matydamas mūsų susispaudimą, visada priduria: matykite, mano hauza — ne pūslė, daugiau nebeįpūsiu. Mes vėl gerai žinome, kad svečias, lygiai kaip žuvis, trečią dieną jau ima dvokti. Atsimename ir tai, kad tada, dar Europoje būdami, rašėme: nebijok, dėdė, esame žmoniški žmonės ir nesėdėsime tamstai ant sprando, nors ir sakote, kad jūsų šalyje žmogus turi visokiąs laisves ir gali daryti, ką tik nori...

Prisiperku visą glėbį laikraščių. Žmona man rodo pačias svarbiausias žinias. Va, naujausio modelio General Electric dulksiuurblis, kainuoja 50, 100,

o tik 99 dolerius ir 95 centus. Žinoma, mes jį įsigysim. Prie pirmos progos. O va apskuriosios Mrs. Calamuzos rekordas, teisme laimėjus 12-ąjį divorsą, jai pačiai tepersiritus vos 39 metelius. Žiūrime abu: po tiekios vyrų ir tokiam amžiuje — vis dar šelmiškai daili bobelka. Gaila, kad laikraštis neparašė ir mums taip ir liko neaišku, ko ji už tai nusipelnė: auksino medalio ar šmaikščios rykštės?

Vartau skelbimų puslapius. Ir štai, paklausyk tik tai, kokia mano laimė: butų, puikiausių butų, didelių ir mažų, su baldais ir be jų — kiek tik norite. Paečiuose gražiausiose priemiesčiuose: Maple Heights, Shaker Heights, Euclid... Žinau tas vietas. Ne kartą mus dėdė savo automobilium vėžino. Namai tenai dailučiai ir švaručiai, tartum tik šį rytą iš Better Homes žurnalo išimti. Dideli, erdvūs sklypai. Žolynai ir krūmai kerpami dažniau ir net rūpestingiau, negu mano nuosava makaulė kirpykloje. O kiek tenai purpurinių ir baltųjų magnolijų, japoniškų vyšnių ir rožių, peonijų, kinietiškių azalėjų, afrikietiškių tamariskų ir galybė kitokių gėlių, medelių ir krūmelių. Nebent tik garsiuosiuose Adomo ir Jievos soduose visa tąta būtų buvę galima užtikti...

Tuč tuojau sušaukiu šeimos posėdį. Išdėstau visą bylą. Mano moteris,

brūkšt-brūkšt nubraukusi džiaugsmo ašaras, tvirtai nusprendžia:

— Tik tenai mums ir gyventi! Jei-gu jau Amerikoje negalėsime amerikoniškai pagyventi, tai kur tada?

— Žinoma! — patvirtinu aš.

— Tad negaiškime. Renkimės ir važiuojame. Ir rankpinigius sumokėsime.

Sūnus irgi pritaria:

— Tai bent galėsiu žaisti indėnus ir kaubojus. Nuo ryto iki vakaro! Ei, valia valio!

Tik dukrelė, sėdinti ant mano kelių ir pešiojanti man iš ausų gyvaplaukių, pareiškia savo abejones:

— O ar tose žolėse nebus gyvačių, a?

Ji, mažytė, dar nedaug tenusimano šio pasaulio sutvarkyme. Kiekvienas sliekas ar šimtakojis — jai visvien gyvatė ir bjaurybė. Mes, žinoma, nepaisome jos, tokios skystablauzdės.

Mūsų sprendimas dar reikia pranešti dėdei Dzikiui Dziedulionui. Ne dėl to, kad klausume jo patarimo, o tik pagerbdami jo gerą širdį ir nuplikusį pakaušį. Pagal mandagumo taisyklę.

Deja, dėdė iš karto užberia mums druskos ant uodegos:

— O ar žinot, kokios ten rendos? 100, 150, o kitąsyk ir 200 per mėnesį. O tu, žmogeli, tik 50 per nedėlią atsi-neši. Dar ir drapanų gražių norit, ir

M Ū S Ų K Ū R Y B A

Dailiusis žodis ir jo kritikai

Barbarų sugriauto lietuvių kultūrinio gyvenimo griuvėsiuose mes dar tesame gyvi. Sunkiu pasiduoti minčiai, kad "išnyksim kaip dūmai, išblaskomi vėjo". Tačiau yra reiškinys, kurį širdies neramina ir optimizmo nekalia. Tų reiškinį tarpe aptinkame ir daugumą viešai tariamų žodžių apie lietuvių grožinę literatūrą. Kai tuos žodžius skaitai, nenorom kyla klausimas: argi jau taip toli nuo mūsų giedroji Vaidžanto dvasia? Arogancija, pasipūtumas ir nenauširdumas, tartum piktai vaiduoliai, užgožę mūsų dailiojo žodžio veidą. Esu tikras, eilinis skaitytojas, lietuviškosios knygos mėgėjas, nūdien jau sunkiai susigauja, kurgi slypi tikroji tiesa. Veikalą jis pats perskaitė, jokie kriminalo jame nerado, o laikraščiniai tos knygos vertintojai, tai vienu, tai kitu požiūriu ją nuvertino ir nusivėdė į nebūtį.

Ar galima tokių kritikos iškrypimų priežastis apčiuopti? Atrodo, priežastį gali būti visa eilė, bet svarbiausios, viešumo regimos, yra dvi: a) kritikai, tardami savo sprendimus, prarado atsakingumo jausmą, b) kritikos straipsniai ir nauji veikalų aptarimai rašomi bendro pobūdžio sakiniiais, vengiant gilesnių veikalo nagrinėjimų.

Kūrėjo ir jo darbų vertintojo santykių problema gili ir nesenant. Tai vienur, tai kitur, lyg viesulas, ji sudarina apimtus kultūrinio gyvenimo vandenius. Lietuvių grožinė literatūra neperseniausia, tai ir jos kritika tebėra jauna. Dažniausia mūsųose apie rašytojo darbą viešą vertinimo žodį taria rašytojas. Žiūrint reikalo esmės, nieko prieš tokias apraškas negalima būtų sakyti. Pagaliau, tai ne mūsų atrodymas; rašytojo žodžių apie rašytoją aptiksim kiekvieno tautoj, kuri turi grožinę literatūrą. Tačiau, jeigu iš kritiko reikalaujama išimtinai, nuovokos ir objektyvumo, tai argi mažiau galima reikalauti iš rašytojo, kuris imasi kritikuoti savo kolegos kūrinį?

STASYS SANTVARAS

Berods, tas klausimas yra nekasdieniškai subtilus. Kiekvienas rašytojas, kuris dedasi ir kritikas esąs, ne vienu atveju gali sulaukti tokių kaltinimų, kurie kultūringam žmogui apskaitant širdį ir naktį neleidžia užmigti. Bet ar to paisom? Aiman, asmenų, kurie drįsta ir nebijo atsakingumo už savo žodžius prisiimti, turime su žiburiu įsiviešoti. Dažniausia dangstomės slaptyvardžiais ir savo veido nerodom. Taip juk patogiau ir saugiau. Tačiau tai tik iš oro taip atrodo. Esmė, slaptyvardžių prisidengusio kritiko, kaip asmens, pareiga nelengvėja ir atsakomybė nemažėja. Ir reikia tarti, kad tasai dangstymosi paprotys mūsųose nėra girtinas. Reiktų trokšti, reiktų siekti, kad baigtumėm savęs bijoti, kad viešąsias nuomones pradėtumėm reikšti savo vardu ir savo atsakomybe. Manding, jeigu tokio "tobulumo" laipsnio pasiektumėm, mūsų raštuose apie savąją literatūrą tuojau susidėtų nuosaikešė ir objektyvesnė mintis.

Atskira dailiojo žodžio kritikos rūšis, vis dažniau lietuvių spaudoje pasirodanti, tai balsai iš visuomenės — iš skaitytojų suolu. Atrodytų, kad mes nepaprastai savo grožine literatūra dominės ir rūpinamės. Jeigu iš tikro taip būtų — reiktų sukelti didžiausią džiūgavimą. Deja, toji kritika dažniausia yra atremta į seną vulgarų posakį, kad apie meno kūrybą gali kalbėti kiekvienas, kuris tik liežuvi apverčia. Blogiausia, kad toji visuomenės kritika beveik visada būna tendencinga. To nelemto tendencingumo apstu ir mūsų tos rūšies "kritikų" straipsniuose. Savaim suprantama, tuo pasisakymu aš nesu linkęs visuomenės balsą visai išjungti iš kalbų apie mūsų tautinės kultūros reikalus. Nuosaius ir taiklus kūrėjo žodis bus visada mielas svečias rašytojo palatogė. Dažnesni ir gyvesni tokio pobūdžio pasisakymai galėtų

ir prie mūsų literatūros gyvenimo pagyvinimo prisidėti.

Betgi tai jau yra laikraščių redaktorių reikalas. Jeigu redaktoriams nors truputį rūpi lietuvių kultūros reikalai, tai jie sugebės atskirti perlą nuo pupos ir nevers mus skaityti rašinių, kurie, nors tariamai ir didžiulius idealus gina, o iš tikrųjų yra arba atsiskaitymas su savo politiniais priešiniais, arba net ir savo asmeninių reikalų gelbėjimas, buvusių paklydimų dangstymas. Berods, netenka net įrodinėti, kad tokie "kriterijai" dailiojo žodžio veikalui vertinti jokiu atveju (net ir tada, kai patį redaktorių ima pagunda su tokio rašinio pagalba kirsti smūgį "bendram priešiui") nėra priimtini. Gal neperdėsiu, kai tarsi: šitokie mūsų spaudos pasireiškimai labai prastai liudija apie jos kultūringumą ir nieku gyvu neprisideda prie mūsų grožinės literatūros ugdymo. Trumpei tariant, mūsų redakcijoms pats laikas turėti savo kultūros politiką ir jos netaikyti su kitom politikom.

Dabar pakalbėsim apie Vinčą Ramoną, Vytautą Alantą ir Jurgį Janakų. Tikiuosi, kad konkretus pasnekesys apie autorius, kurių veikalai buvo vėtyti ir mėtų, dar ryškiau parodys, į kokias sekulmas plaukė mūsų dailiojo žodžio kritika.

Dar tebegyvenom Vokietijoje, kai Patria išleido Vinčo Ramono "Kryžius". Tas veikalas parašytas gražia kalba, išdailintu dialogu, nestokoją meninės tiesos. Literatūrinis požiūris "Kryžiai" ir dabar tebėra gerųjų lietuviškųjų romanų tarpe. Tačiau vyriausias to veikalo veikėjas Kreivenas yra tartiufas, tik be maldaknygės ir rožančiaus. Be to, Kreiveno sūnus, studentas, tik epizodinis kūrinių vaidmuo, taria sakini, kad dabar ("Kryžiuose" vaiduojamas pirmasis bolševikmetis Lietuvoje) tėra tik du keliai — vienas į Romą, o kitas į Maskvą. To užteko, kad Ramono "Kryžiai" būtų užpulti ir suskaldyti. Berods, tada visu

svoriu į mūsų literatūros gyvenimą ir atėjo mano minėtoji "visuomenės kritika". Aišku, ji nenagrinėjo veikalo iš esmės, ji neįsiekė jame meninių vertybių, ji tik įsiekė to, kas jai nepatinka. Bet kurgi yra atžymėta, kad tartiufas turi amžinai vaikščioti su maldaknyge ir rožančiu? Ir tam studentui, mano išmanymu, galima prikišti tik tiek, kad jo lūžis iš kariės į dešinę tėra tik romano epizodas, bet argi tokis lūžis nėra logiškas ir negalimas? Tiesa, kiti bandė Vinčo Ramono "Kryžius" išsamiau panagrinėti, bet tie balsai išviro į "Kryžių" gynimą. Suprantama, kad tokis veikalo vertinimas V. Ramonui galėjo sukelti tik širdgėlą. Be to, akivaizdžiai toji kritika parodė, kad mes dar nemokame džiaugtis savo dailiojo žodžio laimėjimais, kad per greit pamirštame netgi kritikos elementorius.

Vytauto Alanto "Pragaro Pošvaistės" lietuvių spaudoj taip pat sukėlė nemažą kalbų. Rimtai ir objektyviai apie tą kūrinių pakalbėjo Dr. J. Baily s, išsamia, su nuovoka ir įsijautimu parašytą recenziją Vienybėje atspausdino p. Židonytė, sąvokas apie "Pagonybę, stabmeldybę ir mūsų protėvių religiją" pagilino Dr. M. Alseikaite-Gimbutienė. Tai, berods, ir visa, kas buvo teigiamo tarta apie tą didžiulį Vytauto Alanto romaną "Pragaro Pošvaistės". Visi atsiliepimai šį sykį buvo tarti visuomenės ir tikėtinu vardu. Dar piktesniu pavidalu, dar labiau neapvaldytom sąvokom ir teigimais, lyg būtų įpats Dzeulionis išlipęs iš "Pragaro Pošvaistės", pasikartojo "Kryžių" istorija.

Teisybė, Vytauto Alanto "Pragaro Pošvaistės" yra idėjinis, problemos romanas. Tam savo veikale Vytautas Alantas idealizuoja Lietuvos senovę, idealizuoja mūsų protėvių religiją, su dvasiniu polemiu ir jautrumu piešia Vilniaus miesto grožį ir istoriką Girkalnio lūpmos taria, kad su krikščionybe į Lietuvą atėjo ne sekms ir valstybės žlugimas. Ar viena krikščionybė kalta, ar yra ir daugiau veiksnių, kurie didžiąją senovės Lietuvos sužlugdė, dėlto galima rimtai pasikalbėti ir pasiginčyti, bet joks iš-

mintingas žmogus, man regis, neturėtų tą progą, nors ir kilniausią reikalą begindamas, svaityti akmenų į tautos praeitį. Argi Vytautas Alantas yra pirmasis, kuris nugrimzdė į savo tautos senovę? Tokiu saiku saikuojant, nesunku prieiti iki to, kad jau rytoj pradėsim naikinti visam pasauly žinomus meno šedevrus, nes jų tematika ar jie patys yra kilę iš satbmeldiškų laikų. Ir nesunku, turbūt, suvokti, kad tokis meninių vertybių kritikavimas veda tik į absurda.

Vytauto Alanto "Pragaro Pošvaistės", kaip V. Ramono "Kryžių", gilesnio ir išsamesnio nagrinėjimo nesulaukė. O tasai jo veiklas tikrai yra nedažna kregždė mūsų padangėj. Gal būtų galima su autorium pasikalbėti dėl veikalo kompozicijos, gal Berlyno įvykius reiktų suveiksinti ir apvalyti nuo pamokslinių ginčų, o Gestapo pagrobtas merginas įjungti į veiksmą, tačiau tai yra tik maži nelygumai, kuriuos nustelbia puikiai apmestų veikėjų charakteriai, jautriai išgyvenama Lietuvos meilė, Vilniaus grožio aprašymai ir platus mostas, kuriuo Vytautas Alantas aprėpia savo kūrinio medžiagą. Kai kas tarė, kad "Pragaro Pošvaistės" apstu cinizmo ir bedievybės, o man rodosi, kad beveik visi to romano veikėjai yra gėrio, tiesos ir netgi Dievo įsiektojai.

Vytautas Alantas nugrimzdė ne tik į Lietuvos praeitį, bet įsijautė ir į mūsų gadydės dvasią. Pragaro pošvaistės sukelia karai, žmogaus sužvėrėjimas, veidmainiskumas ir suniekėjimas negali būti negyvi žodžiai. Mūsų dienų žmogus tiki ir netiki, blaškosi ir kelio neranda, o dažnai net ir tie, kurie viešai išpažįsta tikėjimą, dėl minkštesnio guolio, dėl apsnūdusios dvasios ramumo, nejudind ir nekels piršto net ir tada, kai plėšikai grobs jo bendramintį, jo bendruomenės narį. Į kovą dėl idėjos ir kilniųjų principų nesiryztama stoti. Iš tikro, argi mūsų laikų žmogus neatidavė savo gyvenimo statymo iniciatyvos į šėtono rankas? Tokiame chaoso Lietuvos senovė darosi dar šventesnė ir didingesnė.

Tai tokios ir panašios mintys apninka, kai skaitai Vytauto

PROF. STEPONO KOLUPAILOS 60 METŲ SUKAKTĮ PRISIMENANT

K. RIMKUS

Tremtinio — tai pakeleivio gyvenimas, kažkoks provizoriškasis. Pasamonėj jaučiasi kažkas nebaigta daryti, laikina — greičiausia tai nebaigtos kelionės jausmas, ilgesys atsirasti ten... iš kur priverstina kelionė prasidejo...

Tokiam nostalgiskam padrikime, nemaža įvykių praėina prisimintais ir neatžymėtais; praleidžiama progą pasidžiaugti ir pasigerėti darbais, kurie lietuviškame gyvenime yra palikę ryškių pėdsakų.

Šia progą norėsi prisiminti prof. Steponą Kolupailą, kaip dvigubą pakeleivį: erdvės kelionėj esantį už keleto tūkstančių kilometrų nuo savo tikslo, o laiko kelionėj rugsėjo mėn. 14 d. nukeliavusį 60 metų...

Gerbiamas sukaktuvininkas mums visiems pažįstamas, kaip nuosirdus visuomenininkas, veiklus publicistas ir gilus mokslininkas. Jis per eilę metų aktyviai dalyvauja jaunuomenės auklėjime įsijungdamas į skautų vadovų eiles. Aštria ir puikiai valdoma publicisto plunksna pirmasis pradėjo judinti Lietuvos elektrifikacijos problemą, o kaip mokslininkas savo mokslo darbais gerai pažįstamas ir vertinamas vakarų Europos moksliniame pasauly.

Juk kiekvienam pakutena tautinę sąvymę, kai moksliniam veikale randi gražiai vertinamą Lietuvos reprezentantą. Pasiūlyti — jautiesi net ir pats aukščiau, manydamas — štai ir mes nepaskutiniai, jei iš savo tarpo turime žmonių pirmose eilėse.

Jei mokslo srity gerb. profe-

romaną. Ir jau vien dėlto "Pragaro Pošvaistės" lietuvių grožinės literatūros pastate yra stipriai įmūryta plyta. Esu tikras, jokie kirtikai, net ir visus kirvius pasigalandę, nepajėgs tos plytos iš mūsų kultūros pastato sienų iškirsti. (B. d.)

pavalgyt reikia. Matykit, tokia familija — 4 burnos, oho!

Dabar žiūrime tik į grindis. Nedrįstame nė Dzidui pažvelgti į akis. Baisiai nesmagu mums — mes tokie neišmaneliai! Žinia, dėdė nenorėjo mus suniekinti. Tik pasakė tikrą teisybę.

Atsipeikėjęs aš tariau:

— Bet gal ten atsirastų ir pigesnių? Už 75? Manau, tiek dar išspausčiau, jei tik darbo vis būtų.

Matome: jau ir dėdė žiūri į grindis. Netrukus skamba šitoks atsakymas:

— Matykit, taip sakyti, ten bagočių, biznierių ir profesionalų pleisai. Iki dauntaun toli — ir atsilosęs nenu-spėjaisi. Reiks dar ir savas automobilas turėti. Kaip jau ten atrodys, jei pats į darbą ar atgalios su lončė po pažastę kulniuosi, o dar dėrtingom kelnėm ir smaluotas kaip velnias, šviežiai iš peklos atbėgęs? Matykit, aš žinau: darbo žmogui visai pasitaiko. Ar norėsi save, savo pačią ir tuos mažus vaikelius ant kaimynų pasiūpymo pastatyt?

— Kas kam darbo, kaip atrodo? Bile vogt neinu.

— Teisybė šneki. Ale kožnas turi žinot savo vietą. Aš, matykit, jau prieš 50 metų įleidau savo šaknį Amerike, o matykit, su prezidentu polkos dar nešokau, su mūsų vyskupu neinu kozyriuot.

— Suprantu tai, dėdė, — sakau aš jam. — Bet buto, kaip žinot, mums ver-kiant reikia. Gal tik pasakytumėt, nuo katro galoa mums pradėt įieškot?

— Pagal mano galvą, tai kur nors tarp East 55 ir 105-os gatvės. Tenai, matykit, ir lietuvių daug, net lietuviški žydėliai savo biznelius laiko. Žmogus ten jau bagočius, jei vertas 5 ar 10 tūkstančių. Ale yra daug ir tokių, už katruos nė 100 nieks neduotų. Jūs turėtumėt tenai pasidairyt.

Taip baigėsi anos dienos posėdis. Dėdė (ačiū jam!) pravėrė mūsų akis. Dabar jau žinome, kiek esami verti, kur priklausome ir kur mums valia dairytis. Jau mes nebeklaidžiosime ir šen ir ten, kaip tos dūšios be vietos.

Sekmadienį, išėjus iš bažnyčios, klausinėju pažįstamus ir svetimus, bet visi jie arba nieko nežino, arba pyksta ir raukosi, kad vidurdienį ir dar blaivus užkabinėju nekaltus ir dievobaimingus žmones. Šeštadienį vakarais stundausi klubelin susimetusių žmonių būrelyje. Kalbinu, šnekinu visus. Gavęs kiek tikresnę žinią — kas be ko — dar alaus ir geros viskės užsakau. Kiek tokiu būdu Bacho gerklėn sukišau pinigų, ne dabar nežinau, bet visgi užsirašiau kelis adresus, kur, atrodo, galėtų būti mums pastogė. Namon, tiesa, kartais grįžtu jau gerokai nusilejęs, bet ar aš peiktinas už tai? O didvyrių rankos,

mums tokios šventos, ar kartais nesuteptos priešio krauju?

Man įsminga į galvą vienas adresas — East Boulevard. Esu ten buvęs: didžiulis slėnys su vingiuotų upokšnių jame. Daugybė medžių ir žalumynų, rabinais vadinami paukščiukai, ilgauodegės voveraitės. Vaikams ir paaugliams žaidimo aikštelės. Ten įrengti įvairių tautų kultūriniai darželiai su fontanais ir gėlynais, o tarp jų — poetų ir generalų, kompozitorių ir svajotojų akmeninės ir bronzinės galvos. Toks rojus didmestyje, ypač vaikams. O jin iš augtumėlės ir žiūri tasai East Boulevard. Būsimoji mūsų rezidencija.

Ir žmona, ir vaikai — visi džiaugiamės: ot, ten tik mums ir gyventi. Šį kartą betgi būsime atsargesni — reikia ir dėdei pasakyt. O dėdė Dzidas štai ką mums užgiedą:

— Žinau tą pleisą. Nais, labai nais tenai. Ale juodukų jau pilna, o baltukai visi jau baigia išsimūvinti. Ko jums list tokion skylen?

Juodukai ar baltukai — mes nepaisom. Visi esame to paties Dievo vaikai, sutverti pagal Jo paveikslą, turim tokias pat nemirtingas sielas...

— Teisybė šneki, — nutraukia mane dėdė. — Gerai moki katekizmą. Duodu už tai tau kreditą. Ale viską reikia gerai perprasti. Amerike, matykit, yra tvarka ir kožnas turi savo vietą. Kaip

toj orkiestroj: kožnas pučia vis kitonišką dūdą, ale mjusike išeina tokia didelė ir graži, kad žmonės iš viso svieto čionai bėga, kaip tos musės prie medaus...

Taip dėdė ir vėl sugriauna mūsų viltis. Bet šituos reikalus jis geriau išmano. East Boulevard todėl išbraukiam iš savo sąrašo. Kitą dieną išeiname buto medžiotoi, nes turime ir kitokių adresų. 66-oj mums pasako, kad mes pavėlavę — butas vakar jau išnuomotas. 71-oj — mus mieliai išleisti, jei turėtume tik tą vieną dukrelę, o čia dar boisas, gi tie boisai esą rėksniai, peštukai ir triobelmekieriai. 84-oj trumpai drūtai pasakoma, kad jokių vaikų, lygiai kačių ir šunų, į savo namus neįsileis. 79-oj — šeimnininko nėra namie, bet visvien jis mums nė už jokus pinigus neišnuomotų, nes visieji jau esąs pasigarsinęs: girdi, geriau sau namus gaisro liepsnosose suplėškinsias, tik no kids, no kids. Tada mums praneša bene 85 metų senukė, iškišusį galvą iš antrojo augšto lango. Iš mano kalbos ji suprantą, kad mes nevietiniai. Žinau ir pats: kai kalbu angliškai, tai esu panašus į kalakutą, skubiai ryjantį karštas bulves su visom lupenom. Mūsų vaikai, jau iš anksto pamokyti mandagumo, sutartinai šaukia jai:

— Kaja, misis! Kau ar ju! Kau ar ju!

Už tą jų "kau" man niežti ir dreba nagai — griebęs patąsčiau ausis. Tokie maži, o jau, žiūrėkit, kokie laidokai, drįstą viešai šaipytis iš seno žmogaus. Betgi senukė, pasirodo, esanti atlaidi: iš tų žodžių ji tik juokias ir kvatojas. Ir taip plačiai išsižiojus, jog aš bijau, kad tik neiškristų lauk jos dailūs dirbtiniai dantys. O ar žinote, kiek jie kainuoja? 300 dolerių, oho!

Senukė liepia vaikams bėgti pas ją. Jie gauna dovanų: tokį medinį arkliuką, iš nugarkaulio taip stiprų, jog ir joti dar būtų galima. Nors išvaizda liūdna: nudaužtos šnervės ir žandikauliai, ir uodega visa nušašus, tik plikas stimburys. Kad ir nušašęs stimburys, matau — vaikams patinka tas arklys. Džiūgauja mūsų pipirai, krykštaudami gabenasi šį gyvulį laukan. Senukė gi šaukia jiems, kad nesibijotų, nes ans nekandžiojys gerų vaikų (ką jau ten bekandžiojys, jei be žandikaulių!). Gero darbo tasai sutvėrimas esąs: ji pati savo jaunystėj ant jo įdėjęs, paskui jos sūnus ir anūkai. O, būvė latse fan..

Taip grįžtame nieko nepesę. Tiesa, vaikai tempiasi savo laimikį — tą girgždantį medinį žirgą, bet užtat žmonės žiūri į mus ir šaiposi. Žmona vis laiko saujoj jau paruoštą nosinę ir, vos tik pajutusi ašaras, tuojau nubraukia jas. Nėra mums buto, štai kas!

(Bus daugiau)

Penktasis Lietuvos Evangelikų Reformatų Synodas

Penktasis Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios Synodas Tremtyje — metinis suvažiavimas, kurių jau 357 yra buvę nuo Reformacijos pradžios, įvyko Chicagoje birželio 21-22 dienomis, Salem Ev. Reformatų Bažnyčioje.

Dalyvavo apie 40 kuratorių (Bažnyčios įgaliotinių) iš įvairių Amerikos vietų, ir didelis būrys svečių, kurių tarpe buvo Lietuvos Konsulas Chicagoje Dr. P. Daužvardis; Jan Karszo-Siedlewski, Lenkų Reformatų Bažnyčios Anglijoje atstovas; Kun. A. Trakis, Lietuvos Ev. Liuteronų Bažnyčios Tremtyje Vicesenoras; Kun. J. Pauperas, Zijono Ev. Liuteronų parapijos Chicagoje klebonas; Sandaros redaktorius M. Vaidyla; rašytojas A. Katiliškis; visuomenės veikėjas P. J. Ziūrys, ir kiti.

Synodas buvo atidarytas Kun. S. Neimano, Chicago Lietuvos Ev. Reformatų parapijos klebono malda ir trumpa kalba. Po to buvo rinkimai. Slaptu balsavimu Synodo direktorium išrinktas kun. H. Pavilonis, cenzorium — Kun. P. Dilys. Sekretoriatu išrinkti: D. Variakojytė, E. S. Gerulis, J. Slavėnas ir kur. H. Yčaitė. Atsistojimu ir susikau-pimo minute pagerbti mirusieji ir į Sibirą išstremtieji Bažnyčios nariai. Taip pat pagerbtas Lenkijos Ev. Reformatų Bažnyčios Superintendentas Kun. Kazimierz Ostachiewicz, miręs bandžio 6 d. Varšuvoje.

Sekė sveikinimai žodžiu ir raštu. Lietuvos Konsulas Dr. Daužvardis savo kalboje pasidžiaugė dar kartą turįs progos dalyvauti šioje Lietuvos Reformatų metinėje šventėje. Tikėkimės ir visomis jėgomis dirbkime — pareiškė Konsulas, — kad ateityje ta diena, kada galima bus švęsti šventę laisvoje Lietuvoje. Amerikiečių tarpe vis didėja susidomėjimas mūsų Tėvyne ir jos kančiomis. Mums reikia dar intensyviau dirbti, sukaupti visas savo jėgas kovon už Lietuvos laisvę, be religinių, srovinų, ar partinių skirtumų. Visi turime dirbti lietuvių tautos gyvybės palaikymui, o sujungtomis jėgomis tikrai laimėsime.

P. Jan Karszo-Siedlewski pasveikino Synodą Lenkų Ev. Reformatų Bažnyčios Londone vardu, kurią jis Amerikoje atstovauja. Tarpe kelių šimtų Londono parapijos narių yra ir Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios kuratorių ir praeties laikų "Unitas Lituanica" Synodų Vilniuje

HYPATIA E. O. YCAITE

dalyvavusiųjų. Lenkų Ev. Reformatų atstovas baigdamas perdavė Synodui sveikinimus ir nuo American Committee for Free Europe, kurioje jis dabar dirba.

Kun. A. Trakis, Lietuvos Ev. Liuteronų Bažnyčios Tremtyje atstovas, sveikinimo kalboje pabrėžė, kad turime jungti visas jėgas ir bendrai veikti, kad užlaikyti garbingą vardą ir šimtmečiais nešiotas tradicijas. Kun. J. Pauperas, Zijono Ev. Liuteronų parapijos Chicagoje klebonas, skatino ugdyti ir stiprinti mūsų pajėgas, kurios ateityje patarnaus Lietuvai. M. Vaidyla, Sandaros redaktorius, papasakojo savo atsiminimų iš Synodų, vykusių Vilniuje prieš Pirmąjį Pasaulinį Karą Toliau kalbėjo New Yorko parapijos delegatė Marija Kregždienė, kuri palinkėjo, kad graži synodų tradicija tęstųsi, kol vėl galėsime susirinkti laisvoje Lietuvoje. Hypatia Yčienė-Ziūrienė iš Clevelando sveikindama Synodą pasidžiaugė matydama tokį skaitlingą dalyvių skaičių, ir kaip pirmoji moteris — kuratorė išrinkta synodo, papasakojo apie praėjusį įvykius suvažiavimus Vilniuje ir Biržuose.

Daug buvo sveikinimų raštu. (Juos dėl vietos stokos, išleidiame Red.).

Po to buvo ilgamečio Kolegijos Prezidento, Dr. J. Mikelėno, pranešimas. Jis pareiškė, kad šiais metais atsistatydina Kolegija, nes pasibaigė jos kadencija. Padėkojo visiems, kurie kokių nors būdu prisidėjo prie jos darbų palengvinimo. Neteikė Tėvynės, priversti jį ieškoti prieglobščio svetimame krašte, tikrai po keturių metų pavyko suorganizuoti pirmąjį Synodą tremtyje. Kun. H. Pavilonis paskaitė paskutinį K. Kregždės jam rašytą laišką į Ameriką, atvykus, kur jis staugia mirė vos po dviejų savaitų. Buvo padaryti pranešimai iš parapijų. Apie Chicago parapiją pranešimą padarė kur. V. Karosas, naujai išrinktas parapijos tarybos pirmininku. Synodas antruoju Chicago parapijos kunigų paskyrė Kun. P. Dilį. Kun. M. Kregždienė žodžiu papildė Kun. P. Dagio pranešimą apie New Yorko evangelikų parapiją. Taip pat buvo paduota žinių iš Bostono, Toronto ir kitur. Vėliau sekė Komisijų rinkimai. Komisijon Voice of America talkininkauti išrinkti kunigai P. Dilys ir S. Neimanas, kuratoriai V. Jakubėnas, J. Variakojis, J. Čigas. Svetimo ir Šalpos Fondų vadovybėn išrinkti kuratoriai: J. Jakubėnas, J. Čigas ir J. Kregždė. Papildomais talkininkais Ev. Reformatų žurnalui Mūsų Sparnai, kurio vyriausias redaktorius yra E. S. Gerulis, išrinkti: kun. P. Dilys, kur. A. Šernas ir kur. H. Yčaitė.

AR JAU SKAITĖTE

BARABA

Šitas puikus švedo Paer Lagerkvist veikalas laimėjo 1951 m. Nobelio literatūros premiją. Jis išverstas į visas kultūringas kalbas, visi juo grožisi, visi jį komentuoja. Susidomėkite, ir neapsivilsite.

Knyga turi 212 psl., kaina 2.25 dol.

Rašykite: TERRA, 946 W. 31 Place, Chicago 8, Ill.

Kam Nepriklausoma Lietuva yra tikslas, visi skaito

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ leidžia Kanados Lietuvių Centro Taryba, apjungianti įvairių politinių pažiūrų bei partijų ir visokių religinių bei nereliginių įsitikinimų lietuvių bendrą tikslą: Lietuvių tautos progresas ir Lietuvos Nepriklausomybė.

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA sprendžia neišspręstus Lietuvos ateities klausimus bei aktualias problemas, daugiausia rašo apie gyvenimo ir įsikūrimo sąlygas Kanadoje ir kituose kraštuose.

N. L-VOS kaina: Kanadoje \$5.00, visoje Amerikoje \$5.00 ir kitur \$6.00.

Adresas: NEPRIKLAUSOMA LIETUVA, 7722 George St., Ville Lasalle, Montreal, P. Q., Canada.

Naujai atvykę "N. L." gauna bargan ligi uždriba.

Kolegijos Sekretorius P. Bružas, pažymėdamas Kolegijos atliktus darbus praėjusios kadencijos metu, padarė platesnį pranešimą apie kuratorių ir kunigų skaičių tremtyje iki 1952 metų. Paaikšėjo, kad šiuo metu laisvame pasaulyje yra 67 kuratoriai, iš kurių 34 senieji, o 33 nauji. Jų daugumas yra J.A.V., o kiti išsiskleidę Kanadoje, Vokietijoje, Šveicarijoje, Australijoje, Anglijoje ir kitur.

Sekė Kolegijos išdininio P. Variakojos, ištikimai einančio tas pareigas jau 28 metus, pranešima apie finansinę padėtį. Tuo pranešimu ir buvo baigti tos dienos posėdžiai. Po to buvo jauki arbatėlė ir diskusijos bažnyčios salėje.

Birželio 22 d. ryte įvyko uždaras Kuratorių posėdis, kuriame, kaip vėliau buvo pranešta, naujais kuratoriais buvo išrinkti: Eugenijus S. Gerulis ir Jomarija Kregždienė, kuri palinkėjo, kad graži synodų tradicija tęstųsi, kol vėl galėsime susirinkti laisvoje Lietuvoje. Hypatia Yčienė-Ziūrienė iš Clevelando sveikindama Synodą pasidžiaugė matydama tokį skaitlingą dalyvių skaičių, ir kaip pirmoji moteris — kuratorė išrinkta synodo, papasakojo apie praėjusį įvykius suvažiavimus Vilniuje ir Biržuose.

Po bendro synodo dalyvių pietų — tie pietūs sudaro kasmetinę synodo tradiciją — posėdžiai buvo tęsimai toliau. Įvyko Kur. Petro Kregždės penkių metų mirties sukaktuvių paminėjimas. Dr. J. Mikelėnas paskaitė referatą apie vėlonies nuopelnus Tėvynei ir Bažnyčiai ir jo veiklą praėjusiose synoduose. Kun. H. Pavilonis paskaitė paskutinį K. Kregždės jam rašytą laišką į Ameriką, atvykus, kur jis staugia mirė vos po dviejų savaitų.

Buvo padaryti pranešimai iš parapijų. Apie Chicago parapiją pranešimą padarė kur. V. Karosas, naujai išrinktas parapijos tarybos pirmininku. Synodas antruoju Chicago parapijos kunigų paskyrė Kun. P. Dilį. Kun. M. Kregždienė žodžiu papildė Kun. P. Dagio pranešimą apie New Yorko evangelikų parapiją. Taip pat buvo paduota žinių iš Bostono, Toronto ir kitur. Vėliau sekė Komisijų rinkimai. Komisijon Voice of America talkininkauti išrinkti kunigai P. Dilys ir S. Neimanas, kuratoriai V. Jakubėnas, J. Variakojis, J. Čigas. Svetimo ir Šalpos Fondų vadovybėn išrinkti kuratoriai: J. Jakubėnas, J. Čigas ir J. Kregždė. Papildomais talkininkais Ev. Reformatų žurnalui Mūsų Sparnai, kurio vyriausias redaktorius yra E. S. Gerulis, išrinkti: kun. P. Dilys, kur. A. Šernas ir kur. H. Yčaitė.

Kolegija — synodo vykdomasis organas — perrinktas sekančiai trijų metų kadencijai beveik pilname jos sąstate. Prezidentu lieka Dr. J. Mikelėnas, sekretorium — P. Bružas. Kolegijos būstinė: 1959 W. Washington Blvd., Chicago, Ill.

Synodas priėmė kelias rezolucijas. Buvo pareikšta padėka kun. P. Dagui už veiklą organizuojant New Yorko ir Bostono lietuvių evangelikų religinį gyvenimą, ir kun. A. Trakiui už visokeriopą pagalbą ir tiekiamą dvasinio patarnavimo. Ev. reformatams. Synodas pareiškė pagėidavimą, kad per "Voice of America" būtų transliuojamos pamaldos lietuviams esantiems Amerikoje.

Jis taip pat nutarė pasiųsti sveikinimo raštą Lietuvos įgaliotam Ministeriui Washingtono J. E. Povilui Žadeikiui.

Vakare užsibaigė Synodo posėdžiai kun. S. Neimano malda. Dalyviai sugiedojo Amerikos ir

Organizuojasi jūros skautai

Chicago "Lituanicos" tunto Kpt. M. Kukučio jūrų skautų laivas įregistruotas Boy Scouts of America organizacijoje. Laivas gavo eilės Nr. 6481, nes amerikiečiai skautai neturi tradicijos savo vienetais duoti gražius ir prasmingus vardus. Pagal B. S. A. tvarką sudarytas iš vyresnio amžiaus jūrų skautų laivo komitetas, kuriam pirmininkauja sktn. Algirdas Aglinskas. Laivą globoja — "sponsoriauja" vietos "Sandarų" kuopa. Tos kuopos pirm. yra M. Vaidyla. Laivui priklausio 22 jūrų skautai, kuriems vadovauja laivo vadas — vlt. A. Levanas. Miela pabrėžti, kad į šį mūsų jūrų skautų vienetą įstojo ir vienas iš trijų atvykusių žvejų — Edmundas Paulauskas.

Kpt. M. Kukučio jūrų sk. laivas spalio 11 d. Chicago Lietuvos Auditorijoje rengia vakarą, kurio pelnas skiriamas būriniam laivui įsigyti.

Ir iš Clevelando atėjo miela žinia, kad tenai susispietė liet. jūrų skautai į Narų valtį (taip vadinamas mažesnis jūr. sk. vienetas), kuriai vadovauja Emanuelis Jarašūnas. Narus globoja ir instruktuoja prityręs jūrų sktn. Vladas Petukauskas, kuris savo laiku daug keliavo su DLK Birutės laivo jūrų skautais laisvosios Lietuvos vandenimis, o taip pat plaukiojo po Lietuvos laivyno vėliava. Narių kas penktadienį 7 v. v. daro sueigas čiuromniečių patalpose.

Amerikos kontinente jau keturiose vietose veikia liet. jūrų sk. vienetai. JAV-bių rajone — Chicagoje prie Michigano ežero ir Clevelande prie Erie ežero. Kanados rajone — Toronte prie Ontario ežero ir Montrealyje — prie šv. Lauryno upės. Kanados rajone puikiai veikia ir jūrų skautų vienetai. Ar neturėtų pagalvoti, šis vandens plotybes pagerms skautiškas jaunimas, kada suplaukti vienon vieton — saskrydinti? Juk Didžiųjų Ežerų ir šv. Lauryno upės vandens gali būti sujungti puikiomis tolimosnio plaukiojimo kelionėmis!

BURIAVIMO VADOVELIS

L. S. B. Vadijos jūrų skautų skyriaus vedėjas jūr. sktn. B. Stundžia per VS "Krivulę" praneša, kad buriavimo ir jūrininkystės vadovėlis jau atiduotas spaudai. Prenumeratų ir lėšų telkėjai prašomi greit atsiskaiyti. Jūrų sk. skyriuje yra gaunami uniforminiai ženklai jūrų skautams.

SKAUTŲ DVASIOS VADOVAI

Kunigų Vieniybės seimas liepos 23 d. patvirtino katalikų skautų dvasios vadovus prie P.L.S.S. centrinių organų. Pas. Liet. Skautų S-gos Vyr. Dvasios Vadas yra sktn. dr. kun. Juozas Vaišnora, MIC, kuris taip pat yra ir PLSS Tarybos narys ex officio. Jis iki šiol gyveno Italijoje, bet dabar atvykęs į JAV aktyviau įsitrauks skautų s-gos veiklon. Lietuvos Skautų Brolijos kat. sk. DV tapo — sktn. kun. Juozas Vaišnyš, S.J., o Skautų Seserijos DV — sktn. kun. Stasys Yla.

Kunigų Vieniybės seimas parodė susidomėjimą skautybe, o kunigai paraginti dirbti skautų vienetuose.

Lietuvos himnus, ir išsiskirstė, džiaugdamiesi turėję progos atnaujinti senus prisiminimus ir pasisemti naujų jėgų ir pasiryti dirbti ir kovoti tol, kol vėl galės susirinkti laisvoje Lietuvoje, numylėtose Biržuose ir Vilniuje.

SKAUTŲ LAUZAS STONY BROOKE

New Yorko skautai vyčiai rugp. 15-17 d. Stony Brook — p. Pr. Lapinės vasarvietėje turėjo smagią savaitgalio stovyklą. Sekmdienį stovyklautojams ir vasarvietės svečiams, iš Brooklyno atvykęs Tėvas L. Andriekus, OFM, atlaikė šv. Mišias ir pasakė specialų pamokslą. Tą dieną stovyklautojai sulaukė gausių svečių vėliavos nuleidimo iškilmėse ir uždaromajame lauke. Juos sveikino Lietuvos Skautų Brolijos Pirmūnas vyresn. sktn. Petras Jurgėla. Svečių tarpe buvo sktn. dr. H. Lukševičius, vyresniosios skautės ir daug skautų bičiulių.

NAUJAS KANADOS RAJONO VADEIVA

L. S. B. Vyriaus. Sktn. Stp. Kairys, remdamasis Kanados Rajono stovykloje įvykusios vadovų sueigos rinkimais, paskyrė pasktn. Juozą VILIMĄ (gyv. R. R. 1, Green Rd., Fruitland, Ont., Canada) naujuoju skautų Vadeiva Kanados Rajonui. Pasiūkimui Vadeivai sktn. Zigmui Paulioniui Vyriaus. Sktn. "Krivulėje" pareikšta nepaprasta padėka už šio rajono išvedimą į pirmųjų eiles ir už dideles pastangas išlaikyti "Skautų Aidą". Sktn. Z. Paulionis dabar galės daugiau atsidėti L.S.B. Vadijos ūkio skyriaus vedėjo pareigoms.

LEIS "SKAUTYBĖ BERNIUKAMS"

Liet. Skautų Brolijos Vadija yra nutarusi išleisti sulietuvinatą skautybės įkūrėjo lordo R. Baden-Powellio knygą "Skautybė Berniukams". Pirmoji šios knygos laida, kurią vertė ir sulietuvinavo a. a. sktn. rašytojas Vikt. Kamantauskas, pasirodė 1934 m. Kaune. Naujų leidimų rūpinasi LSB Spaudos ir Informacijos Skyrius. Jieškoma leidykla šiai pagrindinei skautybės knygai spausdinti.

Skautai jaunimo auklėjime ir lietuvių išlaikyme atlieka labai vertingą darbą. Ar neatsirastų lietuvių tarpe mecenatų, kurie paremtų tas skautiškas pastangas — paremtų arba net išleistų "Skautybę Berniukams"?

SKAUTŲ SĄSKRYDIS PRIE NIAGAROS

Lietuvos Skautų Brolijos Vadija yra numatiusi 1953 m. vasarą (birželio-liepos mėn.) prie Niagaros krioklio, Kanados teritorijoje, suruošti bendrą JAV ir Kanados Rajonų liet. skautų stovyklą. Joje būtų atžymėta Liet. Skautų S-gos 35 m. sukaktis.

Skautų Vadeivos, tuntininkai ir vietininkai prašomi pareikšti Vadijai savo nuomonę, kad sklandžiai būtų pradėti paruošiamieji darbai.

DIPLOMATINĖ SKAUTŲ KOVA

Išblokta iš Tėvynės Lietuvos Skautų Brolija, Tarpt. Skautų Biure, Londone (Anglijoje), nėra oficialiai pripažįstama, nors faktiškai ten yra žinomas lietuvių skautų veikimas emigracijoje. Vyriaus. Sktn. Stp. Kairys savo "Krivulėje" ragina visus liet. skautų vienetus registruotis vietinėse skautų organizacijose. Tikimasi, kad turint didesnę skaičių pripažintų vienetų, bus galima Tarpt. Skautų Biure išsikvoti visos Brolijos pripažinimą.

Ligišiolinė patirtis parodė, kad JAV-bėse liet. skautų vienetai

yra mielai registruojami Boy Scouts of America vietinėse tarybose ir neaučia jokio spaudimo nutautinimo kryptimi. Vokietijos mūsų skautai turi pasirašę bendradarbiavimo sutartį su Bund Deutscher Pfadfinder, prie kurios jie veikia kaip atskira tautinė grupė. Taip pat pulkiai bendraujama su Vencuelos, Kanados, Anglijos ir kt. kraštų skautais.

SKAUTŲ MOKESCIAI

Rugp. mėn. "Krivulėje" Vyriaus. Sktn. nustatė metinius mokesčius Liet. Sk. Brolijos nariams. Mokamas nario mokeskis kuris skirtingas įvairių skautavimo šakų nariams, atsižvelgiant į jų amžių ir dirban-

čius bei nedirbančius. Įvestas pastovus Jambore mokeskis, iš kurio bus remiami reprezentaciniai liet. skautų vienetai, vykstant kas 4 m. į tarptautines Jambore. Vokietijoje esančių vietinių paramai renkamasi 50 c. savišalpos mokesčiai. Už gaunamą "Krivulę" sk. vadovai moka \$1.00.

Seniausias ir gražiausias lietuviškas mirties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius A. VANAGAITIS Kaina metams \$3.00 Susipažinti siunčiamas dovanai. 6755 So. Western Ave. Chicago 36. Ill.

LIETUVIŲ TAUTOSAKOS LOBYNAS

Redaktorius — leidejas Dr. Jonas Balys

Dvi dalys kartu įrištos: Dvasios ir Žmonės, 166 sakmės, 126 psl.; Liaudies Magija ir Medicina, 94 psl.

Knyga didelio formato, spalvotas viršelis, pieštas dail. V. K. Jonyno.

Kaina \$3.00.

Gaunama Dirvoje.

TUOJ ĮSIGYKIT ŠIAS KNYGAS!

Anglų kalbos gramatika	Medinis arklys
J. Kukanauza	Eric Williams
2.00	2.00
Algimantas I	Motulė paviljoje
V. Pietaris	Lazdynų Pelėda
1.50	0.60
Algimantas II	Meškiukas Rudnoslikas
V. Pietaris	Vytė Nemunėlis
2.00	2.00
Aukso kirvis	Namai ant smėlio
Juozas Švaistas	J. Gliuda
2.50	2.00
Barabas	Nemunas
Paer Lagerkvist	St. Kolupaila
2.25	2.50
Balutis	Nuo Imsrės iki Orinoko
J. J. Bačiūno leidinys	A. Sabaliauskas
1.50	2.50
Baltaragio malūnas	Our Country Lithuania
K. Boruta	V. Augustinas
2.50	5.00
Beržų pasakas	Princas ir elgeta
O. B. Audronė (eilėraščių)	Mark Twain
1.50	1.20
Dulkės raudonam saulei	Pirmas rūpestis
V. Ramonas	Jurgis Jankus
3.00	2.00
Darius ir Girėnas	Pragaro pašvalstis
Jurgėla	V. Alantas
1.50	3.50
Debesys plaukia pažemiu	Partizanai už gelež. uždangos
A. Baronas	Daumantas
2.50	2.50
Didžiųjų atgailos	Pietų vėjelis
R. Spalis	Vytė Nemunėlis
3.50	1.60
Doleris iš Pittsburgho	Paklydę paukščiai I
Stepas Zobarskas	Jurgis Jankus
0.80	2.20
Gintaro pasakas	Paklydę paukščiai II
Teta Rūta	Jurgis Jankus
0.35	2.60
Gintariniai vartai	Ramybė man
N. Mazalaitė	J. Kėkštas
2.00	0.80
Gimtojo žodžio baruose	Raguvas malūnininkas
P. Jonikas	V. Tamulaitis
1.50	0.25
Kazimieras Sapieha	San Michael knyga I
B. Sruoga	Axel Munthe
2.50	2.50
Kuprelis	San Michael knyga II
Ignas Šeinius	Axel Munthe
2.00	2.50
Kolektyvinė prausykla	Šventieji akmenys
Vytautas Kastytis	Faustas Kirša
1.00	2.00
Kalorijų ir dolerių	Šventoji Lietuva
Vilius Bražvilis	Jurgis Savickis
2.00	3.00
Lietuvių kalbos vadovas	Tėvų pasakas
Red. prof. Skardžius	A. Giedrius
4.50	1.00
Lietuviškos pasakas	Tolmieji kvadrantai
J. Balys	J. Grišmanauskas
2.50	2.00
Lietuvių poezijos antologija	Tautosakos Lobynas
J. Aistis ir A. Vaičiulaitis	J. Balys
6.00	3.00
Lėkūčio atsiminimai (jaunimui)	Vaikų knygelė
A. Giedrius	M. Valančius
1.50	1.80
Lietuvių archyvas	Vieneri metai ir viena savaitė
Bolševizmo metai	B. Gaidžiūnas
3.00	1.50
Lietuvai Tėvynei	Valentina
V. Nemunėlis ir Vl. Vileikis	A. Vaičiulaitis
0.50	2.00
Lietuva tironų Panėnuose	Varpai skamba
B. T. Dirmeikis ir V. Rastenis	Stasius Būdavas
(Jonas Andriūnas ir Petras Svyrius)	2.50
1.50	
Mėnuo vadinamas medaus	Zemė
N. Mazalaitė	Red. K. Bradūnas
2.50	4.00

Visos knygos siunčiamos paštu. Užsakant pinigų siųskite:

DIRVA, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio

Ar pažįsti šį kraštą

Niagaros krikliai - Amerikos ir pasaulinė įžymybė

Jei kas paklaustų, kurioji vieta šio krašte daugiausia patraukia lankytojus ir kokia gamtos įžymybė labiausiai žinoma ne tik patiems amerikiečiams, bet ir Amerikos visai nemačiams svetimšaliams, tai atsakymas bus aiškus — New Yorko valstybėje, ties Kanados pasieniu esą Niagaros krikliai, vandenspuoliai. Ir nėra visoj Amerikoje kitos tokios vietos, kurių taip gausiai lankytojų įvairūs turistai ir šiaip eiliniai krašto piliečiai, ypač vykdamai praleisti medaus mėnesį. Pagal statistinius duomenis, Niagarą kasmet aplanko apie 2 mil. žmonių.

Kas gi tas gamtos "stebuklas", taip patraukia lankytojus, kaip jis atrodo, kokias, pagaliau, jo atsiradimo istorija?

Pažiūrėję žemėlapią ir Didžiųjų Ežerų, greitai surasime Erie ežerą (ties juo yra ir Cleveland miestas). Iš jo išteka Niagaros upė, ji lygumomis teka apie 20 mylių ir po to staiga jos vandenys puola žemyn. Tai ir garsieji Niagaros krikliai, šiuo metu esą pačiame JAV ir Kanados pasienyje ir turį dvi dalis, kurių viena priklauso JAV, o kita Kanadai.

Senais laikais, kada čia nebuvo jokių valstybių savo darbu atliko ledynų, erozijos įtakoje įvykęs žemės sritų formavimasis. Vėliau čia atsirado pirmieji gyventojai — indėnai, pagaliau įžengė ir baltojo gyventojų koja. Viso pasaulio geologai labai domisi Niagaros kilmės. Tai puikiai pavaizduoja, kad ir tai, jog tu geologų Niagaros amžius nustatomas tarp 5000 ir 50.000 metų. Nuomonių skirtumas, kaip matyti, taip pat didelis.

Pirmasis baltasis žmogus ir europietis, pamatęs Niagaros kriklius ir juos 1683 m. aprašęs, buvo Tėvas Louis Hennepin. Pirmojoje ekspedicijoje į Niagarą dalyvavo kitas prancūzas La Salle (1669 m.), vėliau, 1678 m. atkeliavęs drauge su minėtu Hennepin. Su vietos indėnais šie misionieriai užmezgė gerus santykius.

1725-26 m. įkūrus Niagaros Fortą jis greit virsto prancūzų įtakos centru. 1759 m. Niagarą pereina į britų rankas ir vos ketveriems metams praslinkus indėnai surengia dideles britų skerdynes (masacre). 1812 m. amerikiečiai ir britai prieina ligi konflikto dėl Niagaros srities. Fortas keičia savo savininkus ir tik vėliau taikiai susitarima su Kanada dėl Niagaros priklausomybės iš dalies abiem kraštais.

Ir štai, daug tūkstančių metų Niagaros vandenys majestotiškai puola dideliu greičiu žemyn, ir stebina viso pasaulio lankytojus. Daugyskaitoje vartojami "krikliai" jau sako, kad tai ne vienas kriklys. Mažesnis yra amerikiečių. Jo augštis 167 pėdos ir plotis — 1060 pėdų. Tuo tarpu Kanados pusėje esąs, vadinamas Arklio Pasagos Kriklys, turi 158 p. augščio ir apie 2,500 p. pločio. Vandens daugiau nubėga kanadiškiuoju krikliu. Sakoma, kad amerikietiškas tenkinasi tik 10% viso nukrentančio vandens. Atsimintina, kad iš Erie ežero atitekęs vanduo yra be jokių nuosėdų ir tai daug reiškia visam kriklių grožiui.

Ivertindami kriklius, kaip didelės gamtos įžymybės reikšmę, Kanados Ontario provincija ir New Yorko valstybė yra įsigijusios visas teises į šalia kriklių esančias sritis ir jas didele dalimi pavertė parkais — ypač Kanados pusėje esąs vad. Karalienės Viktorijos parkas, 38 m. ilgio, savo grožiu daug prisideda prie lankytojų malonumų. Iš

Kanados pusės yra ir pats gražiausias bendras kriklių vaizdas, tačiau ir būnant tik JAV pusėje, jau pakanka akivaizdžiai susipažinti su taja gamtos di-dybe.

Niagaros upės vandenys, didžiausiam savo pajėgumė, per vieną sekundę teikia 222,000 kubi-nių pėdų vandens. Jau tas rodo, kad Niagaros vanduo lengvai pajungtinas elektros energijai. Ir iš tikrųjų, apskaičiuojama, kad šio vandens pajėgumas esąs lygus 4 mil. arklio jėgos pajėgumui ir trys ketvirtadaliai šio pajėgumo galima panaudoti. Žinoma, vanduo panaudojamas elektros energijai, tačiau norint išlaikyti kriklių gamtinį patrauklumą, abiejų kaimyninių kraštų vengiama tą pajėgumą iš-naudoti ligi maksimumo. (Idomu, kad jis būtų lygus visos Anglijos tos rūšies energijai).

Netoli kriklių įrengta eilė hidroelektrinių. Iš jų viena pati didžiausia pasaulyje — Queens-ton'e turi 750,000 a. j. pajėgu-mą. Tas pats šaltinis teikia ir galimumą nuo 1925 m., vakarais, kriklius apšviesti. Naudojamas daugiau kaip 1 bl. žvakių pa-jėgumo įvairiomis vaivorykštės spalvomis žeris apšvietimas teikia pasakišką spindulį. Tad ir suprantama, kad visoje pilnu-moje Niagaros krikliais galima pasigrožėti ne tik dieną, bet ir vakarais.

Ties Niagara atsidūręs lanky-tojas (iš didesnio miesto — Buf-falo ligi Niagaros yra 22 m.) be pačių didingų kriklių turės progą susipažinti su įvairiomis istorinėmis vietomis, muziejais, indėnų suvenyrais, net meno galerijomis. Amerikiečių pusėje būdamas jis neišvengs vad. Ste-bėjimo Bokšto, esančio virš pa-čio kriklio. Iš čia puikus vaiz-das į gražųjį, rožėmis pasidymintį Viktorijos parką. Norėda-mas pereiti į Kanados pusę (tai būtina norint visapusiškai ste-bėti kriklių grožį) lankytojas peržengs vad. Vaivorykštės (Rainbow) tiltą, kuris pastaty-tas 1941 m., kada 1938 m., žie-mą, ledai sugriovė prieš tai bu-vusį tiltą. Tiltas ilgis — 1,450 p. ir jo 960 p. plieno arka yra viena didžiausių pasauly.

Daug įspūdių teikia pasiva-zinėjimas vad. ispaniškais oro vežimėliais, laivu ir stebėjimas kriklių iš Pasagos kriklio už-pakaly esančio natūralaus urvo. Amerikos pusėje esant lengva pasiekti ir abu kriklius skirian-čią vad. Goat salą.

Apie Niagaros kriklius yra išleista daug leidinių, daug pa-veiklusiu vadovų, tačiau visą jų grožį, didingumą ir gamtos galią galės įsisąmoninti tik tuos kriklius pats savo akimis pa-matęs. Jais lankytojas galės grožėtis ne tik vasaros ar anks-tyvojo rudens metu, bet ir žie-mą, kada į ledų mases pavirę krikliai teiks taip pat nepa-mirštamų vaizdų.

KLASIMAI IR ATSAKYMAI

Kas toji "Dixie" linija, dixie-kratai?

Dixie buvo mėgiama daina, dainuojama civilinio karo metu. Dabar gi Dixie vadinamos tos pietinės JAV valstybės, esančios žemiau vad. Mason — Dixon linijos. Šioji siena buvo tarp Pensilvanijos ir Maryland valstybių, kurią 18 amž. antroje pu-sėje prižiūrėjo anglų astrono-mai Ch. Mason ir J. Dixon. Vė-liau šioji linija buvo keičiama ir dabar laikoma JAV šiaurės ir pietų "siena". Pietų valstybių gyventojai vadinami dixiekra-dais, prieš lankytojų malonumų. Iš

Kas yra Detroito įsteigėjas?

Pirmasis kolonistas čia 1701 m. buvo prancūzas Antoine de la Mothe Cadillac. Kolonija prancūzų žinioje buvo ligi 1760 m. Vėliau ji buvo anglų, o amerikiečių žinioje atsidūrė tik 1796 metais.

Koks amžius merginoms nu-statomas tekant?

Įvairūs, žiūrint kurioje val-s tybėje gyvena. Pvz., su tėvų ar globėjų sutikimu tarp 14 ir 16 metų, o be sutikimo — 18 ar 21 amž. Yra ir išimčių — pvz. Mi-chigan, Mississippi ir Washing-ton valst. pakanka turėti 12 m. amž.

Kiek dabar išleidžiama "komi-ky" knygių?

Pgl. pask. savaitės duomenis, šiuo metu parduodama tų dur-naknygių 458 pavadinimų. Kas-met jų JAV ir Kanadoje par-duodama tarp 600 ir 800 mil. egz. Daugiausia jų, 30%, par-duoda Dell b-vė. Kad tie "komi-kai" apsimokėtų, per mėnesį vie-nos laidos reikia parduoti 400,000 egz.

Kaip su banko sąskaita depre-sijos metu?

Platus klausimas. Trumpai galima pasakyti, kad JAV de-presijos metu, 1929-1932 m. to-kiame Clevelande šeimos narys iš valdžios įstaigų gaudavo 10 dol. mėn. pragyvenimui, jei ne-turėjo turto, o liet. bankelis de-pozitų laikytojams mokėdavo po 1 dol. nuo šimto, bet ne daugiau 25 dol. mėn. Kiti bankai mokėjo daugiau.

Kokie nuotoliai iš Clevelando ligi kitų vietų?

Vykstant automobiliu iš Cle-velando yra tokie nuotoliai: ligi Niagaros kriklių — 212 mylių (ligi Buffalo 190 m.), ligi De-troit — 167 m., ligi Chicagos — 350 m., ligi New Yorko (vyk-stant per Harrisburgą) — 505 m., ligi Bostono (vykstant per Albany, bet neliečiant Syracuse) — 457 m. Tai yra trumpiausieji keliai.

Kiek amerikiečiai suvar-toja elektros, telefonų, radio ir kt. palyginus su likusia pasaulio dalimi?

Nors JAV savo gyventojais sudaro vieną šešioliktąją pasa-lio gyventojų ir užima mažiau kaip vieną šestąją pasaulio plo-to, bet jos turi viso pasaulio telefonų — 54%, geležinkelių — 85%, elektros sunaudoja — 46%, kavos — 48%, cukraus — 21%, o vonių turi net 92%.

Ar pakėlus uždarius amerikiečiai pasidaro turtingesni?

Ne. Pagal patikimus šaltinius, štai du pavyzdžiai: įmonės dar-bininkas 1950 m., prieš Korėjos karui prasidedant metinių va-landinų pajamų turėjo 3,000 dol., iš jų mokesčiams tekdavo 50 dol., maistui — 989 dol. ir kitoms išlaidoms 2,087 dol. O šiuo metu? Tas pats darbininkas uždirba 3,500 dol., mokesčiams iš jo jau atskaitoma 167 dol., maistui jau išleidžia 1,156 dol. ir kitiems reikalingam lieka 2,327 dol. Taigi, ties 1950 m. metinio deficito turėjo 126 dol., o šiais metais jau 150 dol. Nenorėda-mas lysti į skolas, šis darbinin-kas turės mažinti savo gyvenimo standartą ir mažės jo sutaupos. Panašiai vyksta ir su 5,000 dol. metams gaunančiu, vad. baltojo darbo tarnautoju. Dabar jo al-gai pakilus ligi 5,700 dol., pa-kilo mokesčiai, maistas ir kt. Jis gaus dar didesnę deficitą me-tų gale negu fizinis darbininkas. Jei 1950 m. jo deficitas siekė 142 dol., tai dabar jis jau bus pakilęs net ligi 324 dol.

Kuris miestas yra daugiausiai apgyventas, negrų?

Chicago, turintis apie 1 mil. negrų. Tačiau ją pralenkia Wa-shingtonas, kur negrų gyventojų skaičius nepaprastai auga. Greit pasiekis net trečdali sostinės gy-ventojų skaičiaus.

Parengė V. AL

Brocktono lietuvių tarpe

BAKOŽE IR PARODA

Lietuvių bakūžėje rugsėjo 6 — 13 d. ruošiamos liaudies me-no parodos reikalai šiuo metu ryškiai išsiskiria iš vietos vi-suomeninio pobūdžio klausimų. Kiekvieną penktadienį renkasi bakūžės taryba posėdžio ir na-grinėja, kaip numatytą parodą sėkmingiausiai pravesti. Darbas ei-na atskiromis komisijomis, ku-rių projektus ir sumanymus tvirtina bakūžės taryba. Veikia parodos ir programos, valgyklos ir pagerinimo komisijos. Kiekvienas jų turi savo uždavinius: Pagerinimo komisija rūpinasi bakūžės pertvarkymu ir paruo-šimu parodos reikalams; val-gyklos komisija organizuoja už-kandinę, kurios pelnu išlaikoma bakūžės ir dengiamos parodos iš-laidos; gi parodos ir programos komisija trūšia, kad paroda ir programa būtų įdomios. Visuose darbuose sutartinai reiškiasi se-nieji atviečiai, čiagimiai ir trem-tiniai.

Metinė paroda bakūžėje yra vienas didžiausių įvykių šios ko-lonijos pasireiškimuose. Į paro-dą, o ypač į jos iškilmingą at-darymą, kuris šiemet bus rug-sėjo 7 d. 3 val. po pietų, traukia lietuviai iš tolimiausių apylin-kių, kaip seniau Lietuvoje į di-džiausius atlaides. Bakūžė vi-siems primena gimtąją sodybą, o joje įrengta paroda atskleidžia lietuvių tautoje slypinčią kūry-binę galią, kuri taip pat stipriai pasireiškė liaudyje sukurto jo savitu menu. Būdamas toli nuo tėvynės, čia lietuviai pasijunta, kaip Lietuvoje... Bakūžė tapo tautine šventove, kuri traukia visus lietuvius.

Nemažesni vaidmenį atlieka bakūžė ir joje ruošiamos liaudies meno parodos Lietuvos ir mūsų kultūrinės propagandos srityje. Šimtai tūkstančių amerikiečių lankytojų čia gali susipažinti su lietuvių, atkreipti dėmesį į mūsų liaudies meno lygį ir li-tuvių kūrybinį pajėgumą, o su tuo savaime iškyla dabartinis lietuvių tautos klaidi padėtis, susidomėjimas jos likimu ir ve-dama lietuvių kova dėl laisvės. Tai išpopuliarinamos visos da-barties lietuvių tautos proble-mos, permatamos jos į placiąsias

gyventojų mases.

Todėl neuostabu, kodėl ba-kūžė ir joje rengiama paroda taip kruopščiai rūpinamasi. Tin-kamai išlaikoma bakūžė ir ge-rai suorganizuota joje paroda turi tokios reikšmės, kokios ki-tomis priemonėmis nebūtų gali-ma pasiekti.

Šiemet paroda bakūžėje bus įrengta pagal dail. A. Tamošai-čio projektą. Jos eksponatus su-darys lietuvių liaudies meno pa-vyzdžiai, paruošti tų meno ži-novų — dail. A. Tamošaičio ir dail. A. Tamošaitienės. Abudu dailininkai atvyksta iš Kanados specialiai šiai parodai.

NEAIŠKUMAI SU AUKOMIS

Lietuvos Nepriklausomybės minėjimo proga Lietuvos laisvi-nimo reikalams taryba surinko ir pasiuntė ALT centrui \$1,250, o federacijos skyrius su parapija savo suruoštame seperatiniame minėjime surinko \$28130. To-kiu būdu visi buvo įsitikinę, kad paskirti šiai kolonijai \$1,500 kvota ne tik atliktą, bet dargi perviršyta, kaip tai buvo ir per-na. Bet dideliame visų nustebi-mui ALT centro paskelbtoje vykdomo vajeus pusmetinėje apyskaitoje nurodyta, kad gau-ta tik tarybos siųstoji \$1,250 suma. Kas atsitiko su federa-cijos skyriaus ir parapijos su-rintomis aukomis, kurios buvo perduotos klebonui, neaišku. Vie-toje girdėti visokių speilių juo-je aiškinimų.

Reikalas tuo įdomesnis, kad tuoju po klebono atsakymo ruošti bendrą Nepriklausomybės minėjimą, kai kurie laikraščiai paskelbė, kad federacijos su pa-rapija atskirai ruošiamame mi-nėjime aukos renkamos ne Lie-tuvos laisvinimo, bet parapijos ir federacijos reikalingam. Tada klebonas savo parapijos biule-tenyje labai aštriai atkrito, kad tai aiškus ir nedovanotinas me-las. Dabar jis dar tyli, nors jo pasisakymas išsklaidytų visas kalbas ir įtarinėjimus.

Aukotojai kelia šitą klausimą spaudoje ir reikalauja, kad jis būtų išaiškintas. Iš tikrųjų bū-tų naudinga, kad juo susirūpi-n-tų ALT ir Federacijos centrai, kurie pareiškia norą mokytis, kaip vyriausi organai tų įstai-

gu, kurių viena paskelbė vajų, o kitos skyrius pagal tą vajų rinko aukas, bet jų nepasiuntė vajeus organizatoriui. Kitaip bus pakirstas pasitikėjimas vi-sais aukų rinkėjais.

Kiekvienu atveju surinktoji, bet kažkur nuklydusi ar nuklai-dinta suma turėtų būti surasta ir įskaityta į paskirtą šiai ko-lonijai kvotą.

LIETUVISKO ŠVIETIMO ROPESČIAI

Tremtinių komitetas sudarė komisiją, kuriai pavesta su kle-bonu išsiaiškinti lietuviškojo švietimo reikalus, kiek jie yra susiję su parapijos vedama pra-džios mokykla ir jos patalpose veikusia šeštadienine lituanisti-ne mokykla. Į komisiją įeina tremtinių komiteto sekretorė A. Sužiedienė, šeštadieninės mo-kyklos lankytojų tėvų komiteto pirmininkas V. Senuta ir šeštadieninės mokyklos mokytoja I. Eitavičienė.

Savo metu klebonas buvo kai kam išsitaręs, kad ateinančiais mokslo metais galima būtų lie-tuviškus dalykus įvesti į pagrini-dinę parapijos mokyklos progra-mą ir pravesti jų dėstymą kva-ta, tik tarybos siųstoji \$1,250 suma. Kas atsitiko su federa-cijos skyriaus ir parapijos su-rintomis aukomis, kurios buvo perduotos klebonui, neaišku. Vie-toje girdėti visokių speilių juo-je aiškinimų.

Reikalas tuo įdomesnis, kad tuoju po klebono atsakymo ruošti bendrą Nepriklausomybės minėjimą, kai kurie laikraščiai paskelbė, kad federacijos su pa-rapija atskirai ruošiamame mi-nėjime aukos renkamos ne Lie-tuvos laisvinimo, bet parapijos ir federacijos reikalingam. Tada klebonas savo parapijos biule-tenyje labai aštriai atkrito, kad tai aiškus ir nedovanotinas me-las. Dabar jis dar tyli, nors jo pasisakymas išsklaidytų visas kalbas ir įtarinėjimus.

Aukotojai kelia šitą klausimą spaudoje ir reikalauja, kad jis būtų išaiškintas. Iš tikrųjų bū-tų naudinga, kad juo susirūpi-n-tų ALT ir Federacijos centrai, kurie pareiškia norą mokytis, kaip vyriausi organai tų įstai-

valstybė parūpina reikalingą mo-kytoją ir jį apmoka. Tačiau ligi šiol šios teisės lietuviai neįsten-gė išnaudoti, nes negalėjo su-rinkti reikalingo skaičiaus mo-kinių. Ir tai ne todėl, kad High school nebūtų tiek lietuvių, bet todėl, kad jie neturi noro ir ne-randa reikalo mokytis lietuviškų dalykų. Tremtinių dėtos pastan-gos nedavė reikalingų rezultatų, nes vieni tremtiniai tegali pusę sudaryti reikalaujamo mokinių skaičiaus.

Visų šių švietimo klausimų sutvarkymas pereina tik nuo lie-tuvių susipratimo ir tinkamo tautinių reikalų supratimo. Čia viskas yra lietuvių rankose, ku-ris gali lietuvių stiprinti ir kelti arba silpninti, tiesiog smaugti. Istorija šituos faktus atžymės.

ŽINIOS IŠ WELLAND

Kanados Taut. S-gos Wellan-do skyriaus valdyba iš Vasario 16-osios gimnazijos vadovybės gavo tokią laišką:

Malonūs mūsų jaunimo Rėmėjai!

Siunčiu Jums gautųjų dova-nų aktą Nr. 209 ir pajamų kvitą Nr. 343 ir visų mokinių bei mo-kytojų vardu reikiu širdingą padėką už atsiųstus pinigus be-simokančiam mūsų jaunimui pa-remti. Juo labiau džiaugiamės, kad tuos pinigus surinkote ir lietuviškąjį tremties jaunimą prisimate minėdami skau-džiausią lietuvių tautos trėmimų dieną birželio 15. Drauge dėkoju už atsiųstą aukotojų lapo nuorašą, iš kurio matome pavar-des mūsų rėmėjų.

Gimnazija žino, kaip sunkiai Jūs dirbate, kol gaunamas do-leris, žino, kad Jūsų poilsis trumpas ir darbo dienos vargi-nančios, dėl to juo labiau bran-gina Jūsų auką.

Prašau perduoti Vasario 16 Gimnazijos padėką visiems au-kų lape išvardintiems aukoto-jams ir pareikšti, kad mes visi, mokytojai ir mokiniai, visada būsime Jums dėkingi ir nuošir-džiai rūpinsimės sudėtas į mus Jūsų viltis pateisinti.

Vaišingumas ... Visame Mieste

Parsinešk Namu 12 Butelių Dežutę

BOTTLED UNDER AUTHORITY OF THE COCA-COLA COMPANY BY

CLEVELAND COCA-COLA BOTTLING COMPANY

SENIAU IR DABAR

K. S. KARPIUS

PRANCŪZISKOJ AMERIKOJ

Iš Montrealio kelias į Quebec, drauge su upe, suka gerokai į siaurę. Amerikiečiams turistams ta kelionė jau skaitosi iš kelio apie 150 mylių, jei nori iš Kanados pasukti į Naująją Angliją. Pats kelias į Quebec nėra ilgas — apie 170 mylių nuo Montrealio. Bet važiuojant Kanadą apžiūrėti, į Quebec visada verta pasukti. Skaitytų prašau įsitemyti, kad šis visas, didelė provincija, vadinasi Quebec ir jos sostamiestis taip pat Quebec, nors Montreal yra Quebec provincijos didmiestas. Quebec miestas savo laiku buvo Kanados sostinė.

Iš Montrealio, tos pačios St. Lawrence upės pakraščiu, įvažiuoji į patį prancūziškos Kanados centrą, kur jau dažnai negali amerikoniškai-angliškai susikalbėti. Mažose miesteliuose nei valgyti negali angliškai paprašyti, tave niekas nesupranta. Tik didesniuose miestuose ir didesnėse įstaigose patarnautojai ir valdininkai kalba angliškai, sunkiu prancūzišku akcentu.

Beveik pusiaukelyje, tarp Montreal ir Quebec, yra vienas didesnis, virš 50,000 gyventojų, miestas — Trois Rivières (Trijų Upių). Šiaip kiti miesteliai ir bažnytkaimiai guli gal kelias dešimt mylių į šiaurę, tolyn nuo upės, ir ten, galima sakyti, civilizuota Kanada baigiasi. Quebec provincijos tarsičiausia gyvenamosios sritys nusidriekia paupiu, artyn Atlanto ir į pietus, kitoje upės pusėje, kur susisiekia jau su U.S.

Cia paminėtoje srityje yra beveik visos provincijos žemės ūkis ir maisto gamyba. Pakeliniuose matome vaizdų, kurie priminė Lietuvą.

Quebec provincijos gyventojų daugiau kaip du trečdaliai yra prancūziškos kilmės, katalikai, su visomis savo senosios Prancūzijos tradicijomis; kitaip sakant, visos Kanados gyventojų trečdalis, apie 4 milijonai, yra prancūzai ir veik visi jie susipietę šioje provincijoje.

Artėjant į Quebec miestą, kurį pasiekiam dar su šviesa, pajutom gerokai pakilę augščiau St. Lawrence upės. Mat, čia nusidriekę dalyje Laurentiškių ir Notre Dame kalnų, kurie nėra labai augšti, bet vietomis siekia virš 1,000 pėdų. Patį Quebec miestą pamatėme esant ant augštos, nusikūsišios smailių į vandenį, kiek panašiai kaip Kauno žaliasis kalnas. Čia iš dešinės teka didžioji St. Lawrence upė (kaip Neris) ir toliau iš kairės (kaip Nemunas) mažą upę St. Charles. Tik tas Quebeco iškyšulis ir pačios augštos yra daug didesnės, negu mano lyginamas žaliasis kalnas. Ypatinai dar, kad ta St. Charles upė turi dvi panašias kilpas, kaip Nemunas prie Birštono.

Istorinis europinis miestas

Norint pamatyti dalį senos Europos, užtenka atvažiuoti į šį seną istorišką miestą. Quebec, vienatinis siena apvestas miestas š. Amerikoje. Jis statytas, kaip tvirtovė — miestas ir toks pasilikęs. Tik panaujintas, išgrąžintas, ir padarytas turistiniu miestu, iš ko dabar daro gerą biznį. Augstutinė miesto dalis apvesta stora akmenine siena, ir į miestą galima įvažiuoti tik per tris vartus. Dešinėje miesto pusėje, tebėra dideli fortai, stovintieji apie 300 metų, didesni dar negu Kauno fortai. Iš augšto kranto į upę tebežiūri senos, nutilusios kanuolės. Pačioje augščiausioje dalyje esančiame forte dabar Quebeco gubernatorius turi įsirengęs savo rezidenciją, kur jis atvyksta į sostinę dalyvauti tarnybines

pareigose. Toje jo rezidencijoje karo metu buvo slapta susitikę Prez. Roosevelt ir Churchill, kada niekas nežinojo kur jie susitiko, tik žinojo, kad Kanadoje. Miestą įsteigė prancūzas tyrinėtojas ir keliautojas Champ-lain 1608 metais, vėliau paskirtas Prancūzijos gubernatorium toje kolonijoje. Tik apie 150 metų Prancūzija Quebec provinciją valdė. 1759 metais, prie pat miesto esančioje didelėje lygumoje, Britanijos atgabenta kariuomenė prancūzus sumušė ir miestą užėmė. Nieko negelbėjo didelės miesto tvirtovės.

Dabar mieste yra ir prancūzų vadui miesto gynėjui Montcalm ir britų užkariautojui Wolf paminklai. Paėmę Quebec miestą, britai padarė galą ilgam Prancūzijos valdymui Kanados. Prancūzams gyventojams palikta jų kalba ir visokios kitos laisvės, kuo jie pilniausia ir naudojasi.

Mieste, augstame krante, į didingos St. Lawrence upės pusę, kuri čia yra beveik trijų Nemunų pločio, valdžios pinigais įstatytas milžiniškas viešbutis, senovišku Europos pilių rūmų stilium, su bokštais-bokštukais iš lauko. Tame viešbutyje apsisotija turtingesnieji turistai. Šiaip turistams, norintiems pigiau išsiversti, yra viešbučių ir nakvynės namų, kokių tik kas nori.

Miestas, sakoma, proporcingai turi daugiau bažnyčių, negu Roma. Ir jų tikrai daug, ir visos senos, turinčios daug gėrybių ir meno turtų. Nežinia kaip kitiems turistams, bet mums nevisai patiko ankstyvą rytą visų bažnyčių varpų skambinimas — prižadina ir neduoda miegoti. Viena bažnyčia netoli mūsų viešbučio lango, visą rytą pylė varpais, kiek tik įmanydama. Ir čia bažnyčių varpai skambina visiškai drašiai, ne taip kaip pas mus Clevelande.

Visi kunigai vaikšto ilgomis sutanomis, keistesnėmis negu Lietuvos kunigai seniau dėvėdavo. Čia yra didelis vienuolynas, o prie bažnyčių turi prieglaudas vienuolės. Jų daug. Tas pats vaizdas važiuojant ir per visą Quebec provinciją. Tos provincijos pakeliai matėsi ir medinių, didelių kryžių. Net paprastuose bažnytkaimiuose bažnyčios didelės, kaip Lietuvoje, ir tik po vieną, nes čia tik vienas tikėjimas. Tik Quebec ir kiti didmiesčiai turi po vieną ar daugiau portestantiškų bažnyčių anglių kilmės žmonėms.

Quebec prancūziškumas pasireiškia tiek, kad provincijos parlamentas, susidedas iš 92 atstovų, viską atlieka tik prancūziškai, visi dokumentai vedami yra prancūziškai. Tik ten išimtis, kur liečiami visos Kanados reikalai.

Prancūzų svajonė tebesanti ir dabar, kad angliškai galima nustelbti gausiu prieaugliu. Jie nori pasidaryti visiškai nepriklausomais.

Kadangi į pietus nuo St. Lawrence upės dar tęsiasi didelė dalis provincijos teritorijos, kur susiduria su Amerika ir kadangi Maine valstijbės delis įspraus-ta, lyg didelis surio galas, tarp Quebec ir New Brunswick provincijų, tai prancūzų svajonė esanti nukirsti šiaurinį Maine valstijbės galą tiesia linija į rytus, iki pat Atlanto, ir padaryti savo teritoriją... Tai tik svajonė, tačiau yra žmonių, kurie tokiomis mintimis dar gyvena...

Kita stebuklinga bažnyčia

Apie 20 mylių į rytus nuo Quebec, paupyje, yra kita stebuklinga katalikiška bažnyčia. Tai Sv. Onos Beauprietės. Ji įsteigta 1658 metais, dabartinė didelė bažnyčia pradėta 1923 m. Ji tokia didelė, kad talpina 10-

IŠ DETROITO

NAUJAS ARCHITEKTAS

Šį pavasarį Laurence Institute of Technology Detroit baigė architektūros studijas Petras Melnikas, dailininko A. Melniko brolis. Studijas P. Melnikas pradėjo Vytauto Didžiojo Universitete, jas tęsė Italijoje ir baigė JAV. Įgytas žinias jaunas architektas tikisi pritaikyti Nepriklausomos Lietuvos atstatyme. Pažymėtina, kad šalia studijų P. Melnikas turėjo dirbti ir išlaikyti šeimą, tačiau kietu lietuvišku užsispyrimu sugebėjo tikslą pasiekti. O tai yra ir pasakatinantis pavyzdys daugeliui mūsų jaunuolių, dėl materialinių sunkumų nesirytančių studijas pradėti ar pradėtas studijas baigti.

SVARBU GYDYTOJAMS

Medicinos gydytojui V. Milleriui tarpininkaujant, prof. F. W. Hartman sutiktų priimti du, tris lietuvių gydytojus įsigyti patologų specialybę. Sąlygos: pirmais metais \$235 mėnesinės algos; gabūs per metus laiko galėtų išlaikyti egzaminus ir gauti vietą su 10-12 tūkst. metinio atlyginimo. Smulkesnių informacijų galima gauti šiuo adresu: p. V. Milleris, 2619 Montgomery, Detroit, Mich.

V. Milleris jau 2 metai dirba Fordo ligoninėje ir yra įsigijęs vėžio ligų specialisto prof. Hartman pasitikėjimą. Jam tarpininkaujant nemaža lietuvių gauna drabą minėtoje ligoninėje. Be tiesioginių pareigų Vyt. Milleris gilina studijas fiziologinėje chemijoje.

NAUJA KNYGA

Patrios leidykla ruošiasi netrukus išleisti detroitietės poetės Marijos Sims trečią poezijos knygą.

PLOKSTELĖS

Neringos knygyne pasirodė eilė "Pašvaistės" leidyklos išleistų naujų lietuviškų plokštelių: Br. Budriūno "Sausmas", Kl. Griauzdės "Alutis", Br. Budriūno "Subatos vakarėli" ir "Tėvynė".

IŠ LOS ANGELES

ARGENTINOS KONSULO KVIETIMAS

Argentinos Respublikos Konsulas, reziduojąs Los Angeles mieste, oficialiai buvo pakvietas Lietuvos Garbės Konsulą dr. Bielskį su ponija dalyvauti rugpjūčio mėnesio 26 dieną gedulingose pamaldose už Argentinos Respublikos Prezidento žmonos Evos Peron vėlę. Pamaldos buvo atliktos Los Angeles katalikų katedroje.

Prie šio kvietimo pastebėtina yra ta aplinkybė, kad Argentinos Vyriausybė, okupavus Lietuvą rusams, panaikino mūsų diplomatinės ir konsularinės atstovybės Argentinoje ir nuo to laiko visiškai nesikaitė su tokiomis mūsų atstovybėmis, veikiančiomis kituose kraštuose. Ir čia, Los Angeles mieste, šis kvietimas yra pirmasis po daugelio metų. Jei tai reikėtų naujus vėjus Argentinos Vyriausybės.

000 žmonių, iš lauko panaši ir Paryžiaus garsiąją Notre Dame bažnyčią.

Ir čia, iš visos Amerikos žmonės plaukia, keliauja sveikatos įieškoti. Kasmet į aplanko milijonas piligrimų, kurių nesveikėji ir raišieji randa sveikatą. Čia gydymą gali turis stebuklingas šaltinis. Ypač daug žmonių čia suplaukia per Sv. Oną. Nors mano žmona Ona, nenorėjom laukti kelių dienų iki tų atleidų, liepos 15 išvažiavom į U.S.A.

SPAUDOS BALIUS

Rugsėjo
14 d.
Slovenian
Auditorium
6417 St. Clair
Pradžia 5:30 val.

Bernardas Brazdžionis

Henrikas Kačinskas

PROGRAMĄ ISPILDO:

Rašytojai — Bernardas Brazdžionis, Antanas Gustaitis ir Stasys Santvaras, dramos aktorius Henrikas Kačinskas, dainininkė Aldona Stempužienė ir muzikė Regina Brazaitienė.

Po programos turtingas bufetas, šokiai ir kitos pramogos.

Gros R. Gilio kapela

Bilietai po \$2.00, \$1.50 ir \$1.00. Visos vietos numeruotos. Parduodami Dirvoje.

NEVELUOKIT ĮSIGYTI BILIETUS

Aldona Stempužienė

Regina Brazaitienė

Visi
dalyvaukite
ir
pasikvieskit
artimuosius!

Antanas Gustaitis

Stasys Santvaras

Visi
dalyvaukite
ir
pasikvieskit
artimuosius!

bės santykiuose su mūsų diplomatinio korpuso — tegalėtume tai labai nuosirdžiai pasveikinti.

LIETUVIAI LOS ANGELES SPAUDOJE

Šios savaitės bėgyje didžioji Los Angeles miesto spauda kelias atvejais paminėjo Lietuvos vardą, ryšium su International News Service korespondento prie Jungtinių Tautų Pierre Huxs straipsniais, apie Jungtinių Tautų komisijos, tirti padėti Rusijos vergų stovyklose, darbus. Ši komisija dabar kaip tik studijuoja įvairius parodymus, duotus paskutiniuoju laiku tų asmenų, kurie patys yra tose stovyklose kentę ir jiems yra pasisekę pasprukti.

Tarp tokių yra ir praeitais metais liepos mėnesyje iš Lietuvos pasprukęs mūsų tautietis Juozas GRISMANAUSKAS, kuris kartu su daugeliu kitų tautų panašiais pabėgėliais davė savo parodymus apie sąlygas sakyto- ses vergų stovyklose.

Los Angeles spaudoje apie Grismanauską taip pasakytas: "Juozas Grismanauskas iš Lietuvos, dabar gyvenas Chicagoje, paspruko į vakarus 1951 metų liepos mėnesyje. Apie gyvenimą prievartos darbu stovyklose jis sako: stovyklos režimas yra labai griežtas. Suimtieji yra laikomi mediniuose barakuose. Per sienas, kurios faktinai yra pa-

darytos iš lentgalių, žiaurus žiemos vėjas eina švilpdamas. Ten neišdorma. Suimtieji yra aprenkti skudurais gi apavo neturi jokio — vaikšto basi. Kiekvieną rytą jie varomi į darbus stiprioje MVD apsaugoje. Iš sargybos bokštų nustaityta darbo norma, arba kitaip — jie negauna valgyti. Tai atlikti pavesta Miltonui Starkui. Susižinoti su čia gyvenančiais Baltijos tautų žurnalais, tikslu sueti su jais ir glaudesnius ryšius, pavesta Bronui Railai.

Remia dr. Bendorių

Sandaros Sąjungos Los Angeles skyriaus valdyba, kurią sudaro dr. Pamataitis, Trumpa, Dovydaitis, Steponavičienė ir Barauskas, yra nutarusi rudens surengti parengimą, kurio visas pelnas bus skiriamas dr. Bendoriaus sušelpimui. Kaip žinoma, dr. Bendorius jau ilgą laiką serga ir yra nedarbingas. Taip pat yra ligota ir jo žmona.

TEISEJAUS J. ŽUKAUSKAS

Rugsėjo mėnesio pirmoje pusėje Los Angeles mieste įvyks vienos sporto šakos rungtynės, kurių teisėju pakviestas mūsų tautietis, savo laiku buvęs pasaulio sunkaus svorio bokso čempionas — Juozas Žukauskas — Jack Sharkey.

Visi įsigykite ką tik išleista žinomo rašytojo Stasias Butaus apysaką

VARPAI SKAMBA

Galima gauti leidykloje "LITUVIŲ DIENOS", 9204 So. Broadway, Los Angeles 3, Cal., spaudos kioskuose ir "Dirvos" administracijoje. Kaina \$2.50.

DIRVA UŽSISAKYTI

galima ir šiandien, nėra reikalo laukti nei metų, nei mėnesio pabaigos!

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

KĄ REIKIA ŽINOTI APIE SPAUDOS BALIŲ

Iki spaudos baltos beliko tik dvi savaitės. Mes kviečiame visus clevelandiečius pasiskubinti įsigyti bilietus, kurie parduodami Dirvoje. Galit užsisakyti ir telefonu (EN 1-4486).

Spaudo baltos įvyksta Slovenian Auditorium salėje, kuri yra erdvi, esant šiltesniam orui vėsinama. Ji yra lietuviams labai lengvai pasiekiamas, prie East 64 gatvės.

Mus klausia, kodėl šis parengimas vadinamas spaudo baltos? Parengimą taip pavadino todėl, kad norėjom prisiminti Lietuvoj buvusią gražią tradiciją, kur kiekvienais metais įvykdavo spaudo baltos ir sustraikdavo visus spaudo draugus. Mes tikime, kad į šį spaudo baltos atsilankys visi clevelandiečiai. Dirva savo parengimais nebūna įkyri.

Per metus du parengimai, gi savo skaitytojams ir visoms Clevelando organizacijoms ji tarnauja visas 52 savaites. Pagaliau, ką Dirva rengia, niekad jos parengimus lankantieji nesigali. Ir šį kartą, nors mums programos išpildymas daug kaštuoja, bet gerai žinom, kad clevelandiečiai nemėgsta tokių parengimų, kuriuose nėra ko nors naujo, originalaus.

Moterys teiraujasi, ar jos turi visos būti su balinėmis sukniomis? Mes tik tiek galime atsakyti, kad lietuvių moterys kiekvieną dieną, o ypač šventadieniais, labai skoningai rengiasi. Šiam parengimui jokių išimčių nedaroma. Jūsų kiekvieno šventadienio apsirėngimas ir tam baltos bus labai tinkamas.

Pagaliau apie programos dalyvius ir pačią programą. Iš Bostono atvyksta rašytojai Bernardas Brazdžionis, Stasys Santvaras ir Antanas Gustaitis. Visi jie skaitantys visuomenei pažįstami. Iš New Yorko atvyksta mūsų dramų teatro pati stipriausioji jėga Henrikas Kacinas. Su jais šį parengimą sustarta rengti jau prieš metus. Programa bus labai įdomi, originali ir nauja, niekad niekam negirdėta.

Dainininkė Aldona Stempuzienė tam parengimui taip pat senai rengiasi. Ji dabar dainavim mokesi pas Western Reserve univ. lektore ir buv. Metropolitan operos solistę Lila Robinson. Matysime jos daromą didelę pažangą. Programa taip pat nauja. Ją dainuojant pianu, padės mūsų kolonijos muzikė Regina Brazdžionienė.

Baltos šokių metu mūsų kolonijos šokių orkestras, vad-

vaujamas R. Gillo gros ir spaudos valsa...

Spaudo baltos bufetą tvarkys K. Gaizutis. Į spaudo baltos pasizadėjo svečių atsilankyti ir iš tolimųjų lietuvių kolonijų: Akron, Columbus, Detroit ir iš kitur.

LFK ISKILMINGAS NARIŲ SUSIRINKIMAS

Rugsėjo 7 d. 12 val. Lietuvių salėje atstunai rugsėjo paminėti šaukiamas iškilmingas LFK narių susirinkimas.

Susirinkime bus ir meninė programa, kurią atliks akt. P. Maželio vadovaujami "Rutos" teatro dalyviai.

Clevelando lietuvių visuomenė maloniai kviečiama tame susirinkime dalyvauti.

RADIO PUSVALANDŽIO GEGUŽINĖ

Įvyks naujosios parapijos sode rugsėjo mėn. 7 d.

LKF POBOVIS

LKF rugsėjo 21 d. Dr. S. Tamošaičių rezidencijoje, 26001 Lake Shore Blv., rengia tradicinį narių bei bičiulių pobuvį.

CHICAGOS TEATRALAI CLEVELANDE

LKF šių metų spalio mėn. 5 d. rengia Clevelandan atvykstančių, chigagiečių teatrų O'Neilio dramų spektaklį Anna Christie. Spektaklis įvyks WHK radio stoties salėje, prie 55 gatvės.

SVEČIAI CLEVELANDE IR CLEVELANDIEČIAI SVEČIUOSE

Švenčių metu Clevelande lankėsi daug svečių. Į lietuvių fronto suvažiavimą buvo atvykę newyorkiečių, detrotiečių, chigagiečių ir kitų kolonijų tos organizacijos veikėjai.

Iš Rochfordo, Ill. pas Gaidžiūnos buvo atvykęs J. Blozis, iš Chicago pas Gasparaitis J. Gasparaitis. Redakciją aplankė chigagietis veikėjas A. Garbukas, pas Leimona Dr. Pečiulis iš Chicago.

Eilė clevelandiečių — Sakalai, Morkūnai, Mulioliai lankėsi Kanadoje, Macijauskienė ir B. Paulionis Chicagoje, A. Grėbliūnas New York, A. Mariūnas Chicagoje ir t.t.

Būrys jaunuolių buvo atvykę į Clevelandą iš Rochester, N. Y. Ciurlioniečių parengime Dr. S. Tamošaičio rezidencijoje matėsi mašinų iš Indianos, Pannsilvenijos ir iš kitur.

GRIZO IS ATOSTOGŲ

Clevelandiečiai Teofilė ir Vincas Chėsnos ką tik grįžo iš atostogų, kurias praleido Rhineland, Wisc., kur jų gimines turi gražias vasarvietes. Pakliui aplankė ir daugiau įdomesnių vietovių. Teof. Chėsnienė yra veikli Clevelando liet. organizacijų veikėja.

Ten pat savo atostogas praleido Elzbieta ir Antanas Roman — Ramanauskai, džiaugdamiesi puikia Wisconsin gamta, kuri esanti bemaž tokia pat, kaip ir Lietuvos. Abi šios šeimos yra jautrios lietuviškiems reikalams, Dėdės Samo šalin parsikvietusios po gerą tremtinių būrelį.

TREMTINIŲ VALDYBA PRANESA

Tremtinių Draugijos Valdyba praneša, kad, Draugijos nariams pageidaujant ir "Dirvos" redak-

Kviečiame visus — jaunus ir senus

Į LIETUVIŲ RADIO

PIKNIKA

kuris įvyks 1952 rugsėjo 7 d., Naujosios Parapijos sode.

Programą išpildys solistas V. Bakūnas ir linksmieji broliai.

Geras bufetas ir linksma muzika. Ateikite visi! Paremkite

vienintelę lietuvių radio valandą Clevelande.

Pradžią 2 val. p. p.

cijai sutikus, naro mokesks bus priimamas "Dirvos" redakcijoje įprastomis darbo valandomis. Tremtinių Draugijos nariai prašomi būtinai su savimi turėti Nario Mokesčių knygelę.

BESIRENGIANTIEMS STUDIJUOTI

Pranešame visiems besirengiantiems studijuoti Western Reserve University Cleveland College, kad iki rugsėjo 10 dienos reikia pasiimti Appointment kortelės, kurios reikalingos registracijai.

Daugelyje Clevelando augstųjų mokyklų registracija prasidės nuo rugsėjo 10 dienos. Esant kokių neišklumų dėl studijų, pamokų lentelių sudarymo ir kt. prašome kreiptis į Studentų Palydybos pirmininką Joga, kurio telefonas toks: EX 1-6509, į Valdybos narius: Nijolę Vede-gytę, Ireną Žilinskaitę arba į bet kurį praeitais metais studijavusį studentą.

Studentų Sąjungos
Clevelando Skyriaus Valdyba

REIKIA TALKININKŲ

Spaudo baltos įvairiems priežiūros ir kontrolės darbams atlikti reikia talkininkų. Mes būsimė dėkingi jei atsiųstų tokių talkininkų ir mums paskambintų telef. EN 1-4486 arba v. karais GA 1-7406.

NAUJAS BŪRELIS GIMNAZIJA REMTI

Pranas Stempuzis pranešė, kad Clevelande susiorganizavo naujas būrelis Vasario Sešioliktosios gimnazijai remti. Būrelininkai: J. Kazėnas, L. Kazėnas, A. Kavaliūnas, A. Liutkus, V. Raulinaitis, L. Sagys, E. Jarašius, P. Stempuzis, V. Aukštutis, B. Jurkšaitytė, E. Roman, J. Dunbaras, G. Gudėnas, M. Kriaunevičius, J. Kaklauskas, V. Petruškevičius, B. Neimanas, P. Vilkas, V. Sukadelskis ir J. Bružas.

Pažymėtina, kad šiam būrelyje yra keli senieji Amerikos lietuviai. Taip pat tam būrelyje yra ir visi Clevelando vyrų okteteto dainininkai. Jie gimnazijai pareiškė, kad nori globoti tokią mokinę, kuri turi muzikinių gabumų.

GIMNAZIJAI REMTI KOMITETAS

Šį mėnesį yra gavęs aukų: 1. Iš BALF 55 skyrėjas rengto pikniko pelnas \$67.10; 2. Iš Antrųjų Šiaurės Amerikos sporto žaidynių organizacinio komiteto \$40.00.

Komiteto vardu už paramą Vasario 16-osios gimnazijai nuširdžiai dėkoja

S. Laniauskas,
Komiteto išdėninkas

RASTO KLUBO SUSIRINKIMAS

Pirmasis po vasaros atostogų Rasto Klubu narių posėdis šaukiamas rugsėjo mėn. 13 d. 6:30 v. v. ponų K. S. Karpių bute (345 E. 222, tel.: RE 1-5216). St. Barzdukas skaitys referatą tema: Tautinė nuotaika ir kūryba. Referatas palies paskutiniui laikui ypatingai suaktualėjusią rašytojo temos pasirinkimo ir jos interpretavimo laisvės problemą. Laukiama karštų ir įdomių diskusijų. B. Auginas skaitys savo kūrybos. Tikimasi rašytojų iš Bostono dalyvavimo.

MIRĖ STELA GURKLIS

Rugpjūčio 17 d. Clevelande mirė Stela Gurklis. Palaidota Kalvarijos kapinėse. Likęs vyras St. Gurklis dėkoja grabnešiams, kun. Vilkaičiui, laidotuvių direktorei Jakubauskienei ir visiems, prisidėjusiems prie laidojimo. Velionė paliko 5 vaikus ir 4 anūkus.

PADEKA

Povilui Motiejūnui ir jo šeimai už aplankymą sergant ir su teikimą pinigines paramas. Alf. Andriūšaitis

JONAS RASTENIS CLEVELANDE

Vinco Rastenio, buv. Dirvos redaktoriaus brolis Jonas iš Švedijos atvyko į Clevelandą ir čia pastoviai apsigyveno.

EAST 79th STUDIO

Lietuvis savininkas

1197 EAST 79 ST.

Telef.: HE 1-3535 ir EX 1-6716

I. J. SAMAS, JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairūs dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre.
Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvė ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ZEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams
Lietuviškoje krautuvėje

PARDUODAMI NAMAI

Parduodami namai po 2 šeimams. Vienam 10 kambarių, o kitam 12 kambarių. Parduodami atskirai. Namai yra 77 gatvė, netoli St. Clair.

Kreiptis: P. P. Muliolis,

6606 Superior Avenue

PARDAVIMUI

7 kambarių atskiras, labai geram stovyje namas, 4 miegamieji. Extra prausykla ir dušas rūsyje. Gaso apšildymas. Žemi taksai. Namai yra Lockyear gatvė. Šaukti po 4-tos val. 1222 E. 73 Place HE 1-1518

JIESKOMAS BUTAS

Jieskomas butas bent iš keturių kambarių gimnastikos in-
struktoriui ir jo šeimai. Šaukite: EN 1-1088. (36)

PARDUODAMAS PUKIS NAMAS

Tarp Superior ir St. Clair, East 79 St. parduodamas apartamentas dviejų šeimų. Naujai išdekoruotas vidus ir naujos kabineto prausyklos. Gaso šildymas. Pajamos iki 2.000 per metus. Pelnas gali būti padidintas. Savininko 3 kambariai. Pilna kaina \$15.000, iš karto užmokėti \$8.000 ir 11 metų išsimokėjimas po 80 dolerių į mėnesį įskaitant viską. Šaukite KE 1-9447 prieš 3 val. p. p. susitarimui apžiūrėti. (37)

PARDUODAMAS NAMAS

Vienos šeimos, 7 kambarių, netoli St. Thomas bažnyčios. Gaso šildymas, geras garažas. Kreiptis: RA 1-1239 — arba 1454 E. 91 St.

"Society Plan"

jums padeda taupyti!
Ateikit, susipažinkit su 3 laipsnių planu, kaip sudaryti Jūsų taupymo sąskaitą, arba pareikalaukit raštu Nemokamos Knygėlės išaiškinančios apie šį asmeninę patarnavimą.

Nemokama vieta automobiliui patalinti Jums esant banke, tuojau už namų, 127 Public Square. Federal Deposit Insurance Corp. narys.

Pranešimas Pranešimas

TALIS STUDIO

dabar jūsų kaimynystėj
7106 Superior Ave.

Tel. HE 2-0144

Bet kuriuo laiku, bet kokios rūšies foto patarvimas Jums.

Modernūs portretai, vestuvų, šeiminių, vaikų ir kitos nuotraukos.

FOTOGRAFIJOS MEISTERIS

Europinių žurnalų ir filmų
šviesgaidžių fotografas, dabar
CLEVELANDE.

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba raudonai tampa sunaikinti arba sugadinoti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaunimo, ko visada reikalauja apdraudus kompanijos pirm, neru išmoka už nuostolius.

P. J. KERŠIS

409-12 Society for Savings Bld.
Telef.: MAIN 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

ISTAIGOS AUGIMAS!

Jau ilgas laikas kai lietuvių banke, dėl vietos stokos, didelė spūstis. Klijentų patogumui banko patalpų padidinimo darbai pradėti ir sparčiai varomi pirmyn.

Kai patalpų praplėtimo darbai bus baigti, visi klientai bankinius reikalus galės atlikti labai patogiai.

Lietuvių Bankas yra saugi ir pelninga taupymo vieta. Kiekviena knygtė apdrausta Federal Insurance Corp iki \$10.000.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00 val.
Trečiadieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2198
Cleveland, Ohio

JŲS PERKAT RUPESČIŲ NEKELIANTĮ SILDYMĄ SU MONCRIEF

SILDYMO IR ORO VESINIMO SISTEMA
GASAS * ALIJEUS * ANGLIS

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

P. J. KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio
OFISO TELEF.: MAIN 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pizra kaina. Taipgi gausit patarnavimų įvairiose apdraudus-insurance reikaluose.
Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515

WM. DERBS PAINTING CO.

WM. DERBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidojimų direktorė
Aldona Wilkeli - Wirby

Pilnas laidojimų patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE. Henderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų atostogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidojimų direktoriai ir balsmuotojai

25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue ENDicott 1-1763

JŲS ESATE KVIEČIAMI

DALYVAUTI!

Cleveland East Side Turners
1616 E. 55 St.

Kūno Kultūros Mokykla

visai šeimai

Akrobatika, žaidimai, atletika,
šokiai.

Žiemos sezonas atidaromas
rugsėjo 14 dieną.

Užsirašymo savaitė ir
itneresuojantiems.

Pirmadienį rugsėjo 8 iki
penktadienio 12 nuo 4 iki 6
ir 7-9 po p.

Kaina lengvai prieinama!

JŲS ESATE KVIEČIAMI

DALYVAUTI!

DIRVA

★★★
THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio.—Telefonas: ENdico 1-4486. Redaktorius Balys GAIDŽIONAS (buto telefonas: GARfield 1-7406).

Kaip kūrėsi Lietuvoj ir emigracijoje tvarkėsi VLIKas?

(Tęsinys iš pereinio numerio)

VYRIAUSIASIS LIETUVOS IŠLAISVINIMO KOMITETAS VOKIETIJAI GRIOVANT

Vyriausiajam Lietuvos Išlaisvinimo Komitetui 1944 metų gegužės mėnesyje buvo suduotas nepaprastai skaudus smūgis. Vokiečių gestapui, vnyojant slapto veiklos siūlus net iš Estijos, buvo areštuota didžioji Komiteto narių dalis. Areštų pradžia prasidėjo iš Talino, kur laukė Komiteto karinis pasiuntinys, pasitaikancios progos prasmukti į Suomiją. Estijoje vykdomi areštai užvedė ir ant mūsų pasiuntinio.

Kada prasidėjo areštai, tuoj buvo imtasi priemonių, kad darbas nesutrūgtų ir nauji nariai įsijungtų į veiklą. Bet areštai plėtėsi. Eilė aktyviųjų veikėjų iš Kauno turėjo pasislinkti į provinciją ir ten slapstytis. Tuo tarpu bendroji padėtis reikalavo ypatingo budrumo ir ypatingos veiklos.

Jei visą okupacijos metų Lietuvoje nebuvo jaučiama jokios komunistinės veiklos, tai vokiečiams nuolat rytuose traukiantis, rusai pradėjo į Lietuvą siųsti savo agentus ir per juos vystyti komunistinę veiklą. Jei Lietuvoje rusų okupacijos metu, buvo priskaitoma tik iki kelių šimtų lietuvių komunistų, tai jų dauguma su rusais ir pasitraukė į Rusiją. Todėl lietuvių pagrindinio centro, vokiečių okupacijos metu, ir neteko kovoti su komunistinės įtakos pasireiškimu Lietuvoje. Lietuviai nuo komunizmo ligos buvo visiškai išsigydy. Su rusų artėjimu link Lietuvos, kilo ir komunistinė, atsistų agentų veikla.

1944 metų liepos mėnesio pradžioje rusų frontas jau buvo pasiekęs Lietuvą. Lietuviai turėjo rinktis: likti Lietuvoje ir pasiduoti rusiškajai vergijai, ar pasidavus laikinai vokiečių vergijai, trauktis į vakarus ir laukti vakarinių sąjungininkų išlaisvinimo. Paskutinįją išėitį pasirinko apie 300.000 lietuvių, bet frontui greit judant į vakarus, didelė dalis paliko anapus Ode-ropės ir atsidūrė sovietų rankose. Vieni iš jų pagautųjų "nu-keliavo" į Rusijos gilumą, kiti, visokiais aplinkybėmis keliais, pasiekė Lietuvą. Apie 80.000 tremtinių lietuvių iš komunistų persekiojimo paspruko.

Kada rusų frontas pasiekė Lietuvą, Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, po mienų suėmimų, laikinai susidėjęs tik iš prezidiumo (trijų asmenų). Prezidiumo pirmininkas, numatydams sunkią padėtį, tada pavadė Vokietijoje esantiems keliems ištremtiems asmenims rūpintis, kad nebūtų nutraukta Lietuvos išlaisvinimo kova.

Karo pasėkose Vokietijoje atsidūrė ir laikinojo prezidiumo pirmininkas, vicepirmininkas, eilė aktyviųjų pagrindinio veikėjų. Jie visi susirinko į Berlyną ir aptarė naują padėtį. Dabar prieš akis buvo dar sunkesnis kovos laukas: tęsti kovą dėl Lietuvos išlaisvinimo su naujais okupantais ir žiūrėti, kad vokiečiai nepajungtų, savo interesų siekiamams Vokietijoje atsidūrusių

B. G.

lietuvių. Į darbą buvo pritraukta naujų veikėjų ir buvo nutarta veikti tik Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto delegatūros forma.

V.L.I. Komiteto Delegatūrai vadovaujant Lietuvos išlaisvinimo kovai Vokietijoje, teko atlikti visą eilę darbų. Vieni jų darbų buvo begimieji, kiti nepaprasti, išsaugoti emigracinių sąlygų.

Teko palaikyti ryšius, kiek buvo įmanoma, su Lietuva ir su išoriniu pasauliu, informuojant Lietuvos politines ekspozitūras, lietuvišką visuomenę ir viešąją pasaulio opiniją apie vokiečių užmačias ir su jomis susietas lietuvių tautos kančias bolševikų užimtoje Lietuvoje ir nacinėje Vokietijoje. Taip pat buvo paskirti atskiroms Vokietijos provincijoms konsulariniai agentai, kad jie galėtų, atėjus sąjungininkams, atstovauti Vokietijoje esančių lietuvių interesams. Didelio rūpesčio delegatūrai teikė mūsų politiniai kaliniai. Buvo sudarinėjamos komisijos, joms pavedama parinkti iš lietuvių aukų ir, suradus būdų, susieiti su kalininiais ir ryšius, lengvinti jų sunkią padėtį.

1944 metų lapkričio mėnesio pradžioje buvo patarta, kad Reicho Rytų Ministerija, bendrai veikdama su vokiečių saugumo organais, imsis žygių kokių nors būdų sudaryti Vokietijoje tam tikrą vyriausią lietuvių organą, kuris vėliau bus vokiečių prievartaujamam padaryti visą eilę Lietuvai žalingų politinių aktų ir Reichui naudingų koncesijų. Pirmoje eilėje turėjo būti šio politinio organo "palaiminta" vokiečių projektuojamoji mobilizacija, kuri turėjo liesti beveik visus Vokietijoje esančius ir ginklą nešioti galinčius Lietuvos vyrus. Vokiečių įstaigos buvo sudariusios 100 lietuvių sąrašą, kurie sušaukti į konferenciją, turėjo jų nusistatymui pritariti. Toji konferencija turėjo nutarinti, kad reikia sudaryti vyriausią lietuvių politinį organą Vokietijoje, ir "palaiminti" Lietuvos vyrų, esančių Vokietijoje, mobilizaciją. Delegatūra iš savo pusės ėmėsi priešingų žygių. Pirmoje eilėje buvo stengiamasi, kad tokia konferencija arba visiškai nevyktų arba jos sušaukimą kiek tik galima užvil-kinti.

Delegatūros nariai patys ir per patikimus asmenis pradėjo su tariamaisiais konferencijos "iniciatoriais" ir numatytais dalyviais pasikalbėjimus, kad vadinamoji komedija bus Lietuvai ir lietuviams pragaistinga, kad sudarysimoji lietuvių atstovybė bus vokiečių rankose patogus įrankis lietuviams smaugti, kad tas organas jokių būdų negalės atstovauti lietuvių tautos valiai.

Šis darbas buvo labai sunkus ir pavojingas. Vienus pavyko paveikti tokiais argumentais, kurie išplaukia iš lietuvių tautos aspiracijų, o prieš kitus teko panaudoti net grasinamų argumentų, kad juos sulaukytų nuo Lietuvai pragaistingų žygių.

Delegatūros ir jos bendradarbių pastangų dėka ši akcija su-

silaikė labai teigiamų rezultatų: 1944 m. gruodžio mėn. 14 d. posėdyje buvo konstatuota, kad konferencijai šaukti vokiečių padiktuotąjį iniciatyvinį raštą tepasirašė tik septyni asmenys, save nusivertinę. Po tokios nusisekusios pradžios labai lėtai ėjo tolimesnis konferencijos organizavimas. Iš lietuviškos visuomenės pusės pasipriešinimas prieš konferencijos šaukimą nuolat augo. Nesant tai konferencijai jokio pritarimo, jos sušaukimas buvo vilkinamas ligi pat Vokietijos kapituliacijos.

Sunkaus darbo lengvinimui ir geresniems ryšiams palaikyti su tremtiniais Austrijoje, buvo įsteigtas Delegatūros skyrius Vienoje. Taip pat prie Delegatūros veikė Informacijos Biuras. Jo uždaviniose buvo: surinkti žinias ir jas perduoti į tolimesnį pasaulį, informuoti tremtinius visais aktualiais klausimais. Delegatūros darbas tęsėsi iki 1945 metų balandžio mėnesio. Darbas buvo kur kas sunkesnis, negu Lietuvoje. Jei Lietuvoje beveiki kiekvienoje vietoje galėdavai posėdžiams susirinkti ir jaustis pakankamai saugiai, tai svetimam krašte, prieš kurį buvo vedama pasipriešinimo kova, turėjai tyrinėti kiekvieną asmenį, kad neįkliuvus ir visų pasipriešinimo planų nenutraukus.

Artėjant rusams į Berlyną, VLIK delegatūra turėjo išsikelti į kitą saugesnę vietovę. Kadangi VLIK delegatūrai buvo jau žinomas planas, kaip bus pasidalintas Vokietijos okupavimams, tai buvo pasirinkta amerikiečiams numatytoji sritis.

Per Lietuvos Pasiuntinį Londone, Amerikos ir Anglijos ginkluotųjų pajėgų vadovybėms, kovojančioms Vokietijos fronte, buvo pranešta, kad užėmus sritį, kurioje naujai įsikūrė Lietuvos pagrindinis centras, jiems pristatysią VLIK delegatūros nariai. Frontui atėjus į minėtą vietovę, su atitinkamu memorandumu ir buvo pristatyta.

1945 m. balandžio mėn. 14 d. amerikiečių kariuomenė paėmė Bayreuth miestą ir iš čia esančių sunkiųjų darbų kalėjimo išlaisvino nuo 1944 metų pradžios kalinamus penkis Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto narius, jų tarpe du Komiteto vicepirmininkus. Po dviejų valgių ir šie išlaisvintieji pasiekė vietovę, kur buvo įsikūrusi VLIK delegatūra. Iš kitos kalinimo vietos, jau kiek anksčiau buvo atsiradęs ir VLIK pirmi-ninkas. Susirinko visas senosios sudėties VLIK Komitetas, perėjęs per vokiečių kalėjimus ir koncentracijos stovyklas. Susirinkimo proga visi pasiaždėjo ir toliau besąlyginiai tęsti Lietuvos išlaisvinimo darbą, kol bus pasiekti visų lietuvių laukiamoji pergalė.

(B. d.)

Ar jau
įstojai į
V I L K I E S
draugiją?

Kova prieš komunizma

(Tęsinys iš pereinio numerio)

Pirmiausia ši organizacija nori savo pusėn pavilioti įtakingą CGT generalinį sekretorių Leon Jouhaux, kuris nebuvo komunistu. Šis iš karto priešinosi: "Tai reiškia naminių karų darbininkų tarpe, o aš to nenoriu". Tada Brown draugai nutarė jį priversti. "Gerai, tarė Mailly, jeigu tu nori, pasilik, mes išstojame".

Jouhaux žinojo, kad be angliakasių balsų, jo padėtis CGT labai susilpnės. Ir jis nuėjo pas anti-komunistus į Force Ouvrière. Force Ouvrière susiorganizavus, komunistinės Prancūzijos Darbo Federacijos (CGT) geležinė ranka palūžo.

Nepaprastą darbą Brown atliko Vokietijoje. Atvykęs 1945 metais jis čia surado vos keletą patikimų antikomunistinių nusi-teikusių darbininkijos vadų. Bet ir tie patys koncentracijos stovyklų tiek buvo fiziniai ir moraliai palaužti, kad neturėjo jėgų kovoti. Brown tuoj suorganizavo "Maisto Talką" ir 1000 CARE siuntinių atplaukė anti-komunistams. Brown rėmė juos pinigini, atstatant Hitlerio su-likviduotą Darbo Uniją.

Dirbdamas Vokietijoje Brown susidūrė su didelėmis kliūtimis iš pačių amerikiečių pusės. Amerikos užsienio politika nenorėjo jokių kivirčių su Rusija. Amerikiečių Karinė valdžia uždraudė daryti bet kokią skirtumą tarp komunistų ir anti-komunistų darbininkų. Bet Brown susekė, kad šios inspiracijos ateina ne vien iš Washingtono. Brown turėjo nugalėti iš pačios amerikiečių kariuomenės vadovybės einančias komunistines intrigas. Jis neapsiriko. Vėliau daug kas pasisėjo, ypač kada Georg Shaw Wheeler, augstas kariuomenės pareigūnas, prisipažino esąs komunistas, atsisakė Amerikos pilietybės ir išvyko į Čekoslovakiją. Todėl nenustabui, kad Vokietijos komunistai, turėdami visokių privilegijų, augo ir stiprėjo. Taip, pvz., buvo uždrausta steigti bendrą visos Vokietijos Darbo Uniją. Komunistai žinojo, kad tokiuose rinkimuose jie nelaimės.

Tada Brown saviesiems pasiskelbė karą. Visų pirma jis ap-lankė generolą Clay. Šis nepa-tikėjo ir išjuokė A F L atstovą, sakydamas, kad jis po lovomis matas vaiduoklius.

To Brown pakako. Jis pradė-drausią ir žūbtūtiną kovą. Vie-šoje kalboje jis pareiškė, kad Amerikos karinė valdžia veikia Maskvos įsakymais. Be to, nu-siūncia pranešimą A F L cent-rui į Amerika, kad šį įteiktų protestą Karo Ministerijai.

Spauda ir spaudimas Was-hingtonė pagaliau palaiko Brown veikimą ir komunistai pašalina-mi iš karinės valdžios.

Anti-komunistai pasijuto lais-viau. Įsteigiama Vokietijos Dar-bo Federacija. Pagrindinis jos uždavinys — kova su komunizmu.

Artimiausias Brown bendra-darbis Vokietijoje yra Hans Jahn. Tai nuo 1903 m. unijai priklausęs darbininkas. 1930 jis suorganizuoja pirmąjį pogrindinį vienetą kovai su nacizmu, kuris veikė per visą Hitlerio valdymo laiką. Padedant Brown, jis atkūria Geležinkeliečių Uniją. 1949 Jahn išrenkamas jos pirmininku. Po rinkimų naujasis vadas labai griežtai pradeda veikti. Jis pašalina visus komunistus iš Unijos. Geležinke-liečių Unija tampa anti-komu-nistinės veiklos centru visoje Vakarų Vokietijoje.

Duodame keletą pavyzdžių iš jo veiklos. Pereitaisiais metais komunistų suagituoti uostų darbininkai išėina į streiką. Komunistų tilkai aiškūs: susilp-ninti Vakarų Vokietijos ekonominį gyvenimą. Sovietų zonos

komunistai tuoj teikia pagalbą bendraminčiams ir išsiunčią to-nus maisto į Hamburgą. Hans Jahn'o vyrai žino, kodėl tie siuntiniai niekad nepasiekė šiaurinės Vokietijos uosto.

Neseniai 27 tankai atplaukė į Bremeną. Jie skiriami amerikiečių Berlyno igulai. Kariuomenė susirūpino, nes traukinys turi pravažiuoti rusų zoną, o ten gal jau suorganizuotas sabotazas. Jahn telefonuoja Bremeno geležinkeliečių unijai: "Praneškite vyrams, kurie lydys traukinį, kad jie būtina pasiektų Berlyną su kroviniu ir nepasiduotų rusų provokacijai".

Tankai pravažiavo. Rusai ne-drįso išprovokuoti Jahn'o budrių vyrų.

Vakarų Vokietijos Geležinke-liečių Unijos nariai platina anti-komunistinę propagandą rusų zonoje. Kiekvieną savaitę 500-000 žmonių skaito Jahn'o lei-džiamą žurnalą "Die kleine Tri-bune". Tai nėra lengvas darbas. Vienas tokių platintojų buvo nu-žudytas ir jau ne mažas jų skai-čius laikomas komunistų kalėjimuose.

Brown savo veikla neaplenkė ir Italijos. Demokratiškai šio krašto darbininkai jis padėjo nugalėti komunistų įtaką darbo unijoje ir suorganizuoti stiprią anti-komunistinę veiklą.

Brown susilpnino komunistų valdomą ir Sovietų kontroliuojamą Pasaulinės Darbo Federaci-jos Uniją Europoje įsteigdamas kitą uniją, kuri šiandieną turi 53.500.000 narių. Šita anti-komunistinė Tarptautinė Darbininkų Unija veikia 70 kraštu.

Daug Irving Brown yra nu-vaikęs. Pajovus gręstų jo bendradarbiams, jeigu faktais at-skleistume jo veiklą. Nežiūrint tu pavoju paliesime dar Brown darbą Europos pajūriuose.

Kremliaus didžiausias tikslas — kontroliuoti Europos uostus. Pvz., Marselyje komunistai terorizavo kiekvieną jūrininką, kiekvieną laivų darbininką, kiekvieną krovėją. Jeigu kas dris-davo pasipriešinti, greit jį ras-davo plaukiojantį uosto vanden-yse su peiliu nugaroje. Tokia padėtis buvo ir kituose Prancūzijos uostuose, Italijoje ir Graikijoje.

Kovai su raudonaisiais uos-tuose Brown pakvietė kietą kaip plienas korsikietį Pierre Ferri-Pisani, ilgametį Marselio uosto darbininkų vadovą. Jis veteranas kovoje su totalitarizmu. Ferri-Pisani dvejus metus bū-vo nacių koncentracijos sto-vykloje už dalyvavimą rezisten-cinėje veikloje. Brown ir Pisani suorganizuoja Viduržemio Pajū-rio Komitetą. Šis komitetas vė-liau išsiplečia į tarptautinę anti-komunistinę organizaciją, kuri veikia visuose Europos pajūriu-se. Visuose uostuose budi dabar drąsus, ryžtingi vyrai, pasiruo-šę priešintis Maskvos diktuoja-mam terorui. Ferri-Pisani pats, reikalauj esant, su būreliu drau-gų nuvyksta pas vietinius komunistų bosus ir štai ką jiems pažada: "Jeigu Jūs pakalikai vis dar užpuldinės mūsų žmones, mes jų nejudinsim, jų pirštų nepaliesim, tik Jums, mano po-nai, sprandus nušuksim".

Komunistai ir toliau treoro neatsisakė. Tik po to, kaip dau-gelis jų atsidūrė Marselio ligo-ninėse, teroras liovėsi. Panašiu būdu sustabdė ir kitur komu-nistinė veikla. Ir lig tik uostų darbininkai pasijuto laisvi, jie atsisakė paklusti partijos įsa-kymų.

Prieš dvejus metus Kremlius įsakė sabotuoti amerikiečių ginklų pristatymą NATO valstybėms. Viduržemio Komitetas perima laivų perkrovimo prie-žiūrą ir raudonųjų sabotazas lik-viduojamas.

Būdinga, kad per paskutinius rinkimus Marselyje komunistai nustojo 60% balsų.

Tarp daugelio slapty Brown suorganizuotų grupių yra ir Pro-fesinių Sąjungų Sindikatas tremtyje, t. y. organizacija, į kurią įeina buvę unijų nariai iš anapus geležinės uždangos. Šita organizacija (SFTU) išvystė aktyvią pagrindinę veiklą "Sate-litinėse Valstybėse. Effimi Gherman, buvęs Rumunijos ka-syklų sekretorius, o dabartinis SFTU išdinininkas pareiškė: "Da-bar mes turime patikimų unijos narių kiekviename fabrike, ka-sykllose ir valstybinėse įstaigose nuo Varšuvos iki Sofijos".

Šimtą projektų dar turi Irving Brown. Dirba jis 16-18 valandų per parą 7 dienas savaitėje. Brown aplankė 26 valstybes ir nukeliavo 500.000 mylių. Du kartus į metus Brown vyksta į Ameriką ir čia duoda savo veiklos apyskaitą. Jo darbai Ameri-

kos Darbo Federacijai kainavo artį 1.000.000 dolerių, kurių dū-guma atiteko Europai. Brown į metus gauna 8750 dolerių algos. Jo štabą sudaro vienas asisten-tas, du stenografai ir ponis Brown, kuri eina sekretorės pa-reigas. Brown gyvena mažame namelyje Briuselyje. Čia pat yra ir jo biuras.

Jo darbo vaisiai matosi visoje Europoje. Nėra nei vieno komu-nisto Vokietijos Darbo Federaci-jos Taryboje. Prancūzijoje CGT nustojo dviejų milijonų sa-vo narių. Italijoje CGIL dar la-bai pajėgi, bet jėgos jos silpsta kasdien. Visoje Europoje ko-munistai nepajėgtų suorganizuoti streiko politiniais sumetimais ir pakenkti kraštui.

Ši pergalė demokratijos nau-dai yra Irving Brown didelis nuopelnas. Nuopelnas to nepa-prasto kovotojo už žmogaus lais-vę, kaip jį pavadino Amerikos ambasadorius Prancūzijai James C. Dunn.

Vertė M. Zilinskienė

AR ŽINAI?

Asilą, kaip demokratų parti-jos simbolį, amerikiečiams "pa-dovanoto" 1870 metais vokiečių kilmės politinis karikatūristas Tomas Nast. Respublikonų dramblys atsirado, tuo pačiu būdu — per politinę karikatūrą — ketveriais metais vėliau to-paties menininko dėka.

Šimet sukako 40 metų, kai JAV kariuomenės kapitonas Bert Berry pirmą sykį nušoko su parašiuotu iš lektuvo.

JAV yra didžiausias pasaulyje popieriaus gamintojas, inportuo-tojas ir suvartotojas. Metų bė-gyje vienam asmeniui suvartoto popieriaus vidurkis — 300 av-rų.

Amerikiečiai iš namų į darbą važiuoja žymiai lėčiau, negu iš darbo į namus. Baudų už greitą važinimą namo skubantieji gau-na 5 kartus daugiau, negu dar-ban važiuojantieji.

Su nutrūktgalviais automobi-listais kiekviena vietovė kovoja, kaip išmaño. Viename plente kelios policijos mašinos, gražiai išsilygiavusios per visą kelio platumą, važinėja didžiausiu nu-statytu greičiu ir tokiu būdu niekam neleidžia. Išeiti "iš vė-žių".

Pamažu važiuoti raginantieji skelbimai šalikėlėse kartais ga-na originalūs. Štai keli pavyz-džiai:

"Pamažu važiuosi — matysi mūsų miesto puošnias krautu-ves, greit važiuosi — matysi mūsų miesto "kapsus" (polici-ninkus)."

"Nesiskubink patekti statis-tikon".

"Važiuk pamažu, kad galė-tum sulaukti rinkimų ir atiduoti savo balsą už Ike".

Paskutinįjį skelbimą taiso-mam kely buvo pastatęs tūlas kelio rangovas Kalifornijoje. De-būdu — per politinę karikatūrą — ketveriais metais vėliau to-paties menininko dėka.

Vieno Vokietijos kaimo lau-kuose, vežime rastas negyvas 70 m. amžiaus ūkininkas. Pasiro-dė, kad jis tuo vežimu pervažia-vo vapsvų lizdą, ir šios, jėdūku-sios, ūkininką mirtinai sugėlė.

Ar žinate ką girdėję apie or-ganizaciją Amerikoje, kurios sutrumpintas vardas (kaip mū-sų Vlikas, Balfas ir kt.) yra toks: SCCSIAMRNASNPWPPP PPP? Tai yra vieno kongreso komiteto pavadinimas. Jo pil-nas vardas: Select Committee to Conduct a Study and Investi-gation of All Matters Relating to the Need for Adequate Sup-ples of Newsprint, Printing and Wrapping Paper, Paper Pro-ducts, Paper Julp and Pulpwood.

Vienai moteriškai nylono ko-jinei reikia 2 km. ilgio siūlo.

Amerikoje yra 25 milijonai ka-čių, 15 milijonų šunų ir per 9 milijonus arklių.

Šių dienų amerikietės drabu-žių svoris tesudaro ketvirtį vy-riškių drabužių svorio. Tačiau savo pingvinėje moteris nešioja-si du kartus didesnį svorį, negu vyras savo kišenėse.

ATIDARYMO PRANEŠIMAS!

Pasižymėkit savo Real Estate sąrašuose naują Lietuvio ve-damą įstaigą.

Jei turite parduoti ar pirkti, duokit progą

BRONIUI ŠUMSKIUI

parodyti ką jis gali padaryti teisingu ir greitu darbu.

STAR REALTY, INC.

Phone KE 1-6750

15442 Lake Shore Blvd.

Cleveland, Ohio

TĖVIŠKĖLĖ

KODĖL?

Prasidėjus rugsėjui baigiasi vasaros atostogos ir prasideda nauji mūsų darbai. Rugsėjo mėnuo tikrai prasmingai pavadintas tuo vardu. Tuo laiku prasideda sėjimas. O lietuviška patarlė sako: "Ką pasėjai, tą ir pjausi". O mes ar tikimės turėti gerą derlių?

Kiekvienas, kuris dirba, sėja, tikisi atėjus laikui turėti ir ką pjauti. Tik tinginiai, kurie neveikia nieko, nesitiki ir nenori nieko pjauti.

Kai žygiuosime į mokyklą, kai atsisėsime pirmuosiuose mokyklų suoluose (paskutiniuos dažnai ima pagunda išdykauti), tai pagalvokime, kodėl gi mes vaikštome į mokyklą, kodėl mes mokomės? Žemiau yra visa eilė atsakymų į šį klausimą.

1. Mokausi todėl, kad mama su tėveliu liepia.

2. Mokausi todėl, kad bijau tėvelio, nes jis pyksta jeigu aš nesimokau.

3. Mokausi todėl, kad mokytojai liepia.

4. Mokausi todėl, kad mama žadėjo nu-

pirkti dviratį, jeigu gerai mokysiuos.

5. Mokausi todėl, kad noriu tapti jūros kapitonu ir valdyti didelį garlaivį.

6. Mokausi todėl, kad noriu būti gydytoja ir padėti visiems, kurie kenčia.

7. Mokausi todėl, kad noriu būti išradėju ir išrasti vaistus nuo polio ligos.

8. Mokausi todėl, kad noriu būti architektu ir pastatyti augščiausią pasaulyje namą.

9. Mokausi todėl, kad galėčiau padėti visiems, kurie vargsta.

10. Mokausi todėl, kad noriu būti naudingas savo tautai ir padėti išlaisvinti pavergtą savo tėvynę.

Kuris atsakymas jums geriausiai tinka? Nesakysiu, kurie atsakymai yra geri ir kurie blogi. Jūs tai ir patys gerai žinote. Pabandykite atsakyti taip, kaip jūsų širdis liepia. Ir jeigu sau pasakysite, kad tas atsakymas negeras, tuojau pasistengkite, kad šiais mokslo metais jūs galėtumėte duoti patį tinkamiausią atsakymą.

TĖVIŠKĖLĖ

1952 m. rugsėjo mėnuo — Nr. 9

Redaktorius

VLADAS VIJEIKIS

Redakcijos adresas:

Tėviškėlė, 2313 W. 91 St.
Chicago 20, Ill.

DU VAIZDELIAI

(TIKRI ATSITIKIMAI)

I Marquette parke (Chicagoje)

Buvo labai karšta diena. Vaikščiojau gražiam Marquette parke, netoli Dariaus ir Girėno paminklo. Ištiroškau. Nepertoli ir vandens fontanėlis. Atsigėriau ir buvau beieinąs, tik mano dėmesį atkreipė grupė vaikų. Jie buvo žaidę futbolą aikštėje ir dabar atėjo irgi atsigaiivinti šaltu vandenėliu. Vienas vaikų turėjo dviratį. Dviračio rankenos buvo papuoštos gražiomis, lietuviškomis juostelėmis. Tas ir atkreipė mano dėmesį.

Tyčia palaukiau, kol jie priėjo prie vandens. Ir kaip buvau maloniai nustebintas — visi vaikai tarp savęs kalbėjo gražiai lietuviškai. Maloni šilima nuslinko krūtine. Štai kur gerieji lietuviai, kurie neužmiršta savo kalbos! Esu tikras, kad jie jos ir ateityje niekad neužmirš.

II Lietuviškame piknike (kažkur Chicagoj)

Du broliukai lietuviai gėrė limonądą ir kalbėjo tarp savęs angliškai. Prie jų priėjo

dar keletas berniukų ir šiems nespėjus nei prasižioti, broliukai juos užkalbino angliškai.

Tai buvo lietuviškame piknike. Aplink visi kalbėjo lietuviškai. Scenoje kalbėjo ir dainavo lietuviškai. Visi užrašai buvo parašyti lietuvių kalba. Bet šie vyrukai kalbėjo angliškai.

* * *

Kuris vaizdelis jums geriau patiko? Man tai pirmasis. Argi negalima kalbėti angliškai? — paklaus ne vienas. Galima, ir reikia. Bet gražiau, kada lietuviai, lietuviškoje draugėje, tarp savęs kalba tik savo tėvų kalba.

REDAKTORIUS PRAŠO VISUS ĮSIDĖMETI, kad "Tėviškėlė" laiškus rašyti ir uždavinių sprendimus siųsti reikia ne į Clevelandą, bet į Chicago, antrame puslapyje nurodytu adresu. Kitaip laišškai pavėluoja aplink bekėliaudami.

PRISIMENŲ TĖVIŠKELĖ

PR. IMSRYS

Ar vakarą vėlų,
Ar ankstų rytelį
Prisimenu savo
Tėvučių namelį.

Prisimenu jūrą
Ir kalną Birutės,
Kur amžiną ugnį
Kurstė vaidilutės.

Prisimenu taip gi
Giedraičius, Širvintą,
Kur buvo mūs laisvė
Garbingai apginta.

Prabėga vaizduotėj
Tos visos vietovės,
Kur broliai už laisvę
Per šimtmečius kovės.

Menu, tai kas buvo
Ir dabartį skaudžia, —
Užtat man kasdieną
Širdelę vis spaudžia.

Nėra tos dieneelės,
Nėra valandelės,
Kad neprisiminčiau
Brangios tėviškėlės.

VAIKŲ ŠVENTĖ

— Tai dieneelė. Kaip tik piknikauti, —
kalbėjo žmonės, rinkdamiesi liepos 20 d. į
didžiulį Riwerwiew parką Chicagoje.

Daug vaikų rinkosi atsiimti dovanas.

Tarp kitų išgirdau ir Vytauto Dagio
pavarde. Tai "Tėviškėlės" bendradarbis,
prisiminiau. Buvo malonu susitikti ir pasi-
kalbėti.

Viršuj matome Vytautą Dagį, o apačioj —
dovanų atsiimti susirinkusius vaikus.

Vilniaus pilies pasaka

VAIŽGANTAS

Didysis Lietuvos kunigaikštis Gediminas, dėl savo darbštumo pramintas Didžiuoju Lietuvos Ūkininku, sumanė pasistadydinti tokią tvirtapilę, kad joki priešininkai negalėtų jo paimti.

Sumanyta padaryta: toks tai buvo kunigaikštis. Išsirinko labai gražius Panerių kalnus ir ant augščiausiojo ėmė vežti didžiausius tašytas uolas ir degtas plytas. Vargo buvo neišsakomo. Į vieną vežimą reikėjo pajungti bent dešimtis jungų jaučių.

Pagaliau, visa medžiaga paruošta. Pamatai padėti raudonomis žiotimis žiopso plačiausi perkasai. Prie pat jų krašto stuko kalnai akmenų, belaukiančių tik valandos, kuomet nuriedęs gilumon ir prisiims visą sunkybę statomųjų mūrų. O jų tarpe vienas tikras milžinas akmuo, gausias at-

gulti į pat kertę.

Vilniaus pilis turės būti dar niekur neregėto stiprumo, nes ji gaus ginti visą Didžiojo Kunigaikščio šeimyną: čia norima padaryti sostapilę. Ir ne tik kunigaikščių gyvybę, — gins viso krašto lasivę ir šlovę.

Gražus tai kraštas tie Paneriai: kalnais kuprotas, upėmis gembėtas, miškais pasišausęs nuošalys. Jo negalėjo nepasergėti kunigaikščiai, garsūs karžygiai, garsūs ir švelnadūšiai svajotojai.

Didžiojo akmenis kertėn padėtų atėjo patsai šeimnininkas būriu dvasiškių, pačių prašmatniųjų kunigų: vaidilų, žynių ir burtininkų vedinas.

Ir tarė kunigaikštis kunigams:

— Galingųjų Lietuvos dievų tarnai, jų valios ir norų aiškintojai, kvapnaus gintaro ir riebiųjų gyvulių atnašautojai, pasakykite dabar man, kas plačioje mano kunigaikštijoje visų labiausiai patiktų jiems, kas reiktų jiems atnešti, įdant jie per amžius globotų tuos mūrus ir darytų juos Lietuvos priešininkams neįkandamus?

Sunkiomis, giliomis mintimis apsiniau-
kė seniausiųjų ir gudriausiųjų kunigų gymiai. Susiraukė išmintingosios kaktos, užsimerkė akylsios akys. Giliai galvoja, iš ugnies buria, tarp savęs tariasi, atsimena senų senolių papročius.

Pagaliau, atsako savo viešpačiui:

— Didis Lietuvos valdove! Tu pats dievų išrinktas jų tarnas. Jų norus ir pats gali patirti. Bet jei būtinai mūsų klausies, tai žinok: Lietuvos dievams visų maloniausias atnašas būtų, jei išsirastų tokia lietuvė motina, kuri pirmutinį ir vienatinį savo iš-

čios vaisių — sūnelį gera valia gyvą padėtų po šituo didžiuoju kertės akmeniu.

Nustebo Lietuvos valdovas. Nustebo ir visi jo dvariškiai. Taip, tikrai. Tai būtų brangiausias atnašas. Tik iš kur jo gauti? Nuo pat pasaulio pradžios dar nebuvo girdėta tokio atnašo.

Vis dėlto liepia visiems burtininkams ir kitiems mažiesiems dvasiškiams apeiti visą Lietuvą, besiklausinėjant, begu neišsiras tokia Tėvynės mylėtoja, tokia jos priešininkų svetimtaučių nemėgėja, kuri apsiimtų net savo kraujo ir savo širdies atnašą dievams dovanoti.

Neilgai teteکو kunigams klajoti. Vokiečių Lietuvoje taip nekęsta, jog jau trečią dieną kunigai rado tokią lietuvę motiną našlę.

Atvedė ji savo vienatin sūnų jaunikaitį, jos senatvės aprūpintoją. O buvo tai jaunikaitis ne tik gražus ir motinai geras, bet dar ir išminties vyras.

Nesipriešino jįsai motinos valiai; tik-tai norėjo ištirti, ar tai tikrai yra dievų valia?

Ir paprašė kunigaikštį, jam leisti tris kart paklausti kunigus: jei jie atsakys tinkamai, bus tai neabejotinas ženklas, jog dievų valią tikrai žino; jeigu atsakys netinkamai, bus tai ženklas, jog tik savo prasimanymus skelbia.

Kunigaikščiui sutikus, jaunikaitis paklausė kunigus, kaip jiems rodos, kas yra visame pasauly —

1. už viską saldesnis,
2. kas yra už viską lengvesnis ir
3. kas yra už viską kietesnis?

Neilgai tegalvoje, kunigai atsakė:

Visų saldžiausias pasaulyje bus laukinių bičių korys, visų lengviausias, žinoma, bus medinojo paukščio pūkelis, o visų kietčiausias bus — kunigaikščio kardo plienas, kuriuo jis sudrožęs raiteliui per galvą, gali

jį per pusę perkirsti lig pat balnui.

— Netiesa! — drąsiai atsakė išminties vyras. — Aš žinau daiktų dar saldesnių, dar lengvesnių, dar kietesnių.

— Nujau, bene ką?

— Gi motinos pienas kūdikiui už medų saldesnis, gi kūdikis ant motinos rankų už pūkelį lengvesnis; gi mano motinos širdis už plieną kietesnė, jei neplyšta atiduodant ma-
ne taip baisiai nukankinti.

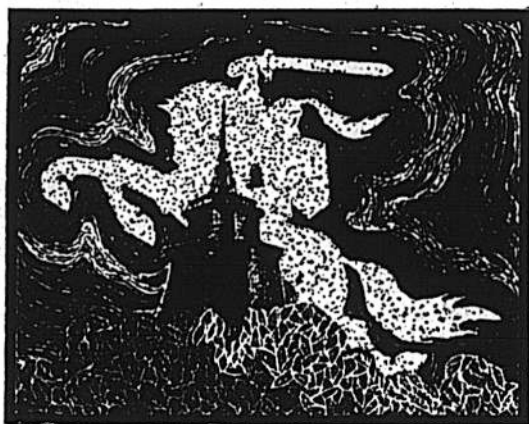
Ir sutiko kunigaikštis ir visi jo dvariškiai ir susirinkę žmonės, jog išminties vyras tiesą pasakė; jog tai nebus Lietuvos dievų noras tokio atnašo. Ir liepė jaunikaitį paleisti.

Ir vėl įsakė kunigaikštis kunigams teirautis, kokio gi atnašo Lietuvos dievai reikalauja, kad jo sostapilė būtų nesugriauinama? Kas iš visų Lietuvos turtų būtų dievams maloniausias?

Ir vėl apsiniaukė giliu rūpesčiu visų kunigų veidai. Vėl jie galvoja, buria, atnašus degina, senų senolių papročius atsimena. Tris dienas, tris naktis nevalgę, nemigę, pagaliau, atsakė savo viešpačiui:

— Didis Lietuvos valdove! Maloniausias Lietuvos dievams atnašas, štai, kada bus:

Jei Lietuvos dievai neprisiėmė, kad senovės papratimu po kertės akmeniu atgultų

NEMUNAS

(PASAKA)

VANDA FRANKIENĖ

Tai buvo labai seniai, — taip seniai, kad nebeatmena mūsų seneliai nei proseneliai. Lietuva buvo didžiųjų girių kraštas. Didelės tai buvo girios, labai didelės. Galingi medžiai vienas šalia kito augo, o jų viršūnės dangų rėmė. Šakos gi jų buvo taip tankiai susipynusios, kad neleido saulei į girių gilumą pažvelgti. Tose giriose gyveno laimingi įvairiausi žvėrys ir žvėreliai: briedžiai, vilkai, lokiai, stumbrai, lapės, vėbrai, kiškiai, laukinės katės ir kitokie žvėrys. Medžių šakose čiulbėjo, ulbėjo galybės mažų ir didelių paukščių. Krūmuose grybai karaliavo; žolėse bruknės ir mė-

lynės sirpo. Tų girių valdovas buvo karalius Girinis — tikras galiūnas ir milžinas. Jis saugojo ir globojo medžius, žvėris ir paukščius. Jį nepaprastai mylėjo girių gyventojai: paukšteliai jį sutikdavo linksma giesmele, voverytės jį rieušutais vaišindavo, lapės rodydavo jam savo mažus vaikelius, briedžiai jį visu keliu lydėdavo, o kiškiai meiliai kopūstelių siūlydavo. Karalius Girinis linksmam keliaudavo per girias, visus girių gyventojus globodamas ir mylėdamas.

Turėjo girių valdovas sūnų, kurį nepaprastai mylėjo. Jo vardas buvo Nemunas. Kol mažas buvo sūnelis, augo laimingas girių prieglobsty, laisvas, kaip paukštelis. Jo patalėlis buvo minkštas, žalių samanėlių duknelės ir pagalvėlė, jo draugai — voverytės, kiškiai ir kiti žvėreliai. Turėjo jis ir

jaunikaitis, tai aišku, kad po tuo pat akmeniu turi atgulti mergaitė, lygiai graži, kaip ir jokio blogo neišmananti. Nes toks yra senų seniausias ne tik lietuvių, bet ir kaimynų paprotys, kad norint pastatyti stipras mūras, reikia po juo užkasti gyvas žmogas.

Ir įsakė kunigaikštis burtininkams ir kitiems mažiesiems kunigams sujieškoti pačią nekaltąją mergaitę visoje Lietuvoje ir atvesti į Vilnių, kad taptų dievams atnašu už visos Tėvynės laimę ir laisvę.

Neilgai teteko kunigams klajoti. Lietuvoje mergaitės kone visos buvo gražios ir nekaltos. Bet kurią atvedė, buvo gražumu lygi Lietuvos laukų žiedui; jos akelės žydurumu buvo lygios Trakų ežero gilmėms, ir matės bloga nieko nenuvokianti.

Baltais sužadėtinės rūbeliais, žaliu rūtų vainikėliu ant galvelės, laukinių žiedų glėbiu mažutėse rankytėse, šypsodamasi ir vien tik su savo apdaru ir gėlytėmis džiaugdamasi, ji ramiai sau atsistojo griovio gilumoje, kur turėjo nuriedėti anoji didžioji kertės uola, lyg visai nenuvokdama, jog jai kas bloga gali atsitikti.

Visų širdis į save palenkė. Visi sudrebėjo užjautimu. Bet ką padarysi, jei tokia pačių Lietuvos dievų valia?

Kapų tyloje, visi akis žemyn nuleidę, karštai skubėdami, šimtu rankų užkabino uolą ir stūmė ją į griovį, kad tik greičiau nušiktytai, kas neišvengiama.

Ir visi apmirė, nustebo.

Tik kunigaikštis neiškentė. Šoko prie krašto, žvilgterėjo žemyn ir visas veidu nušvitęs linksmam sušuko:

— Visų maloniausį atnašą Lietuvos dievai patys sau išsirinko!

Griovyje šalia uolos stovėjo gyva lietuvaitė. Kaip ir pirma, švietė nekaltu nerūpestingumu. Tik akelėse spindėjo du deimantai dvi ašarėlės, kad akmuo, krisdamas, išmušė iš jos rankų visus kvepiančius žiedelius ir ant jų atsigulė.

Nekaltos lietuvaitės atnašo Lietuvos dievams būta už visa maloniausio, ir Vilniaus pilis buvo stipriausi.

Paskui kunigaikštis tą nekaltąją mergelę vedė, o anąją išminties jaunikaitį padarė kunigaikščio Tarybos nariu.

Argelį — briedį tvirtaragį, o ant jo paties nutūpdavo drąsiai šnekučiai paukšteliai ir čiulbėdavo, ulbėdavo linksmi, jam gražių gražiausias pasakas sekėdavo. Ir Nemunas jautėsi nepaprastai laimingas.

Užaugo Nemunas gražus ir tvirtas, jo mėlynos akys taip maloniai gerumu spindėjo, kad kur jis pasirodydavo, visus į save patraukdavo. Nors ir labai mylėjo Nemunas žaliąsias girias, bet pajuto ilgesį širdyje ir panorą pažinti platųjį pasaulį. Ir vieną dieną išėjo jis iš girių karalystės. Išėjęs pasveikino saulę, pabučiavo žemę ir, iškėlęs rankas į dangų, tarė:

— Nežinau dėlko, bet nepaprastai mylių ši kraštą ir noriu būti jo valdovu!

Ir išgirdo jis galingą balsą iš dangaus aukštybių:

— Tai tavo tėvynė — Gintaro šalis. Valdyk ją ir mylėk!

Prasiskleidė balkšni pūkiniai debesėliai, ir šviesus Visagalio Dievo veidas palaimino galiūną Nemuną. Pradžiuo Nemunas, padėkojo Dievui ir su nepaprastu pasiryžimu puolė į darbą: dieną ir naktį nešė akmenis ir statė pilį. Kai saulutė močiutė trisdešimtą kartą jam labą rytą tarė, Nemunas galiūnas ją pasveikino jau iš pilies bokšto. Ir rinkosi žmonės apie tą pilį, ir stebėjosi jos valdovu, o Nemunas juos stiprino ir ragino:

— Statykit sodybas, gyvenkit ramiai, — aš jums padėsiu, ir jūsų niekas nenuskriaus, nes tvirti mano raumenys ir meilės pilna širdis jums ir tai žemei.

Ir statėsi žmonės sodybas, augo kaimai, o jų gyventojai buvo laimingi. Ant kalnų atsirado šventovės, vaidilutės saugojo šventąją ugnį; kiviai maldas dievams kūrė, dainiai kanklėmis garbino Gintaro šalį. Baltijos karalienė Jūra jiems gintarą dovanojo, girios juos rengė ir maitino. Laiminga buvo Gintaro šalis!

Bet vieną kartą užpuolė šalį baisūs žmonės, geležimi ir šarvais apsidangstę, jie it pabaisos puolė nekaltus žmones. Nemunas valdovas priglaudė moteris ir vaikus pilyje, o pats su būriu vyrų puolė priešą. Neturėjo jie šarvų nei gerų ginklų, tačiau taip narsiai kovėsi ir eikliai leido medines strėles, kad priešas, išsigandęs vyrų mil-

žinų, o ypač jų narsaus valdovo, pabėgo. Ir vėl ramybė ir džiaugsmas apgaubė Gintaro šalį, o žmonės dar labiau pamilo savo valdovą Nemuną, kuris norėjo net gyvybę paaukoti juos begindamas. Nemunas nepaprastai mylėjo savo šalį bei jos žmones ir norėtų amžinai čia gyventi, tą šalelę ir gyventojus nuo priešų apginti, laimę atnešti. Praėjo metai, apmiršo visi žiaurųjį priešą ir laimingi gyveno. Kartą, susirinkę visi į šventovę, garbino dievus, vaidilutės meldėsi, prašydamos palaimos naujajai vaidilutei, kuri stovėjo it baltoji lelija vaidilos palaikoma. Tai Danguolė, šešiolikos metų mergaitė, Krivių Krivaičio mylimiausioji sesutė. Tik staiga pasigirdo baisus riksmas: įpuolė į šventovę šarvuoti vyrai pagriebė vaidilutę, užmušė vaidilą, kardais kapojo moteris ir vaikus. Šventovės duryse jiems kelią pastoją galiūnas Nemunas ir galingu balsu sušuko:

— Paleiskit šventąją mergaitę ir šalin iš Gintaro žemės. Taip taręs puolė priešą. Jam padėjo ir ištikimieji narsūs jo vyrai. Baisi kova it pragaras, užvirė. Nemunas savo krūtine užstojo betaikomus smūgius moterims ir vaikams. Jo narsumas ir drąsa, it burtai, silpnino šarvotąjį priešą. Pagaliau jis nugalėtas, tačiau ir Nemuno krūtinėn įsmigęs baisus kalavijas. Kraujas upeliu teka, jo mėlynos gerosios akys pamažu temsta.

— Ak, kaip norėčiau dar pagyventi, — aš taip myliu jus visus, mano gerieji žmonės, ir tavo, tėvynė — Gintaro šalele, — šnabžda mirdamas valdovas Nemunas.

Prasiskleidė dangaus debesėliai, šviesus meilės pilnas, Dievo veidas pasirodė ir girdisi švelnus balsas:

— Gyvenk amžius ir puošk Gintaro šalį; būk upių karaliumi, Nemune auksaširdi! — Ir pamojo ranką Visagalis Dievas.

O stebuklai: sutvisko nepaprasto grožio upė, kurią žmonės savo mylimojo valdovo — Nemuno — vardu pavadino. Ir tęka, bėga Nemunas per Gintaro šalelę ir pasakoja, šnara jo vandenėlis apie galingą Lietuvos praeitį. Glaudžiasi prie Nemuno daug upių ir upelių: Neris, Merkys, Dubysa, Šešupė, Mituva, Jūra, ir klausos jo nuostabiai gražių pasakojimų; klausosi miškai, pakrantėje augančios gėlytės, margasparnių drugelių būriai, klausosi ir giedoriai paukšteliai.

VERTA' DEMESIO

Būtinai paskaitykite laiškelių skyriuje ką rašo Gediminas Butkus iš Naujosios Zelandijos. Šis šaunus vyrukas padarė labai gražų dalyką. Jis pasiuntė lietuvišką pasaką Naujosios Zelandijos radijo vaikų valandėlei. Daug tolimo krašto vaikų sužinos apie Lietuvą.

Ir jūs taip galite padaryti. Nebūtinai lygiai taip pat, kaip padarė Gediminas. Galima taip pat gražiai pasidarbuoti dalyvaujant konkursuose, parodose, pasiunčiant aprašymų laikraščiams, dalyvaujant piešinių parodose ir t.t. Jeigu tiems savo darbeliams panaudosite lietuviškas pasakas, padavimus, lietuviškus piešinius, tai tuo būdu gražiai patarnausite Lietuvai, o taip pat visiems bus įdomu išgirsti apie Lietuvą. Mes įdomaujamės svetimais kraštais, jų papročiais, žmonėmis. Taip pat ir kitiems tai įdomu. Na, tai į darbą. Parašykite "Tėviškėlei", kaip jums sekasi.

KALAKUTAS

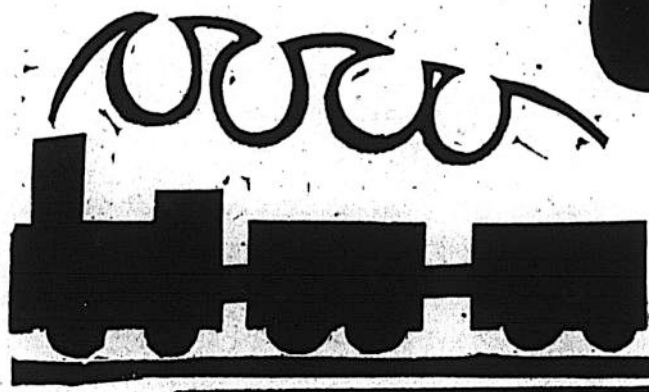
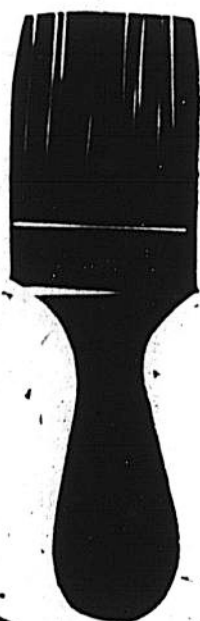
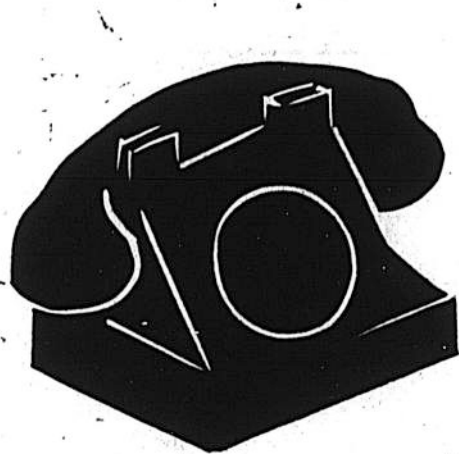
ZIG. GAVELIS

Bilda kieme kalakutas
Net pakluonė aidi.
Rausta, mėlsta, dreba, pučias,
Šaukia kovon gaidį.

Sutrepsėjęs bara žmoną,
Kad ši nesipuošia,
Kam ji nedėvi sijono ...
Jam pietų neruošia.

Smarkus vyras kalakutas,
Gaidį žada pjauti ...
Šėlsta, rausta, dreba, pučias,
Lyg varlė prieš jautį.

Tttt.

LINKSMIAU

Jonelis parėjęs iš mokyklos skundžiasi tėvui:

— Tėte, ta mūsų mokytoja visiškai nieko nežino. Aš šiaudien nupiešiau arklių, o ji net nepažino, kad tai arklys.

Ligonis: Jūs liepėte man iškišti liežuvi, bet net nepažiūrėjote į jį.

Gydytojas: Tai buvo vienintelė priemonė išlaikyti tylą kai aš rašiau receptą.

Teta: — Kazeli, kodėl tu neduodi savo sesutei didesnio gabalo saldainio? Juk tu matei, gaidys mažesniems viščiukams duoda didesnius sliekus.

Kazelis: — Jeigu tai būtų sliekai ir aš taip daryčiau.

Mokytoja: Pasakyk man teisybę, kas atliko tavo namų uždavinius?

Jonelis: Mano tėvelis.

Mokytoja: Jis vienas?

Jonelis: Ne, aš jam padėjau.

Tėvas: Kaziuk, kodėl tu nesiplauni savo veido? Aš galiu pasakyti ką tu valgei šiaudien pusryčių.

Kazelis: O ką?

Tėvas: Kiaušinius.

Kazelis: Ne. Kiaušinius aš valgiau vakar.

Jonas: Žiūrėk, Izidorius žuvauja.

Petras: Ne, jis tik skandina sliekus.

Mama: Joneli, kodėl tu įdėjai varlę į savo sesutės lovą?

Jonelis: Todėl, kad negalėjau rasti pelės.

APSILANKYMAS ZOOLOGIJOS SODE

Susitikti liūtą miške, turbūt, retas kas norėtų. Bet pamatyti būtų ar kitą kurį laukinį žvėrį zoologijos sode, visi nori. Zoologijos sodus galima rasti visuose didesniuose miestuose. Mažieji miestai neturi tos laimės, nes zoologijos sodą išlaikyti kainoja daug pinigų.

Yra žinių, kad kažkas panašaus į zoologijos sodą jau buvo 1100 metų prieš Kristaus gimimą Kinijoje. Viduramžiais karaliai ir turtingi žmonės turėdavo laukinių

žvėrių kolekcijas. Vėliau atsirado viešųjų zoologijos sodų, trumpai vadinamų zoo.

Amerikoje pirmasis zoo buvo įkurtas 1859 m. Philadelphijoje. Didžiausias pasaulyje zoo yra Bronx, New York; užima 300 akrų žemės.

Strausas. Tai pats didžiausias paukštis pasaulyje. Jis sveria iki 300 svarų ir yra 8 pėdų augščio. Gyvena Afrikos, Arabijos ir Sirijos smiltynuose. Strauso kiaušinis sveria tris svarus ir yra labai geras maistui, bet išvirti jis trunka 40 minučių. Gyvena strausas iki 100 metų. Jis ēda labai daug ir beveik viską. Kadangi gyvena sausose vietose tai jam tenka dažnai iškęsti ilgą laiką negėrus.

Priprasta sakyti, kad strausas iš baimės paslepia savo galvą smėlyje ir tuo būdu mano esąs pasislėpęs, bet paskiausieji tyrimai įrodė, kad tai yra netiesa. Priešingai, strausas yra labai karingas ir stiprus paukštis. Jis gali užmušti žmogų ar arkli. Istikus pavojui gali taip pat labai greit bėgti. Bėga iki 60 mylių per val.

* * *

Poliariniai lokiai. Vieni iš mėgiamųjų zoo gyventojų yra lokiai. Lankytojai mėgsta juos vaišinti valgiu, kurį jie tingiai gaudo. Pažiūrėkite į paveikslėlį. Viena meška gaudo metamą valgi, bet nepakildama, o kitos dvi tik pasuko galvas žvilgterėti, ką gavo jų draugė. Bet visai nesirūpina pulti ir pagauti skanumyną. Meškos valgo žuvis, daržoves, duoną, geria pieną, bet labiausiai mėgsta medų. O kas gi jo nemėgsta?

Baltosios meškos gyvena šaltuose kraštuose; bet atvežtos į Europą ar Ameriką jos daug greičiau pripranta prie klimato negu šiltų kraštų gyvuliai. Gyvena jos nuo 25 iki 40 metų.

Meškos yra karingi ir pavojingi žvėrys. Jos greit susierzina ir savo letenos smūgiu gali parblokti ir stiprų gyvulį.

Savaitė baltadiržių stovykloje

NUO BIRŽELIO 15 IKI 21 D.

Graži sekmadienio popietė. Su nepaprastu noru — tėvelio ir sesutės lydimas skubėjau į Hancock mokyklos kiemą, nes į jį rinkosi visų Detroito mokyklų mokiniai, kurie kiek anksčiau buvo mokytojų išrinkti baltadiržių vyresniaisiais, čia vadinamais captains. Tą dieną mes buvom vežami į policijos paruoštą vasaros stovyklą, poilsiui.

Noras ištrūkti iš miesto į gamtą — neapsakomai didelis, bet savijauta pradžioj nepuiki, nes į paminėtos mokyklos kiemą rinkosi mokiniai įvairiausių tautybių (keli ir juodosios rasės), tad nematydamas nė vieno pažįstamo veido, ir tebūdamas vienas iš lietuvių — buvau beprarandęs nuotaiką. Bet greit pats nepasijutau, kaip pasinėriau į visų susirinkusių tarpą, (o buvo apie 180 mokinių) ir visi nekantraudami laukėm patikrinimų pabaigos ir kelionės, kuri nuvežtų mus kuo greičiau arti miškų ir vandenių. Ir kai policininkas tikrindamas sąrašus šaukė mano pavardę ir negalėjo jos ištarti, tai aš pats būdamas kiemo gale padėjau užbaigti visiems pritariant linksmu juoku.

Apie 4 val. p. p. mokyklos autobusai jau vežė mus, nenuoramas, tolyn nuo namų, bet artyn į gamtą. Ir kaip puiku! Už valandos laiko akių žvilgsniai jau klaidžiojo po vadinamą Patrol Camp, kur grožėjomis skardžiais, puikiu ežeru, kloniais. Gražu buvo čia tikrai, tačiau gimtųjų savo kaimo krantų ir taip mano mylimo prūdo su karpiais čia niekas, niekas nepriminė.

Mus visą laiką globojo ir tvarkė apie 20 policijos tarnautojų, kurie rodė nepaprastą rūpestingumą. Stovykloje buvom apgyvendinti mažuose nameliuose, po 16-18 mokinių kiekviename. Buvom pamokyti,

kad būtų vienodai paklotos lovos ir bendrai supažindino su visa stovyklavimo tvarka. Po šios įžangos sulaukėm vakarienės nors ir ne mamųčių paruoštos, bet puikios. Vėliau kiek žaidėm, buvo rodoma filma ir 9 vakare įsakymas miegui, kurio visai nenorėjom.

Pati stovyklavimo tvarka buvo puiki visas dienas. Visad prikeldavo 7 val. ryte. Prausimasis, vėliau malda, pusryčiai, kambarių tvarkymas, pamokos kuriose mokydavo apie pagalbą žmogui nelaimės atveju arba mokydavo visokiausių judėjimo taisyklių. Būdavo ir darbelių — pindavom dirželius. Maudydavomės 1 val. prieš piet ir 1 val. pavakary. Daug laiko buvo skiriama sportui. Grupės tarp savęs varžydavosi. Daugiausia žaisdavom beisbolą ir buvau patenkintas, kad manoji grupė laimėjo.

Nemaža laiko buvo skiriama ir filmų žiūrėjimui. Juose buvo rodoma apie netikslų važiavimą dviračiais ar mašinomis. Daug teko pamatyti ir karo vaizdų.

Tad taip nepastebimai prabėgo savaitė ir šeštadienio sulaukė — turėjom galvoti apie grįžimą, nors noras pastovyklauti dar buvo didelis. Rodos, kad ir dangus pritarė mūsų liūdesiui, nes kai paskutinį kartą nardėme ežere, tai iš debesų krintą lietaus lašai priminė skubėti į namus.

Važiuojant vis pynėsi mintyse pergyventi išpūdžiai, o kartu ir pasiilgimas namų. Tame pačiame mokyklos kieme tariau savo buvusiems draugams "by", nes lietuviško sudiev, jie juk nesuprastų, ir nuskubėjau į savųjų tarpą, kurie manęs jau laukė.

Romualdas Liaudanskis

Buvo šiltas saulėtas ruduo. Saulutė linksmai spindėjo medžių lapuose. Čia buvo žalia, geltona, raudona ir auksinė.

Apleisto sodo gale, po dideliu krūmu, gimė jis; mažutis minkštutis ir geltonas kaip rudens lapas. Čia pirmą kartą jis pramerkė savo gelsvas akeles ir išmoko vaikščioti savo mažomis kojelėmis.

Jo motina buvo sulysusi ir suvargusi nuo sunkaus gyvenimo puslaukinė katė. Ji labai rūpinosi savo mažyčiu, atiduodama jam visas savo jėgas. Kada jis jau pradėjo bėgioti ir reikalauti daugiau maisto, motina nutarė jį išvesti iš jų slėptuvės. Jie ėjo patvoriais, per aukštas žoles kol pasiekė didelį žalią kiemą.

Čia pirmą kartą jis išvydo būtybes, nepanašias į jo motiną. Tai buvo žmonės. Motina liepė jam būti geručiu su savo šeimnininkais. Ji sakė, kad jie duos jam valgyti ir jis turės, kur pasislėpti nuo ateinančių šaltųjų. Jis dar nežinojo kas yra šaltiniai, bet motina sakė, kad tai labai baisu!

Jo šeimnininkai pradžioje buvo malonūs. Keli didoki vaikai džiaugdamiesi, rėkė, kada pamatė mažitį, minkštutį, geltoną kačiuką. Jie tuoj puolė žaisti. Davė jam pienelio, kuris, nors ir nebuvo tiek skanus kiek mamos, tačiau jis galėjo prisilakti ligi sočiai. O lakti pradžioje buvo sunku. Bet po keletos nepasisekimų jis išmoko lakti ir prilaktė tiek, kad jo pilvelis išsipūtė ir jis tapo apakritas, kaip svedinys.

Taip prasidėjo jo naujas gyvenimas. Jis miegojo po gonku, kur neužlydavo lietus ir buvo daug šilčiau, kaip po krūmu gimtam sode. Motiną niekad nėjo į kambarius, bet ji vaikai dažnai kartu įnešdavo. Čia buvo lygios grindys, kuriomis bėgioti buvo daug sunkiau. Be to, čia buvo begalė

labai įdomių dalykų.

Kai jis paaugo ir sustiprėjo, vaikai dažnai įjungdavo jį į savo žaidimus. Jie tampydavo jį, dėdavo į dėžę ir vežiodavo. Vieną kartą prikišo jam prie snukučio kažką blizgantį. Jis norėjo pamatyti ir nudegino ūsus. Vaikai juokėsi, o jis nusigando ir pabėgo pas savo motiną. "Tai ugnis", paaiškino motina. "Žmonės kartais būna žiaurūs", — liūdnai ji kalbėjo.

Tai buvo teisybė. Vieną vakarą vaikai ypatingai dūko. Pagaliau kačiukas šiaip taip ištrūko. Jis pasislėpė giliai po gonku ir baimingai klausėsi vaikų riksmo. Nuo kratymo jam svaigo galva ir buvo bloga. Jis ilgėjosi motinos, kuri šiandien nubėgo toli, į jų gimtąjį sodą. Ji sakiusi serganti ir ten norėjo paėsti gydomųjų žolių.

Staiga vaikų riksmas pasidarė dar stipresnis. Vienas iš jų atnešė kažką ir nusviedė prie atmatų dėžės. Sudrebėjo širdelė mažam kačiukui, lyg naučiant didelę nelaimę.

Kada sutemo ir vaikų balsai nutilo, kačiukas išlino iš savo slėptuvės. Jis pribėgo prie to daikto, kuris taip traukė jo dėmesį. Taip, tai buvo ji. Jo motina. Didelė, sulysusi geltona katė. Bet ji buvo šalta ir visai nejudėjo. Kiek kartų motina perspėdavo jį neiti į gatvę, nes ten važiuoja tokie baisūs vežimai, kurie užmuša. Tai įvyko ir su jo mama.

Begalinis gailėstis jį apėmė. Jis nemokėjo verksti, tik lyžtelėjo jos šaltą kojtę ir stovėjo visai prisilėgęs įvykusios nelaimės. Jis buvo vienas, vienas šitam dideliame ir jam nepažįstamame pasaulyje.

Tuo metu, pasigirdo vaikų riksmas, vėl kieme. Kačiukas kaip strėlė pasileido bėgti. Jis bėgo ilgai visai nenumanydamas kur jis yra ir kur

bėga. Visai nusilpęs jis palindo po kažkokių krūmu. Buvo tamsu, šalta. Vėjas švilpė pro krūmą ir krito balti šalti ir šlapi gabalai. Jis buvo sušalęs, alkanas, išvargęs. Jo gražūs kailinėliai buvo pilni piktžolių spyglių, šlapi ir purvini.

Taip jis išbuvo ilgą laiką. Jam atrodė labai ilgai. Galbūt, jis buvo primigęs iš nuovargio, šalčio ir bado.

Kada jis atmerkė akis buvo šviesu, net per daug šviesu, balta aplink. Jis sėdėjo po krūmu dideliame kieme, o prie jo artinosi mažas berniukas. Berniukas pastebėjo jį ir šaukė. Pirmą momentą jis lyg norėjo bėgti, bet visą jo kūnelį skaudėjo. Jis juto, kad neturi jėgų. O berniukas vis ėjo artyn ir artyn, ištiesęs rankutę ir vadino jį taip meiliai. Drėbėdamas visu kūneliu kačiukas išlindo iš po krūmo ir prisitartino prie berniuko. Berniukas paėmė kačiuką ir nunešė namo. Jis ir jo sesutė taip nuoširdžiai prašė mamos leisti palikti kačiuką. Ir ji leido.

Nuo tos dienos prasidėjo naujas gyvenimas. Jį valė, šukavo. Jam davė valgyti ir paguldė į šiltą patalėlį. Pradžioje jis buvo liūdnas ir baugštus. Bet pailsėjęs, atšilęs ir pavalgęs, jis pasijuto labai laimingas. Jį pavadino "Miki". Ir jis greit priprato prie savo vardo. Po tiek kančių jis jautė nepaprastą prisirišimą prie savo naujų šeimininkų. Jis trynėsi apie jų kojas, laižė jų rankas ir murkė taip laimingai ir meiliai. Greit grįžo prigimtas linksmumas. Jis žaidė, šokinėjo, darė kupras, juokindamas vaikus savo šposais.

Gilią meilę jis juto vaikų mamai ir visai šeimai, kuri su juo apsieidavo labai švelniai. Jis buvo švarus ir sotus. Berniukas ir mergaitė žaisdavo su juo taip maloniai. Niekas jo neskriausdavo. Net ir vaikų tėvas laikas nuo laiko paglostydavo jį. Berniukas daug kalbėdavo su kačiuku, o jis

visa savo kačiuko širdimi stengdavosi suprasti.

Vakarais, kai mamytė mėgdavo paskaityti vaikams gražias pasakas arba pati pasakodavo, jis prisiglausdavo kur nors arti ir klausydavo. Jie kalbėjo apie kitą šalį, kuri buvo kur tai toli, kalbėjo apie vargšus žmones ir vaikus. Ir tai buvo įdomu.

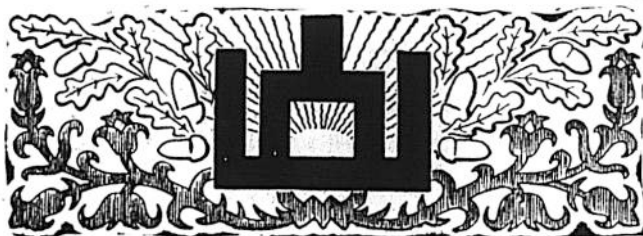
Vieną dieną buvo kažkaip ypatingai gyva jų namuose. Berniukas jam pasakė, kad greit bus didelės šventės. Mamytė atnešė vaikų išaugtus drabužėlius ir pakavo į didelę dėžę. Mamytė pasakojo, kad tuos drabužėlius jie nusiųs vaikams, kurie gyvena toli. Ten labai blogai, nėra drabužių, nėra valgio. Daug vargšų vaikų neturi namų. Kalbant apie tolimus kraštus, Miki prisimindavo savo gimtąjį sodą, savo vargšę motiną ir savo išgyventus vargus. Jis labai atjautė tuos vargšus vaikučius, ir dėkingai trynėsi apie mamos kojas.

Jie supakavo daug gražių dalykų, taip pat ir skanumynų.

Vakare, berniukas eidamas miegoti į savo šiltą lovėlę sukalbėjęs maldeles, prisiminė vargšus veikelius, kuriems ruošiamas siuntinys. Jo veidelis susirūpino. Greitu žvilgsniu jis apibėgo savo kambarėlį ir jo akys sustojo ties kiškiu. Tai buvo baltas, minkštas kiškutis su ružavom ausim, jo mėgiamiausias žaislas. Jis greit paėmė kiškį ir įdėjo jį į koridoriuje stovintį dar neuždarytą siuntinį. Ryt, kiškis išvyks toli, pas vargšus vaikus!

Niekas nežinojo ką padarė berniukas. Tik Miki tą matė. Jo akys sublizgėjo džiaugsmu. Jis garšiai sumurkė ir susisuko kamuolieliu. Nuo šios dienos jis dar karščiau pamilo savo jauną šeiminką.

► Marytė Lekniūtė

Didieji Lietuviai

MYKOLAS BIRŽIŠKA

Jeigu šiandien norėtų susirinkti tie, kurie 1918 m. pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės deklaraciją, tai prie stalo susėstų tik trys žmonės: Mykolas Biržiška, Steponas Kairys ir prel. K. Šaulys. O kur kiti aštuoniolika?

Vieni mirė, o kiti ištremti į Sibirą ir apie juos nėra jokių žinių.

Mykolas Biržiška rugpjūčio 24 d. sulaukė 70 m. amžiaus. Ilgas tai amžius ir gražiais darbais nužymėtas. Daug ką galėtų papasakoti žilabarzdis profesorius apie Lietuvos praeitį. Daug sužinosime paskaityę jo knygą "Lietuvių Tautos Kelias", kuri greitai laiku išleidžiama Los Angeles, California, kur dabar jis gyvena.

Mykolas Biržiška, kaip ir kiti du jo

broliai yra mokslo vyrai. Jis yra parašęs daug knygų ir įvairių vadovėlių. 15 metų buvo mokytoju gimnazijoje ir nuo to laiko labai pamilęs jaunimą visados su juo bendrauja. Jis yra vienas iš tos grupės senųjų Lietuvos veikėjų, kurių vardas surištas su Vilnium. Okupavus Vilnių lenkams, Mykolas Biržiška paliko ten ir kartu su Jonu Basanavičium, vysk. Jurgiu Matulevičium ir kitais stovėjo Vilniaus sargyboje. Vėliau ištremtas dėl savo veiklos, jis Kaune dirbo Vilniui Vaduoti Sąjungoje.

Mykolas Biržiška taip pat buvo augščiausios Lietuvos mokslo įstaigos vadovas. Jis vadovavo Kauno ir Vilniaus universitetams.

Visi pripažįsta, kad Mykolas Biržiška yra nepaprastai darbštus žmogus. Jis sako: si tą darbštumą kartu su savo broliais paveldėjęs iš savo tėvo. Sako: darbas — sveikata, nedarbas — liga. Už tai ne be reikalo jaunimas, pažinęs Biržišką, dainavo: "pasakysim tiesą ryškiai, kas dabštesnis už Biržišką?"

Mykolas Biržiška gimė 1882 m. rugpjūčio mėn. 24 d. Viekšniuose.

N A M O

O. B. AUDRONĖ

Algutis prisiminė viską. Kažkodėl tik dabar. Gal todėl, kad toji veranda, šalia jų mažutėlio kambaryuko, tokia nematytai svetima. Jie vakar sutemus čia atsikraustė. Šeimininkė nesišypsojo jiems ir kambarėlis buvo šaltas. "Ačiū Dievui, nors laikina pastogė", jis girdėjo mamytę atsidūstant, prisėdus ant sukrautų jų daiktų. Algutis mažutis lagaminėlis irgi buvo drauge, šalia kitų. Kelionėje jis norėjo pats jį nešti, bet piršteliai išsitiesdavo ir Algutis niekaip negalėtų išlaikyti apkabinęs lagaminėlio rankenėlę. Šaukdavosi mamytės pagelbos, nes skirtis su lagaminėliu ir jame esančiais daiktais negalėjo. Ten pirmoji Aušrelė su skaičiavimo knyga, ten ir Gintaro Kregždutė ir Meškiukas Rudnosiukas ir pora jo sąsiuvinų ir dar šis tas.

Algutis nežino, kaip ilgai jie gyveno palapinėse, prekiniuose traukiniuose ir keleivinių traukinių koridoriuose, po to, kai jis pasiėmė lietuvišką akmenuką iš paliekamo vežimo ir arkliukui, kuris juos ilgokai vežė, pasakė sudiev. Daug anksčiau jis buvo pasakęs sudiev liekančiai mielajai Lietuvai. Ne, jis nesakė sudiev, ir nieko kito nesakė, ir sakyti negalėjo, taip suspaudė širdytę atsiskyrimas ir naujo krašto nejaukuma. Nenorėdamas parodyti ašarų jis atsigulė vežime ant daiktų ir pats nepajuto, kaip nuo verkimo ėmė krūpčioti peteliai. Delnukai ir kumšteliai buvo per šlapi, kad jais galėtų nubraukti besiveržiančias ašaras. Nosinėlėlė giliai kišenėlyje ir nenorėjo jos jieškoti, kad mamytė nepastebėtų jį verkiant. Bet kiek aprimęs pamatė, kad mamytė sėdėjo palinkus į priekį ir veidą paslėpus tarp delnų. Mamytė, kaip ir jis, nespėjo mo.

Dabar Algutis išsinešęs į verandą kaž-

braukti ašarų ir sulaikyti pečių krūpčiojimą rastą mažytį ratuką, žaidžia patrankas. Pagaliukai vaidina kareivėlius. Aplink verandą nukarusios vynuogių kekės tiesiog pririša jo akutes ir trauko žaidimą. Net seilės bėga pro iškritusių priekinių dantukų tarpą. Kareivėliai lieka be darbo. Seilių negali sulaikyti.

Mamytė sakė, kad nei vienos uogelės neliestų, nei vienintėlės, jei nori, kad šeimininkė neišvartų jų iš kambario. Uogos ne mūsų ir viskas ne mūsų.

Algutis nukreipia akis nuo kabančių kekių. Jis priverčia akutes pabėgti nuo jų, toliau, už verandos. Ten šeimininkės daržas. Jame šen ir ten jauni kriaušių medeliai. Toliau obelaitės linksta nuo obuolių. Tokios kvepiančiai skanios kriaušės, tokios geltonos ir didelės. "Visai kaip pas senelius, visai kaip pas senelius...", šmėkštelėjo Algučiui. Dar toliau, laukuose, žaliuoja dobilai, kasamos bulvės. Tokia nykuma, toks graudus alkis suspaudė vaiko širdytę ir visą jį. Nepasijuto, kaip viską palikęs nubėgo pas besitvarkančią mamytę, susirangė jai ant kelių ir nenumaldomai pravirko. Mamytė klausinėjo kas atsitiko, ar susižeidė pirštelį, ar kojytę, ar skauda ką? Jis tik galvelę purtė.

— Aš noriu, kad mes būtume pas senelį... Aš noriu, noriu namo..." Prakūkčiojo Algutis glausdamasis prie mamytės. Net verkė garsiai, iš visos širdelės, bijojo šeimininkės.

Praėjo daug dienų ir mėnesių ir metų. Algutis auga, gerai mokosi. Algutis jau naujame krašte. Geresniame, nei anas buvo, bet vis ne namie. Namo, namo! — šaukia širdelė prisiminimuose. Namo — kalba jis kasdieninėj maldoj. Namo!

KNYGOS

VARPAI SKAMBA

Ne visados taip buvo, kad lietuviai galėjo laisvai skaityti lietuviškas knygas. Mūsų tėvai daug vargo ir kentėjo, kol iškovojo laisvą spaudą. Apie tai labai gražiai aprašoma Stasiaus Būdavo naujoje knygoje **VARPAI SKAMBA**. Jaunimui bus įdomu skaityti šią knygą, kurioje įdomiai aprašoma piemenėlio Rapoliuko vargai ir džiaugsmai.

Šią knygą išleido Lietuvių Dienos, Los Angeles. Ją galite gauti Dirvos redakcijoje.

* *

LIETUVAI TĖVYNEI. Taip vadinasi nauja Vytės Nemunėlio knygelė skirta patiems mažiesiems skaitytojams. Knygelė iliustruota spalvotais piešiniais. Šią knygelę išleido "Tėviškėlė". Iliustravo Vladas Vijeikis. Atsiuntę 50 centų pašto ženklais "Tėviškėlės" redakcijai tuojau gausite šią knygelę, kurią bus smagu pavarstyti pačiam ir padovanoti savo draugui.

Gediminas Butkus (Naujoji Zelandija). Mielas "Tėviškėlės" redaktoriau, man "Tėviškėlė" labai patinka. Mano vardas — Gediminas. Esu 7 metų. Norėčiau "Tėviškėlėje" rasti padavimą apie Gedimino pilį.

Aš nusiunčiau išverstą į anglų kalbą lietuvišką pasaką "Eglė žalčių karalienė" Naujosios Zelandijos radifono vaikų valandėlei. Greit tą pasaką jie transliuos ir papasakos vaikams apie Lietuvą.

Aš norėčiau nusipirkti "Meškiuką Rudnosiu-ką" ir kitų knygelių vaikams. Gal "Tėviškėlė" man padės?

Kitą kartą parašysiu apie Naująją Zelandiją.

Romualdas Liaudanskis (Detroit). Perskaitęs laikraštėlyje paraginimą ką nors parašyti, siunčiu savo įspūdžių aprašymą. Jei Jūsų nuomone mano rašinėlis bus netinkamas, tai nei kiek neuzsirūstinsiu, kad ir į krepšį numėsite.

Noriu dar pasiskųsti, kad mano stovyklavimas sutrukdė baigti ir uždavinių sprendimą. Todėl likau be laimėjimo "laurų". Kad neatrodyčiau toks didelis tinginys, nutariau parašyti nors šį straipsnelį. Linkiu Jums kantrybės jį perskaityti.

REDAKTORIAUS ATSAKYMAI

Gediminui Butkui. Už savo žygius esi vertas pagirimo, Gediminai, bet kadangi jau tai padariau, tai nebekartosiu. Tavo pageidavimą rasti padavimą apie Gedimino pilį tuojau pat išpildau. Apie Gedimino pilį padavimų yra ir daugiau. Šį padavimą aš papasakojau rusų skautams Paryžiuje. Jiems labai patiko. Esu tikras, kad patiks ir Tau ir visiems "Tėviškėlės" skaitytojams. Manau, kad tai labai gerai tiktų ir radijo vaikų valandėlei.

Dabar ir aš ir "Tėviškėlės" skaitytojai lauksime Tavo laiško apie Naująją Zelandiją.

Romualdai Liaudanskiui. Džiaugiuosi gavęs Tavo laiškelį apie stovyklavimą. Ir, kaip matai, neįmečiau į krepšį, bet įdėjau į "Tėviškėlės" puslapius. Tačiau gerai, kad žadi nesirūstinti, jeigu Tavo rašinys pakliūs į krepšį. Nereikia liūdėti kai nesiseka. nereikia per daug didžiutis kai sekasi. Laukiu daugiau rašinių.